

**Schelderode (Merelbeke)-
Burgemeester Carl Plissartstraat
februari 2026
J. VAN NUFFEL & L. MALFIET**

DL&H-rapport 64

Colofon
Project
Schelderode - Burgemeester Carl Plissartstraat
Eindverslag

Erkend Archeoloog:
De Logi & Hoorne bv
OE/ERK/Archeoloog/2015/00052
Canadezenlaan 1A
9991 Adegem
BTW BE 0845.028.465 RPR Gent
www.dl-h.be

DL&H Archeologienota
© 2026 – De Logi & Hoorne bv

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van De Logi & Hoorne bv

Inhoud

Abstract	5
1. Beschrijvend gedeelte	5
2. Geplande werken en bodemingrepen	5
1.3. Voorkennis op basis van reeds uitgevoerd onderzoek	7
1.3.1. Geografische voorkennis	8
1.3.2. Historische beschrijving	11
1.3.3. Archeologische voorkennis	11
1.3.4. Resultaten voorafgaande onderzoeken	19
1.4. Onderzoeksopdracht	20
1.4.1. Vraagstelling	20
1.4.2. Randvoorwaarden	20
1.5. Werkwijze en opgravingsstrategie	21
1.5.1. Opgravingsstrategie en -methode	21
1.5.3. Motivering afwijkingen op voorziene strategie	23
1.5.4. Motivatie van de keuze ten aanzien van selectie vondsten	23
1.5.5. Motivatie van de keuze ten aanzien van staalname	23
1.5.6. Betrokken specialisten	23
2. Assessmentrapport	23
2.1. Methoden, technieken en criteria	23
2.1.1. Assessment van de vondsten	24
2.1.2. Assessment van de stalen	24
2.1.3. Conservatie assessment	26
2.1.4. Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren	26
3. Interpretatie van de archeologische site	27
3.1. Algemeen kader van de archeologische site	27
3.2. Beschrijving aardkundige opbouw	28
3.2.1. Aardkundige eenheden	28
3.2.2. Geomorfologie	29
3.3. Beschrijving van de archeologische site	32
3.3.1. Late bronstijd	32
3.3.2. Romeinse periode	39
3.3.3. Vroege middeleeuwen	48
3.3.4. Nieuwe/Nieuwste tijd	55
3.3.5. (Sub)Recente periode	56
3.4. Datering en interpretatie van de archeologische site	56
3.5. Synthese en onderzoeksvragen	58
4. Bibliografie	60
5. Bijlagen	63
5.1. Figurenlijst	63
5.2. Sporenlijst	65
5.3. Fotolijst	65
5.4. Vondsten lijst	65
5.5. Stalenlijst	65
5.6. Profielbeschrijvingen van de referentieprofielen	65
5.7. Resultaten van aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses	65

Abstract

Van februari tot mei 2022 voerde een team archeologen van De Logi & Hoorne een opgraving uit op een terrein langs de Burgemeester Carl Plissartstraat in Schelderode (Merelbeke-Melle). Het onderzoek was gekoppeld aan de geplande ontwikkeling op het terrein. Voor het project werd een archeologienota (ID 15444) opgemaakt, gevolgd door een proefsleuvenonderzoek (ID: 20917). Hieruit bleek dat op een deel van het terrein verder onderzoek was aangewezen. Tijdens het archeologisch onderzoek werden enkele kuilen uit de late bronstijd, drie brandrestengraven uit de Romeinse periode en twee bijgebouwen, wellicht als onderdeel van een deels aangesneden nederzetting, uit de vroegmiddeleeuwse periode onderzocht.

Op een regionaal niveau past deze site in de bestaande kennis voor de aangetroffen periode in zandlemig Vlaanderen en vult ze deze kennis specifiek voor Schelderode en Merelbeke verder aan. Gezien het feit dat nederzettingssites uit de vroegmiddeleeuwse periode nog slecht gekend zijn in Vlaanderen, zorgt deze site voor een belangrijke kennisvermeerdering voor deze periode.

1. Beschrijvend gedeelte

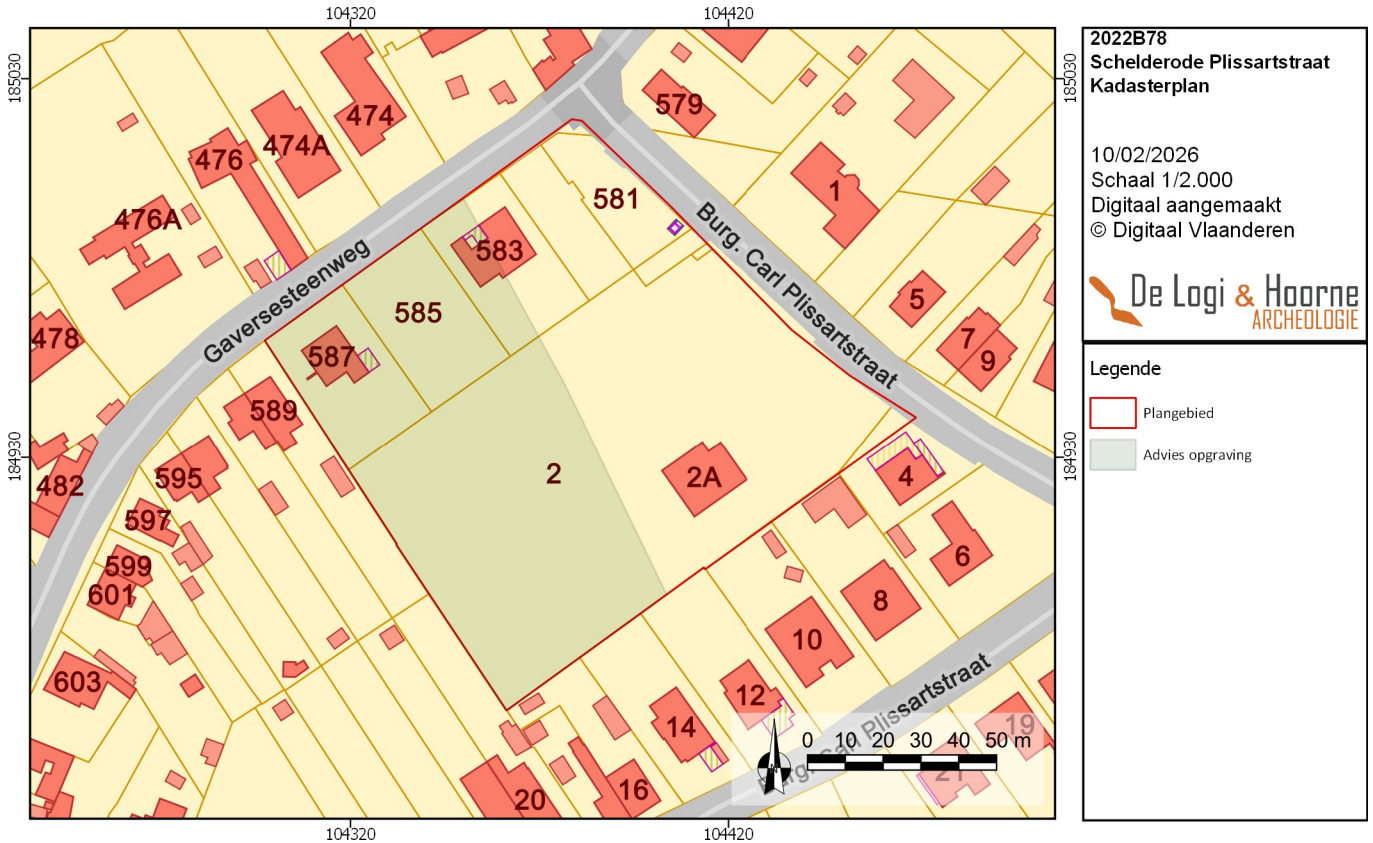
1.1. Administratieve gegevens

Projectcode onderzoek:	2022B78
Erkende archeoloog:	De Logi & Hoorne bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00052
Locatie projectgebied:	Burgemeester Carl Plissartstraat, Schelderode, Merelbeke
Bounding box (Lambert72):	punt 1: min X: 104300,1; max Y: 184995,8 punt 2: max. X: 104397; min. Y: 184864,4
Kadaster:	Merelbeke, Afdeling 6, Sectie B: 186k
Oppervlakte projectgebied:	1,34ha
Oppervlakte percelen:	1,41ha
Oppervlakte advieszone:	6915m ²
Oppervlakte onderzocht gebied:	5697m ²
Kadasterkaart:	Figuur 1
Topografische kaart:	Figuur 2
Termijn terreinonderzoek:	14 t.e.m. 18 februari 2022 & 11 t.e.m. 16 mei 2022
Termijn uitvoering rapport: 1	7 mei 2022 tot 15 februari 2026
Betrokken actoren:	Adelheid De Logi – Erkend Archeoloog, Veldwerkleider Jana Van Nuffel – Erkend archeoloog Lisa Malfliet – Assistent Aardkundige Johan Hoorne – Assistent Archeoloog Nele Heynssens – Assistent Archeoloog Arthur Nemry – Assistent Archeoloog R. A. Grabowski – Palynologie en macrobotanisch onderzoek (BIAX) Mathieu Boudin – Radiokoolstofdatering (KIK) Marit Vandenbruaene – Fysisch antropoloog Ansjie Cools - Restauratie

Kadasterkaart:	Figuur 1
Topografische kaart:	Figuur 2

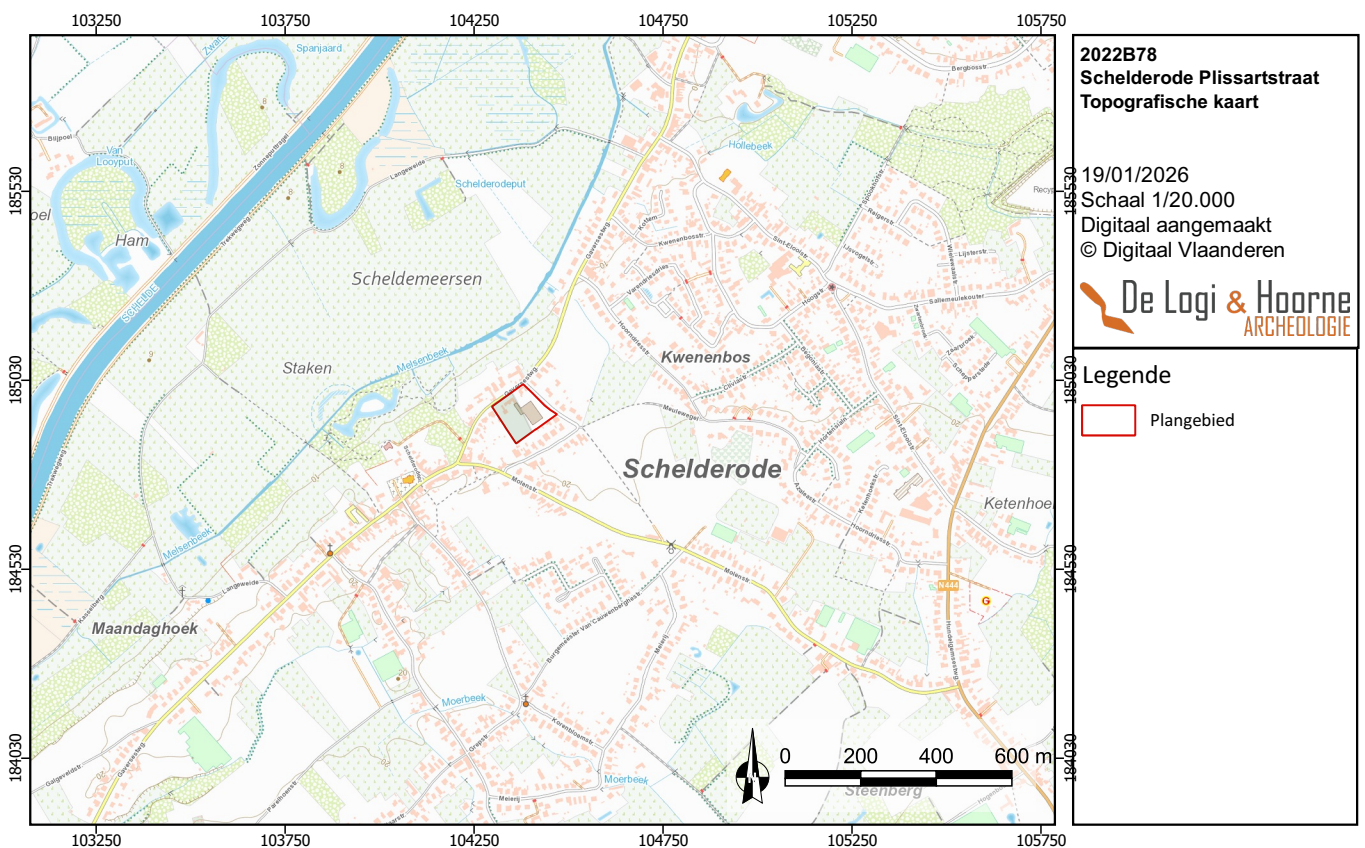
2. Geplande werken en bodemingrepen

De initiatiefnemer wenste een terrein van 1,34ha aan Burgemeester Carl Plissartstraat te verkavelen waarbij de afbraak van enkele bestaande gebouwen en de bouw van 42 wooneenheden verdeeld over 9 meergezinswoningen en 6 eengezinswoningen gepland werden. De bouw van deze woningen, de aanleg van nutsleidingen en het te verwachten werfverkeer dat met deze werken gepaard ging, zouden schade toebrengen tot op het archeologische niveau en de site verstoren.

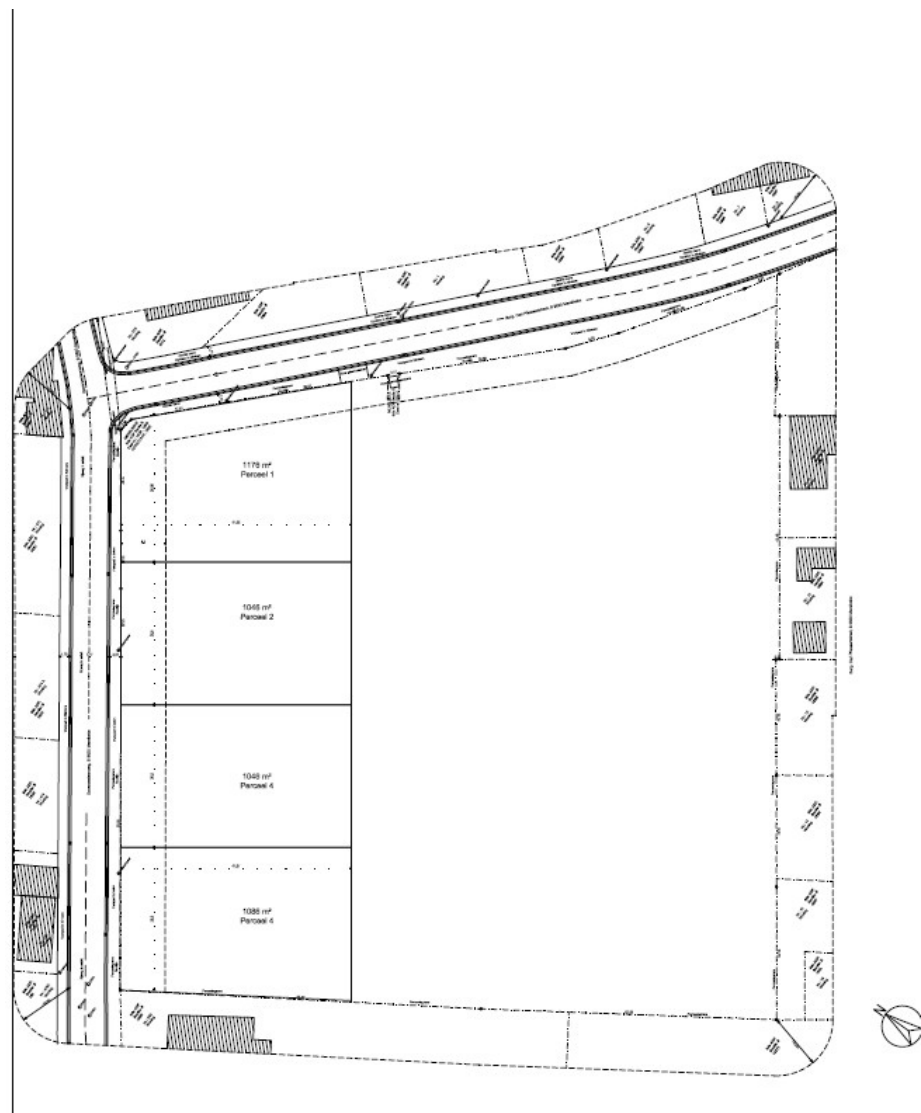
Figuur 1: Projectgebied op de kadasterkaart (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 2: Projectgebied op een topografische kaart (© Digitaal Vlaanderen)

1.3. Voorkennis op basis van reeds uitgevoerd onderzoek

In het kader van de geplande ontwikkeling werd een bureaustudie (ID 15444) opgemaakt. Het bureauonderzoek omvatte de studie van geografische gegevens, archeologische vindplaatsen uit de directe omgeving, historische kaarten, luchtfoto's en toponiemen waarna de kans op de aanwezigheid van archeologische sites effectief behoorlijk werd geacht. Om zekerheid te scheppen over de potentieel aanwezige sites werd bovendien een proefsleuvenonderzoek geadviseerd (ID 20917).

Figuur 3: Geplande werken (© initiatiefnemer)

1.3.1. Geografische voorkennis

Het plangebied ligt aan de Burgemeester Carl Plissartstraat in Schelderode (Merelbeke-Melle) en heeft een eerder vierkante vorm met NO-ZW oriëntatie van 1,41ha groot. Dit terrein situeert zich op 270m ten noordoosten van het centrum van Schelderode en op 3km ten zuidwesten van het centrum van Merelbeke. Het gebied ligt op de rand van de overgang tussen een landelijke omgeving behorend tot de Scheldevallei en een intens verkaveld gebied. De omgeving kent evenwel geen historische stadsontwikkeling.

Rondom het plangebied komen verschillende waterlopen voor. De dichtstbijzijnde waterloop ligt op 150m ten noordwesten van het terrein en is de NO-ZW-georiënteerde Melsenbeek. In noordelijke richting splitst deze waterloop op waardoor één van de zijtakken in oostelijke richting afdraait om vervolgens op 1,5km ten oosten van het plangebied weer te verschijnen. 840m ten noordwesten van het terrein ligt de Bovenschelde met NO-ZW-oriëntatie, de belangrijkste waterloop in de regio dat in sterke mate het landschappelijk karakter van de regio doorheen de geschiedenis heeft bepaald (zie *infra*). Parallel met de Bovenschelde stroomt de Zwarte Kobensbeek op 1,2km van het plangebied, waarlangs diverse archeologische attestaties liggen (zie *infra*). Alle besproken waterlopen liggen in het Beneden-Scheldebekken, in het stroomgebied van de Schelde.

Geologisch gezien bevindt het projectgebied zich binnen een zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei en binnen de alluviale vlakke van de rivier de Schelde, tussen de huidige loop van de Schelde en de valleirand, gelegen ter hoogte van Merelbeke/Schelderode. Het projectgebied valt net binnen het Lid van Egem (binnen de Formatie van Hyon), opgebouwd uit grijsgroen zeer fijn glauconiet- en glimmerhoudend zand met afwisselende kleilagen en zandsteenbanken. Net ten noordenwesten van het projectgebied wordt het Lid van Kortemark aangesneden, wat zich kenmerkt door een 40m dikke siltige eenheid met een vijftal opeenvolgende faciessen en opgebouwd is uit grijze tot groengrijze klei tot silt met dunne banken zand en silt (STEURBAUT 2015: 128-130).

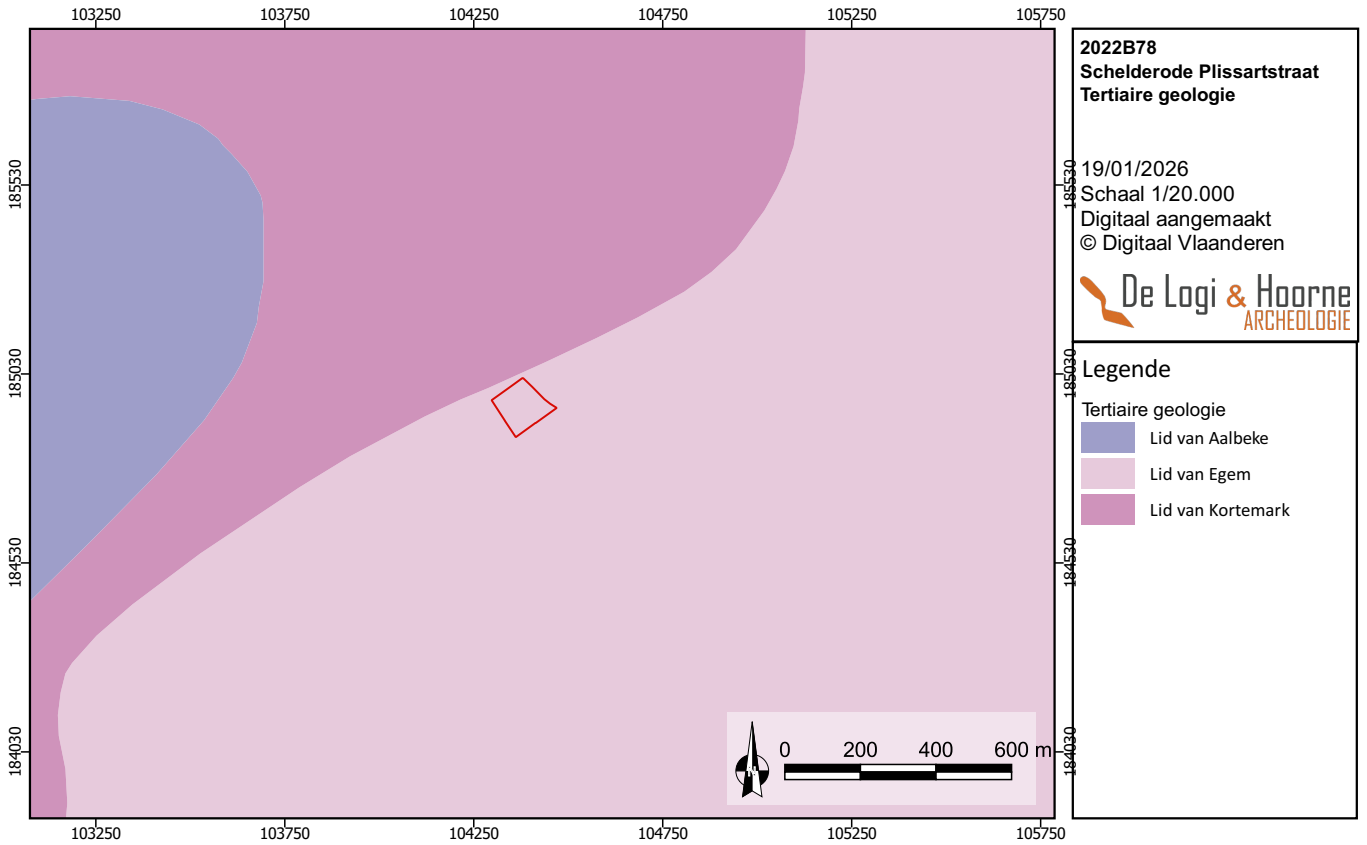
Op de quartair geologische kaart staat het projectgebied gekarteerd als een type 1. Dit impliceert eolische afzettingen uit het Weichseliaan, mogelijk Vroeg-Holoceen (ELPw). In het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen bestaat dit uit zand tot zandleem. Daarnaast kunnen er hellingsafzettingen uit het Quartair voorkomen (HQ).

Op de bodemkaart staat het projectgebied aangeduid onder drie verschillende bodemtypes. De noordwestelijke zone van het projectgebied kenmerkt zich door een matig droge tot matig natte zandleembodem met een onbepaald profiel (wLDx). Hierbij begint het klei-zandsubstraat op een geringe diepte (0,40 à 0,80m) (LEYS 1965: 72). Volgens de *World Reference Base*-classificatie (WRB) gaat het hier om zogenaamde *Eutric Stagnosol (Loamic, Ruptic)*. Dit impliceert een zandlemige tot lemige bodem met een hoge basenverzadiging en een stuwende watertafel met een gereduceerde bodem tot gevolg (DONDEYNE *et al.* 2015: 16).

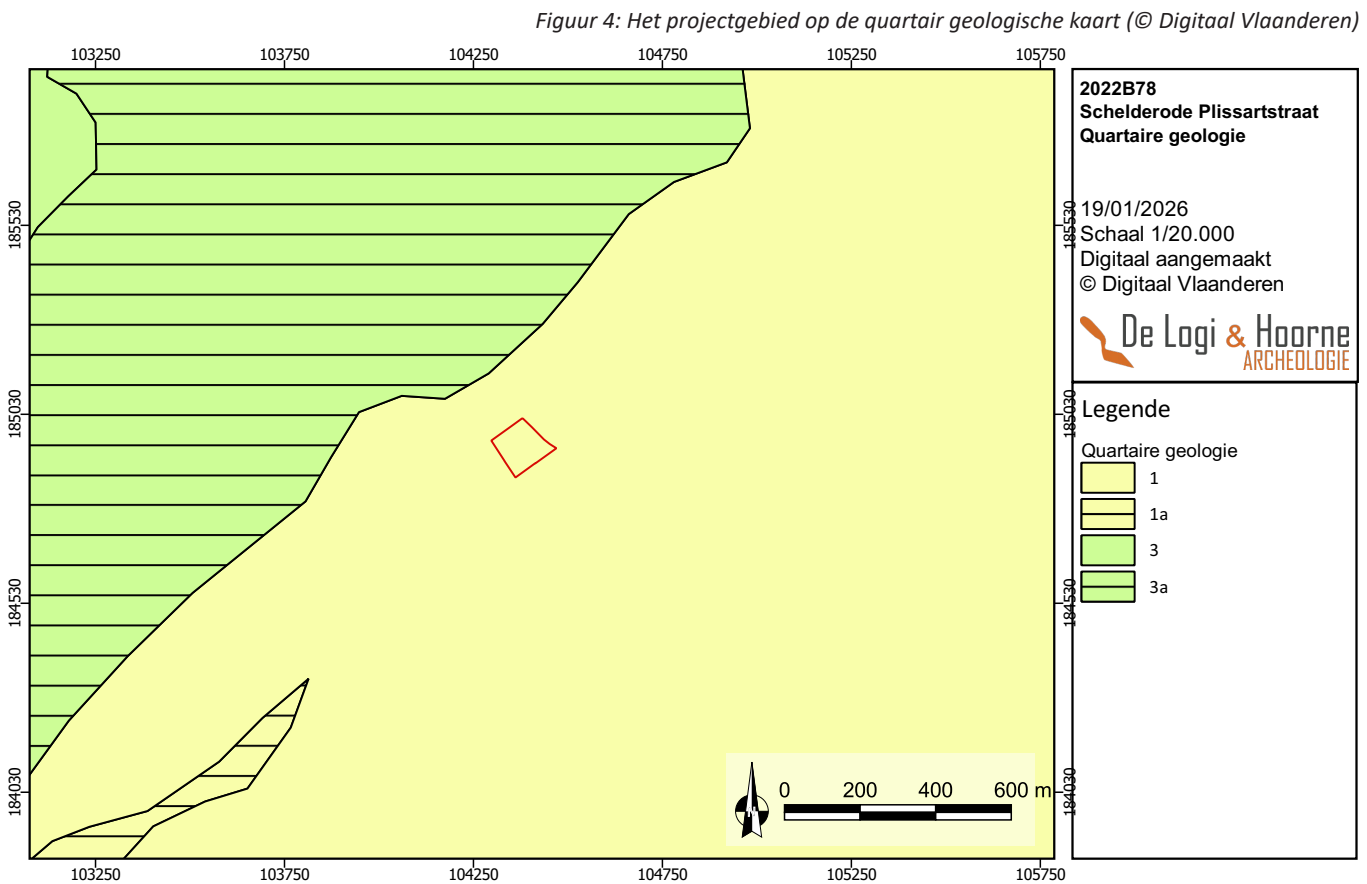
Het grootste centrale gedeelte bestaat uit een matig natte en lichte zandleembodem met een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont ((w) Pdc). Hierbij is het klei-zandsubstraat aanwezig vanaf een diepte van 0,75 à 1,25m diepte. Volgens de *World Reference Base*-classificatie (WRB) gaat het hier om zogenaamde *Eutric Gleyic Retisol (Loamic, Bathyruptic)*. Dit impliceert een zandlemige tot lemige bodem met een kleiaanrijkingshorizont binnen de eerste meter onder het maaiveld (DONDEYNE *et al.* 2015: 22).

Tenslotte is er een kleine zone in het oosten, die gekarteerd staat als een matig droge en lichte zandleembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont (Pcc). Volgens de *World Reference Base*-classificatie (WRB) gaat het hier om zogenaamde *Eutric Retisol (Loamic)*. Dit impliceert eveneens een zandlemige tot lemige bodem met een kleiaanrijkingshorizont binnen de eerste meter onder het maaiveld (DONDEYNE *et al.* 2015: 22).

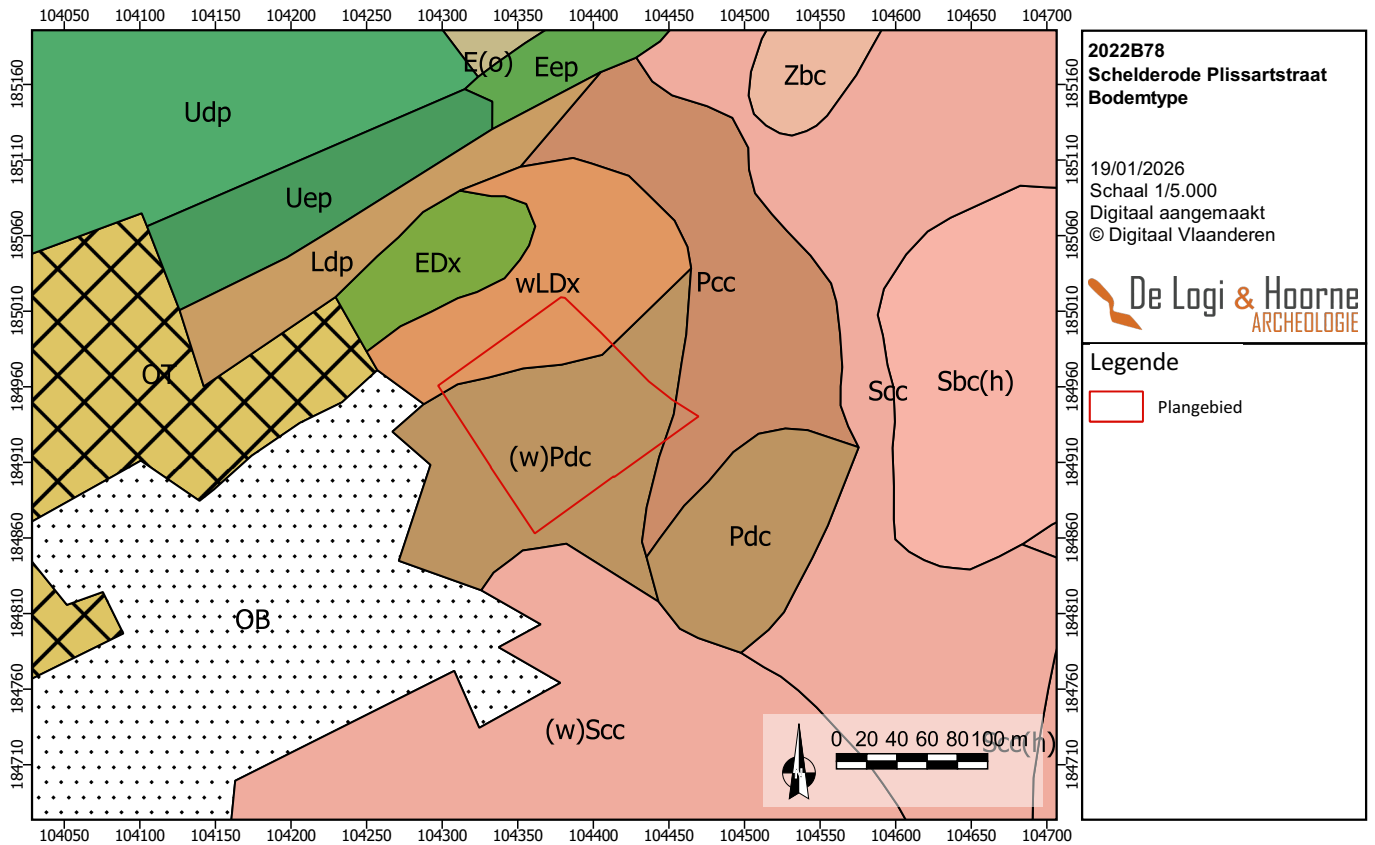
Op het digitaal hoogtemodel kan de landschappelijke situatie van het projectgebied duidelijk worden afgelezen. Zoals hierboven reeds aangegeven is het projectgebied in een zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei gelegen, binnen de alluviale vlakke van de Schelde. Binnen het projectgebied zelf zijn geen waterlopen of grachten aanwezig. Het projectgebied kent een variërende hoogte tussen 18,28m en 19,4m TAW waarbij het terrein lichtjes afhelt naar het oosten toe.

Figuur 5: Het projectgebied op de tertiair geologische kaart (© Digitaal Vlaanderen)

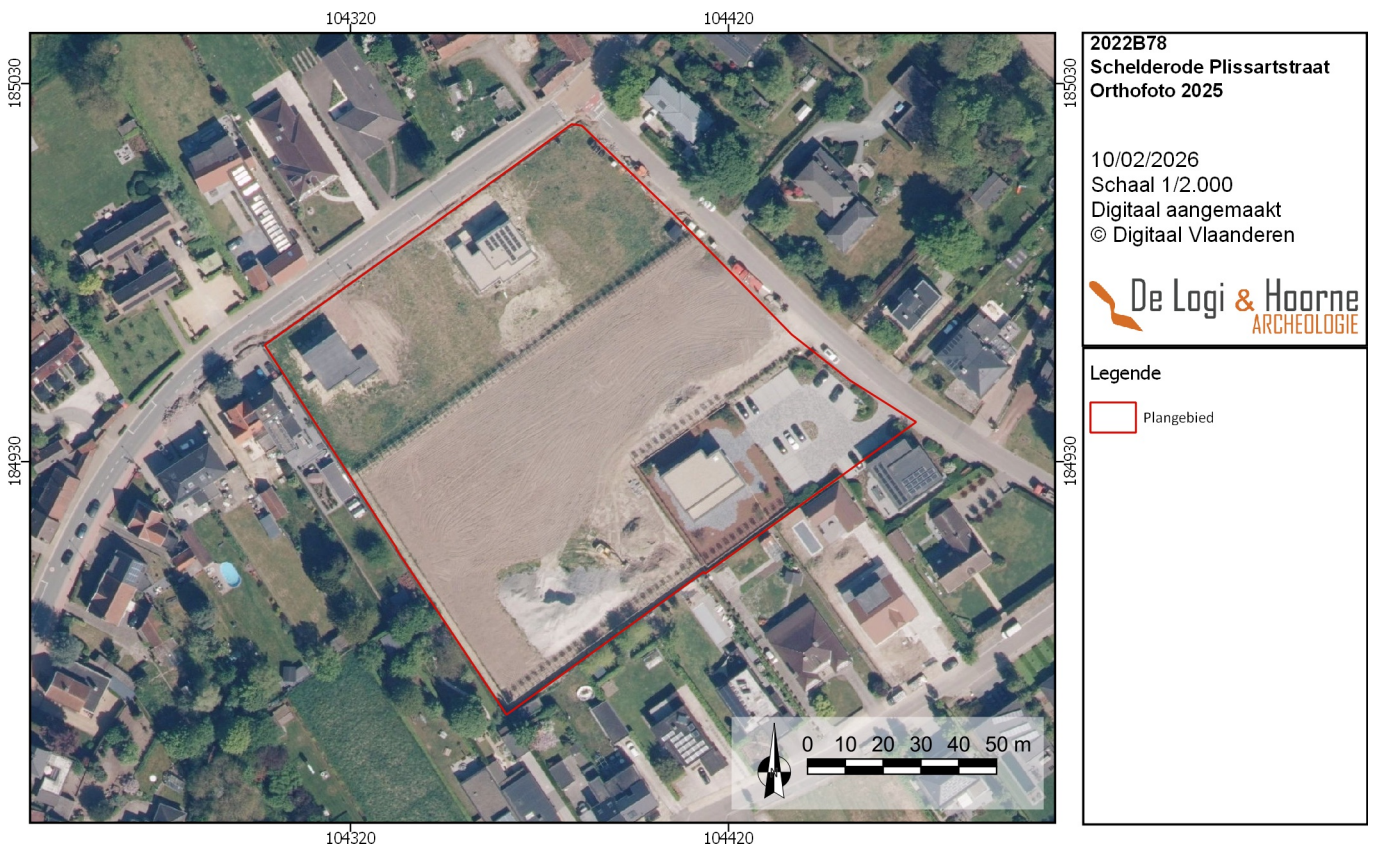

Figuur 4: Het projectgebied op de quartair geologische kaart (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 6: Het projectgebied op de bodemkaart (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 7: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een recente orthofoto (© Digitaal Vlaanderen)

1.3.2. Historische beschrijving

In deze historische beschrijving wordt eerst het algemene kader van het projectgebied besproken, met kennis uit toponiemen, historische kaarten en de ontwikkeling rond het projectgebied. Daarna wordt dieper ingegaan op de geschiedenis van het plangebied zelf.

De eerst gekende tekstuele vermelding van Schelderode dateert uit 866, toen het gebied als *Rodus* werd aangeduid. Vanaf het midden van de 11de eeuw verandert dit in *Rotha* en op het einde van de 12de eeuw staat het gehucht gekend als *Roden*. Pas in 1227 verandert de naamgeving in *Scelderode*. De naam is afkomstig van *Rode*, wat gerooid bos betekent. Om verwarring met het nabijgelegen Gontrode te voorkomen, werd de voorbepaling *Schelde-* toegevoegd (DEBRABANDERE *et al.* 2010: 219-220).

Schelderode was de hoofdplaats van het Land van Rode in het graafschap Aalst, waar de heer van Rode een kasteel bezat. Het eigendomsrecht van het gebied gaat terug tot het midden van de 12de eeuw. In de loop van de 17de eeuw was het kasteel volledig verdwenen maar in 1865 werd er een nieuw kasteel gebouwd dat momenteel als het kasteel van Schelderode bekend staat.

De gemeente bezat in het verleden voornamelijk een agrarisch karakter, afgewisseld met beboste zones. In het noordelijke, lager gelegen deel van de gemeente waar de alluviale Scheldevallei ligt, zijn verschillende turf- en kleiwinningsputten gekend die heden ten dage als waterplassen in gebruik zijn (INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026).

De eerste kaart waarop de omgeving van het plangebied beschreven kan worden is de Ferrariskaart uit 1777. Het plangebied ligt in een landelijke omgeving, gekenmerkt door grote akkers die ten zuidoosten van de Scheldevallei liggen. Het plangebied ligt aan de rand van het centrum van Schelderode en kan door de herkenning van de voorlopers van de Gaversesteenweg en de Molenstraat goed geïdentificeerd worden. Ondanks de mindere geografische referentie is er sprake van de aanwezigheid van twee erven op de noordwestelijke delen van het plangebied, grenzend aan de Gaversesteenweg. De zuidoostelijke gronden zijn als akkerland in gebruik.

Op de Atlas der Buurtwegen uit 1840 is een andere gebruiknaam van het terrein waarneembaar. Van de voorgaande aanwezige erven is enkel het zuidwestelijke erf nog aanwezig. De overige delen van het terrein lijken als akkers in gebruik. Dit beeld komt overeen met de Poppkaart uit 1842-1879 en de topografische kaart van Vandermaelen uit 1846-1854.

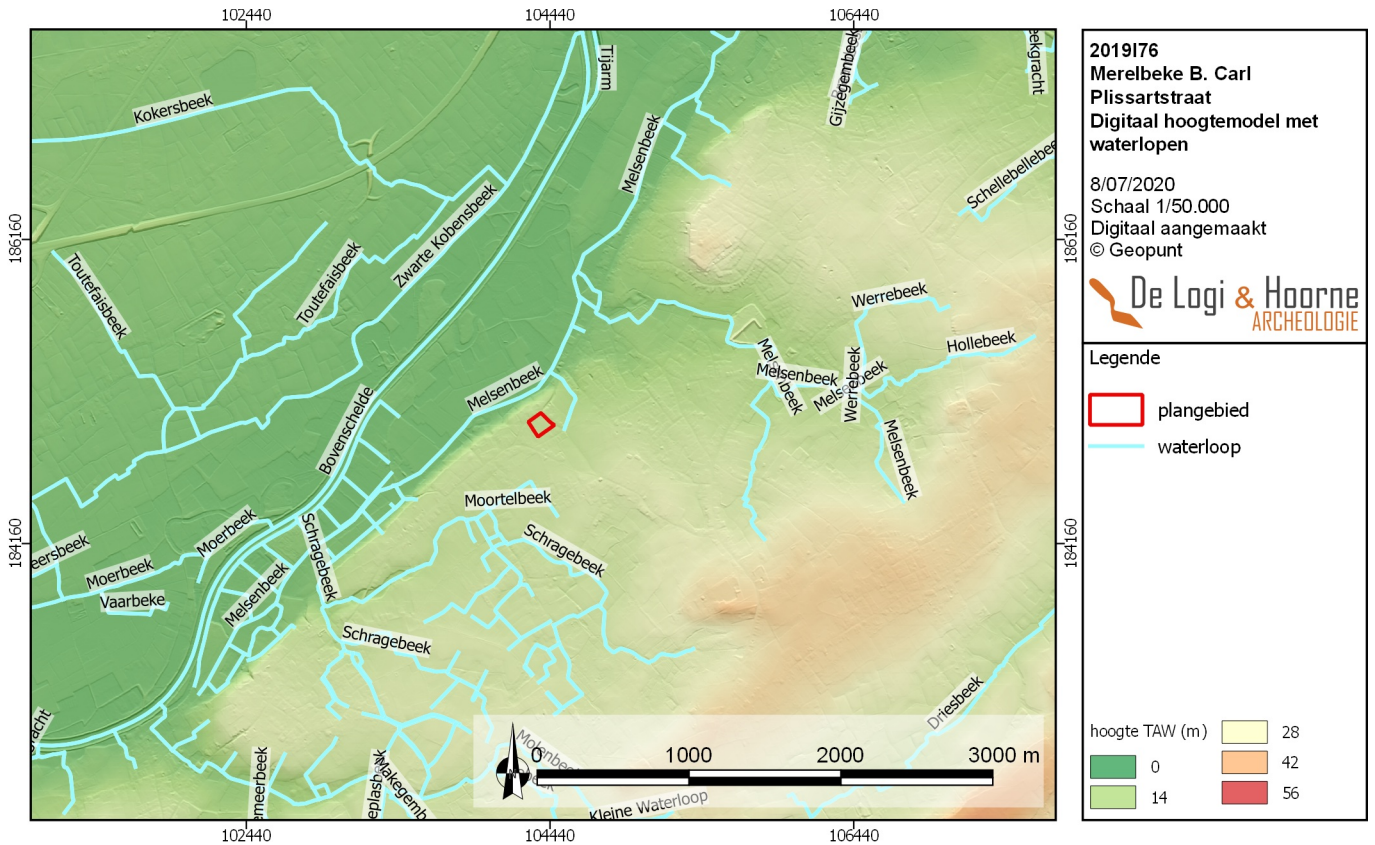
Het projectgebied werd doorheen de jaren op enkele luchtfoto's en orthofoto's vastgelegd. De oudste beschikbare orthofoto is een opname uit de zomer van 1971 waarop duidelijk waarneembaar is dat meer dan de helft van het terrein op dat moment bebouwd of verhard werd. Enkel de zuidoostelijke delen van het terrein lijken nog als akkerland in gebruik. Op de luchtfoto van 1990 is voor het eerst een deel van de Burgemeester Carl Plissartstraat zichtbaar. Hierop is het meest zuidelijke deel van het terrein niet bebouwd of verhard. Een luchtfoto uit 2002 toonde dan weer aan dat de aanleg van de Burgemeester Carl Plissartstraat vervolledigd werd en ook het zuidelijke deel van het terrein verhard werd. Dit beeld bleef relevant tot de start van de geplande werken.

1.3.3. Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het projectgebied zelf werd tot op heden geen archeologische vaststellingen gedaan. In de nabije omgeving werden in het verleden wel enkele archeologische sites aangetroffen en onderzocht.

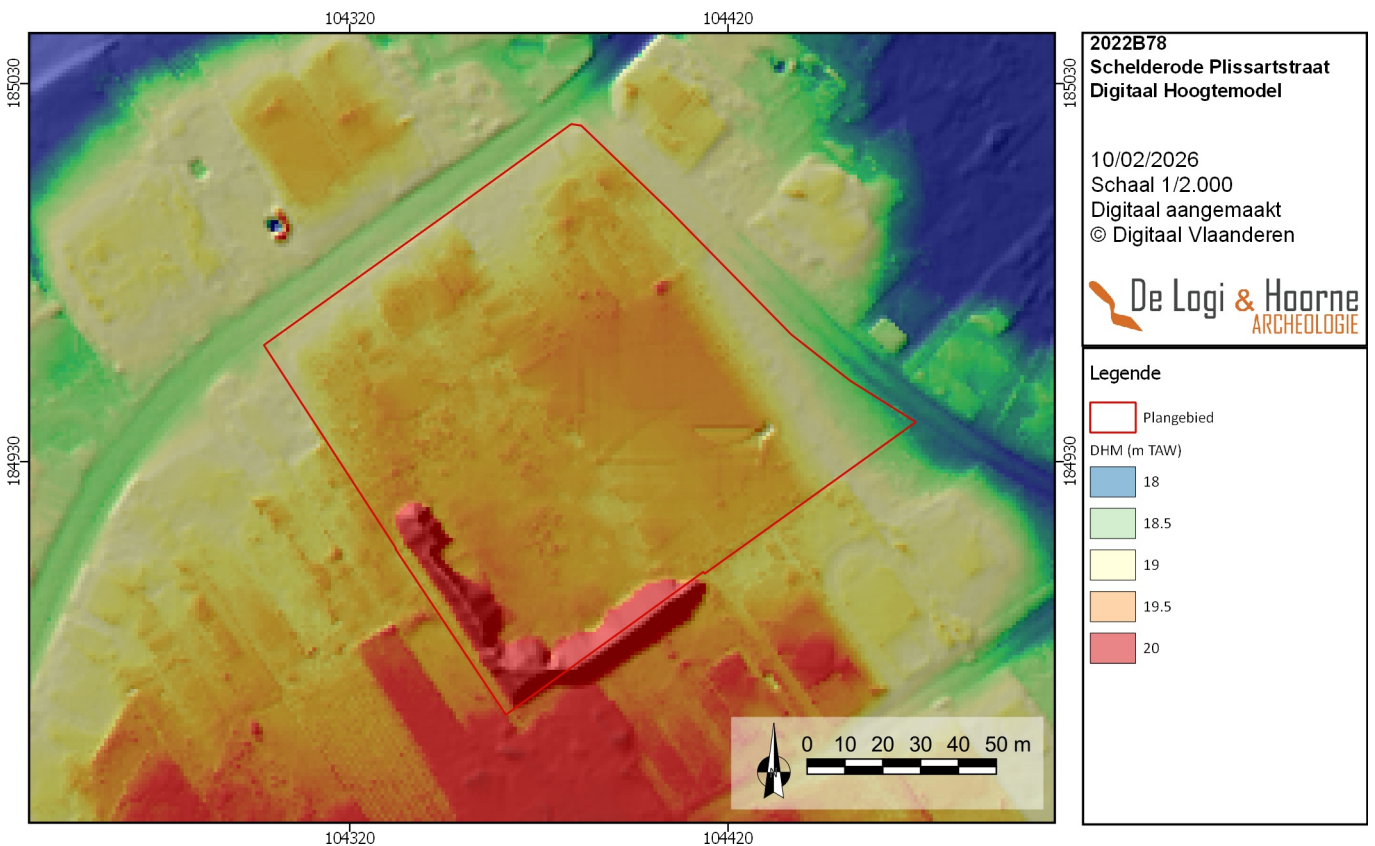
Zo'n 270m ten zuidwesten van het projectgebied ligt de Sint-Martinuskerk. De vroegste vermelding van de kerk van Schelderode komt voor in een charter van 1108. In zijn oudste te achterhalen vorm deed de Sint-Martinuskerk zich voor als een éénbeukige kruiskerk met rechthoekig koor en kruisingstoren, een aanleg die vermoedelijk dateert uit de 14de-15de eeuw. De zuidelijke kruisarm verdween nadien (INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026).

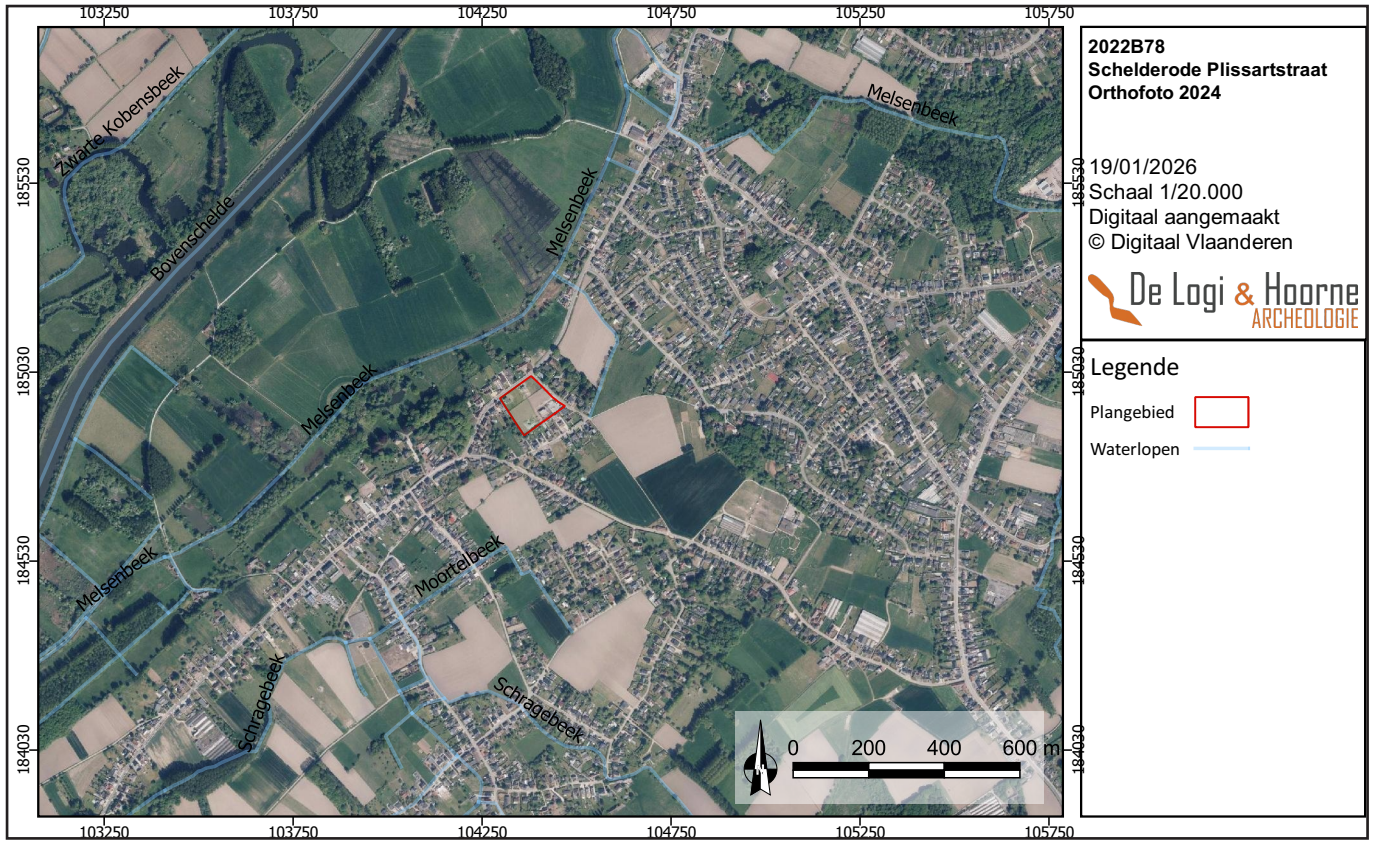
In het kader van de herbesteding van de Sint-Martinuskerk van Schelderode en de werken die daarmee gepaard gingen, werd archeologisch onderzoek uitgevoerd aan de buitenzijde en binnenin de kerk. De aangetroffen sporen waren voornamelijk te linken aan het kerkhof. In totaal werden 31 individuen aangetroffen, waarvan het merendeel een standaard christelijke

Figuur 8: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een digitaal hoogtemodel (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 9: Het projectgebied op een digitaal hoogtemodel (© Digitaal Vlaanderen)

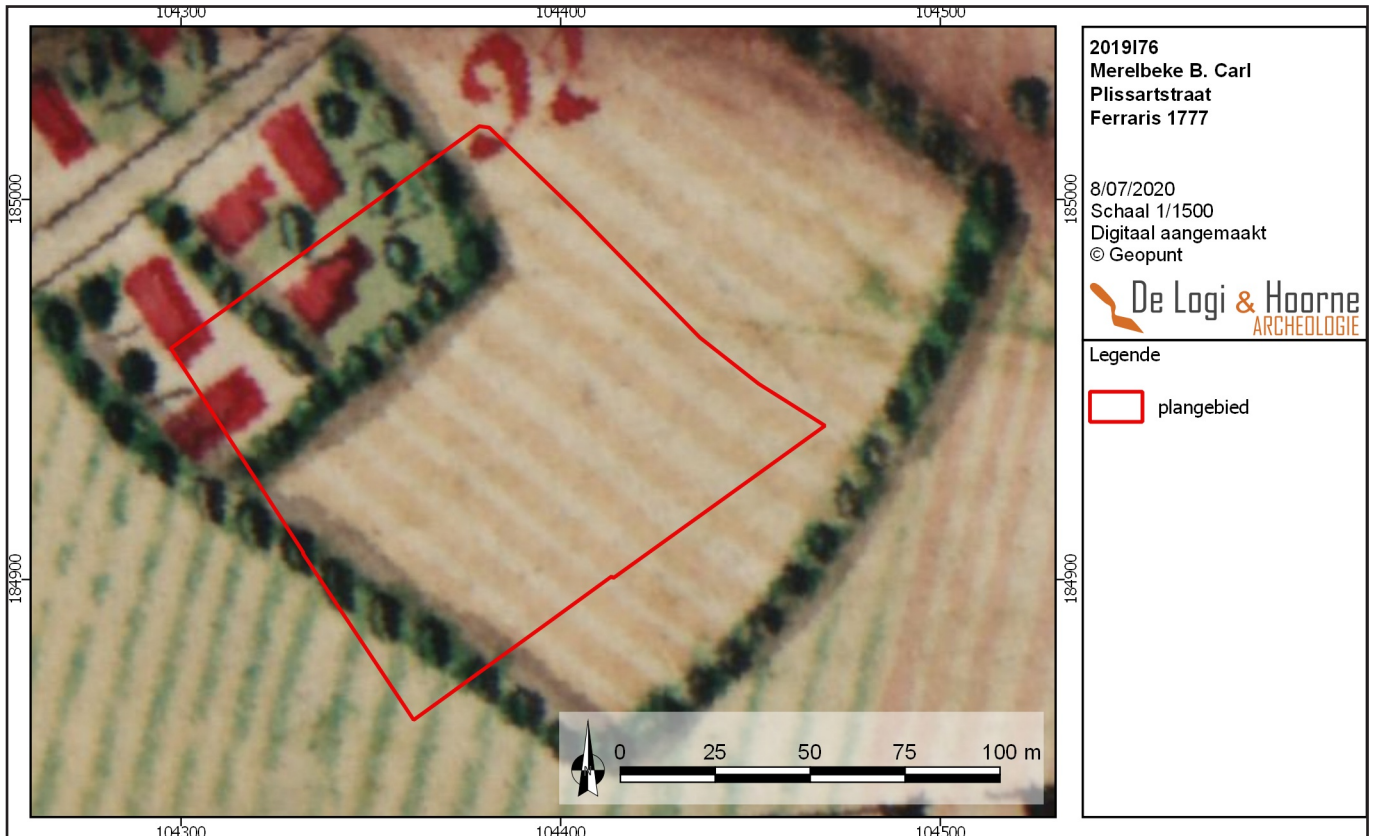

Figuur 11: Het projectgebied en de omliggende waterlopen (© Digitaal Vlaanderen)

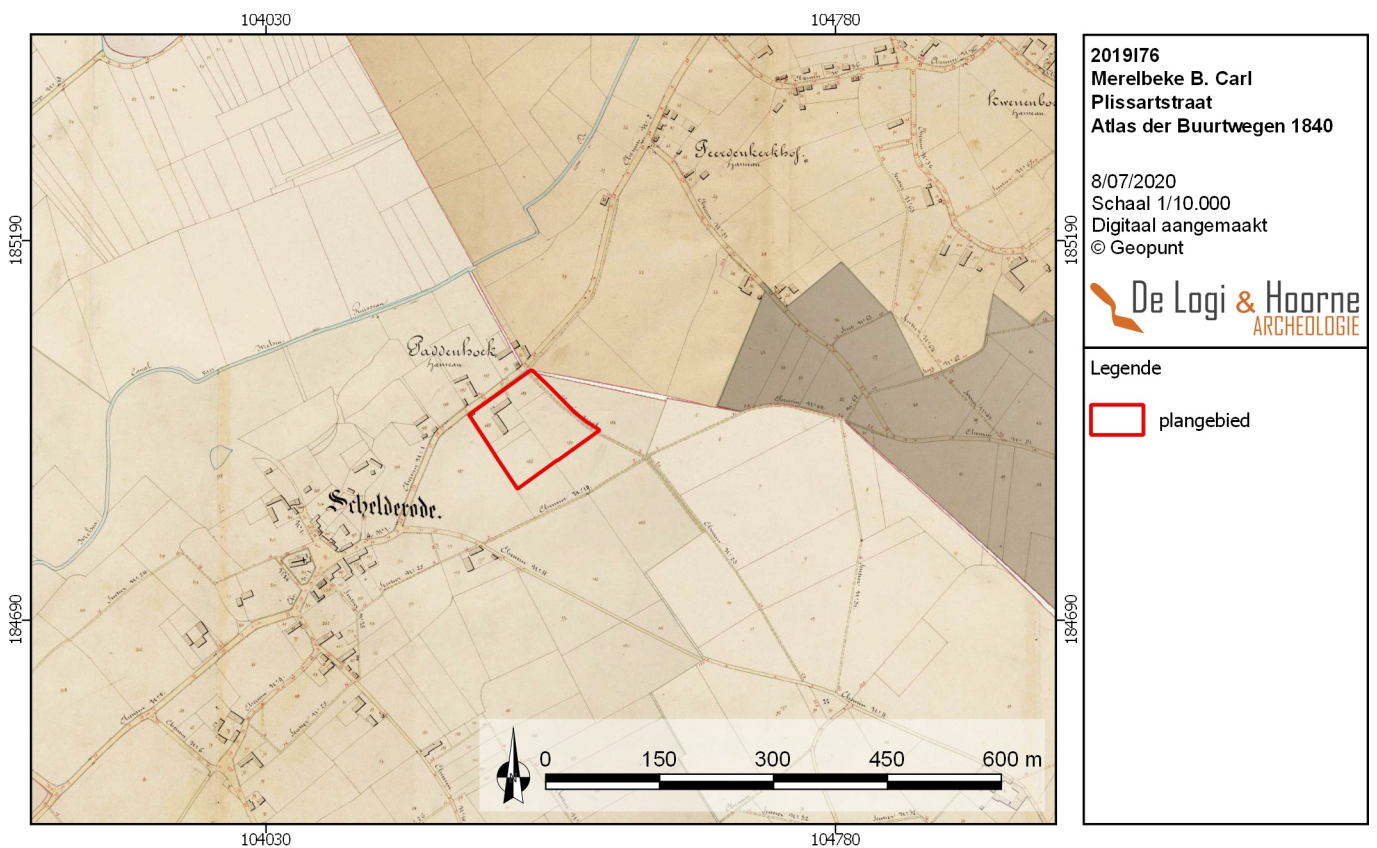
Figuur 10: Het projectgebied op de Ferrariskaart uit 1777 (© Digitaal Vlaanderen)

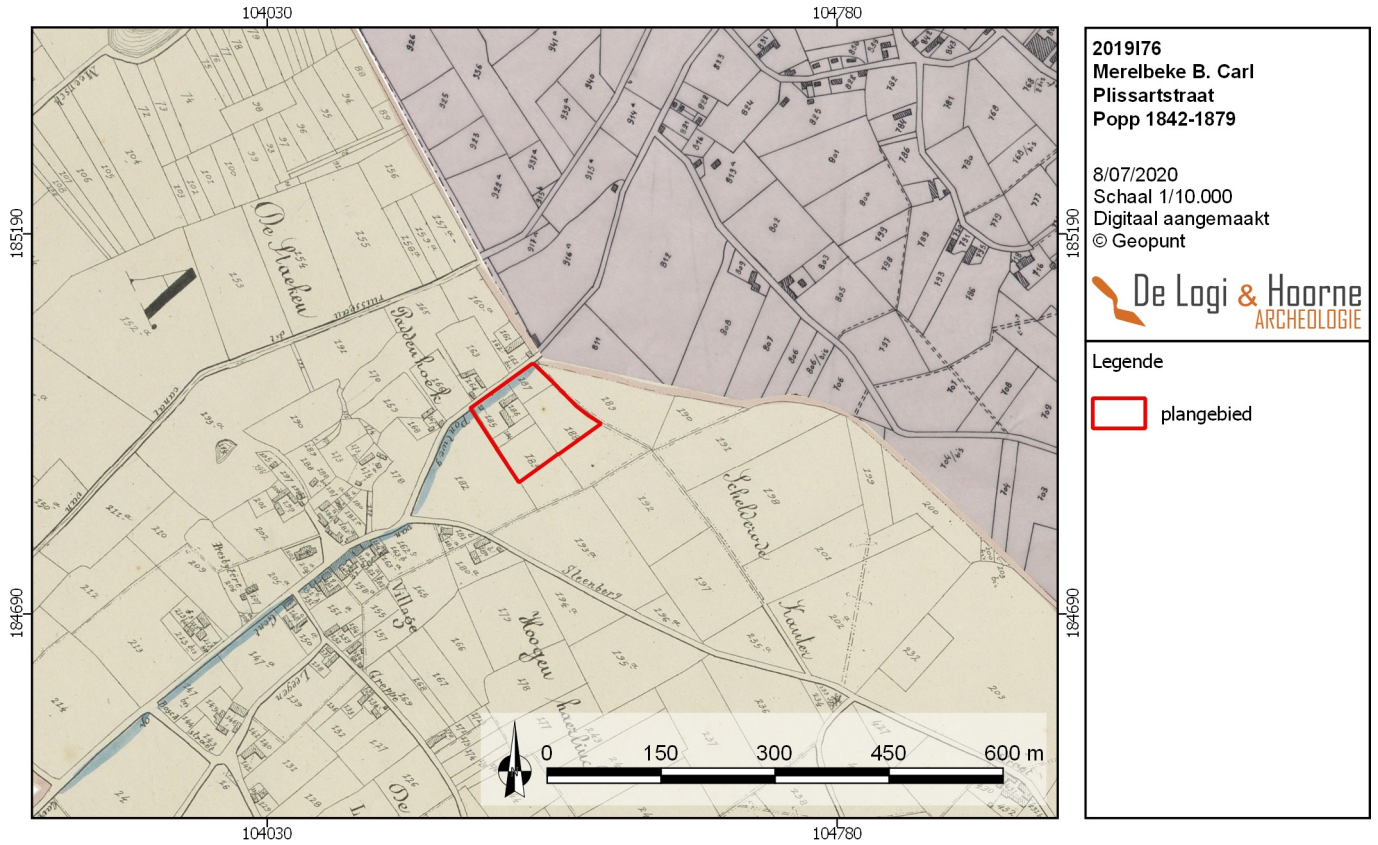

Figuur 13: Detail van het projectgebied op de Ferrariskaart (© Digitaal Vlaanderen)

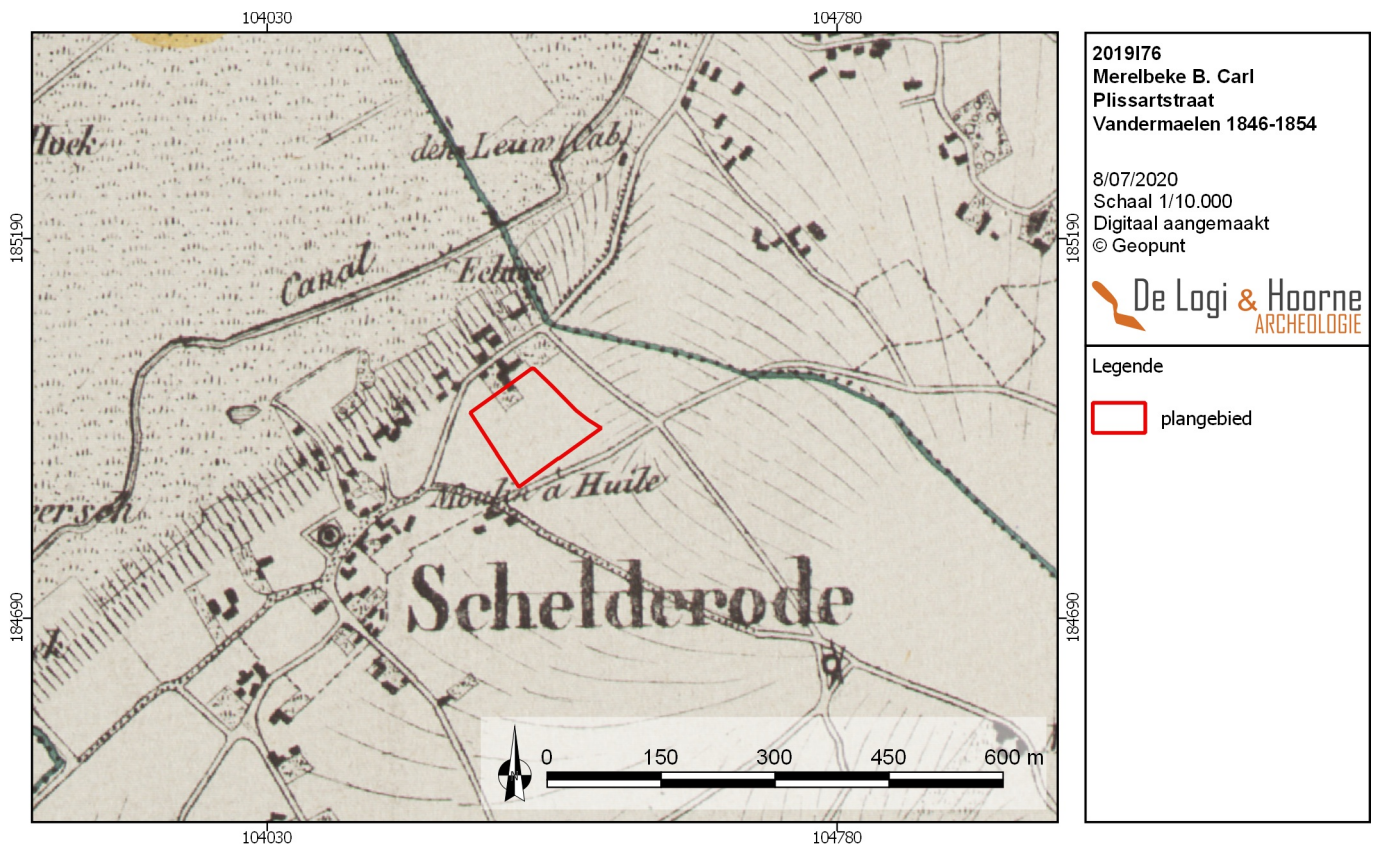
Figuur 12: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen van ca. 1840 (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 14: Het projectgebied op Poppkaart © Digitaal Vlaanderen)

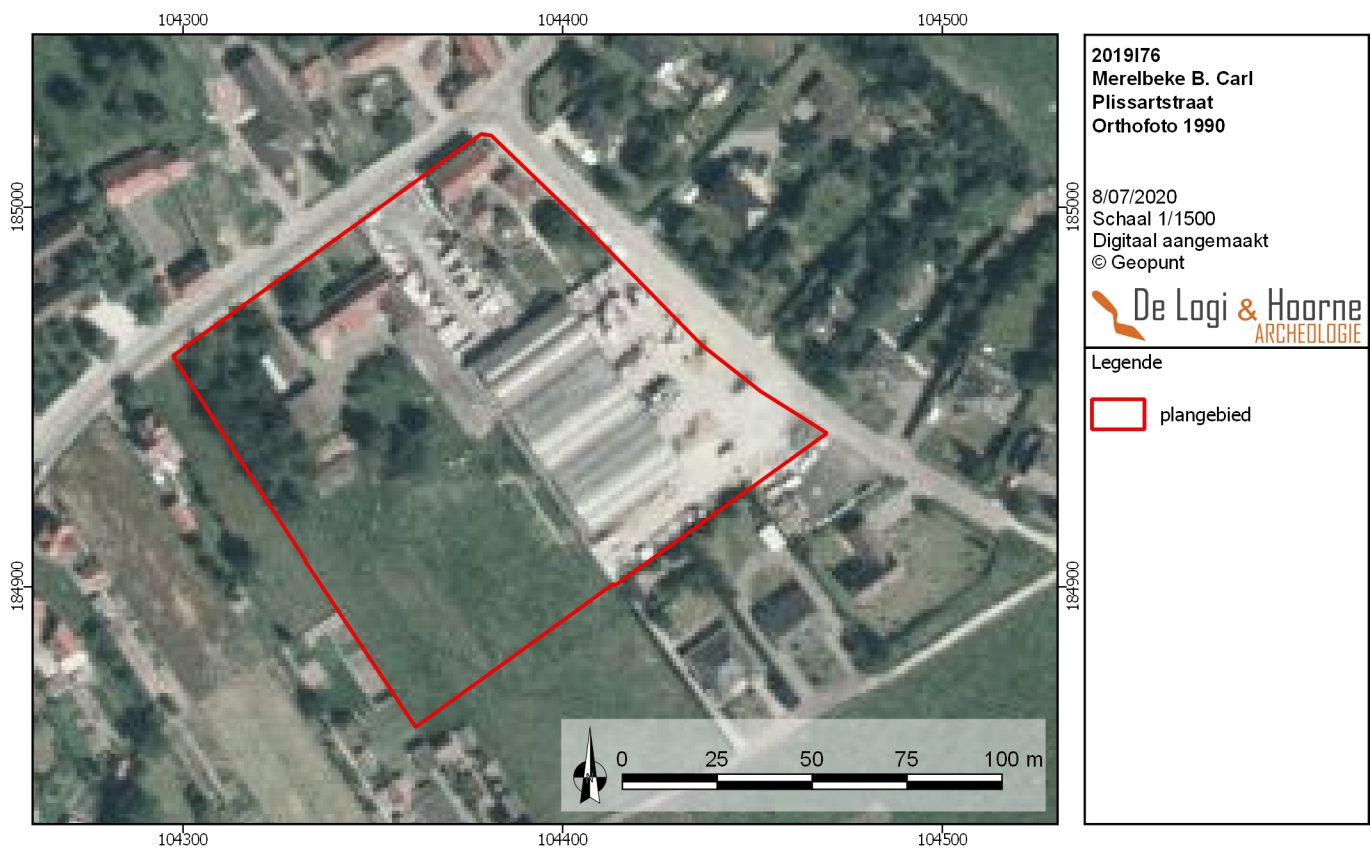
Figuur 15: Het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen van 1846-1854 (© Digitaal Vlaanderen)

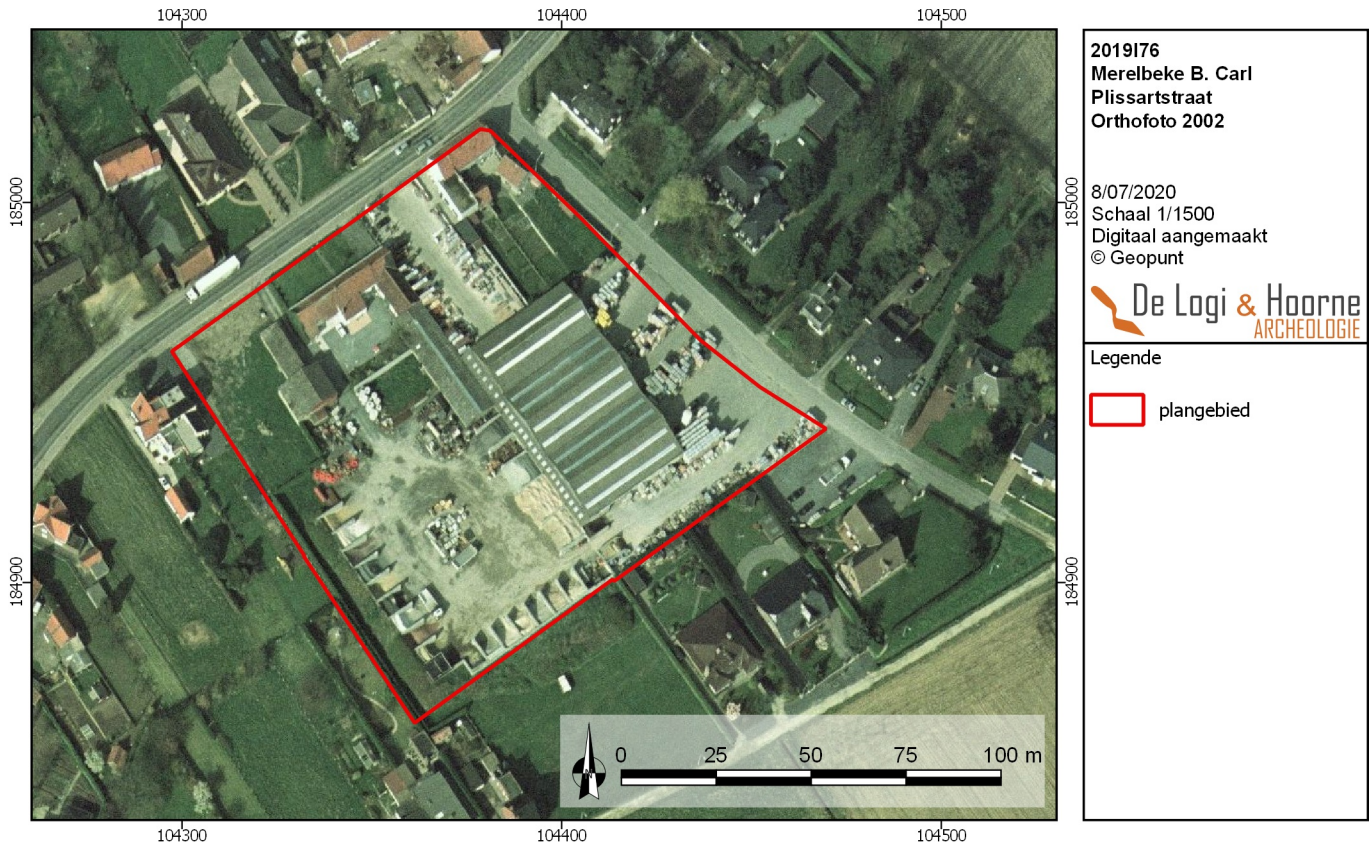

Figuur 16: Het projectgebied op orthofoto uit 1971 (© Digitaal Vlaanderen)

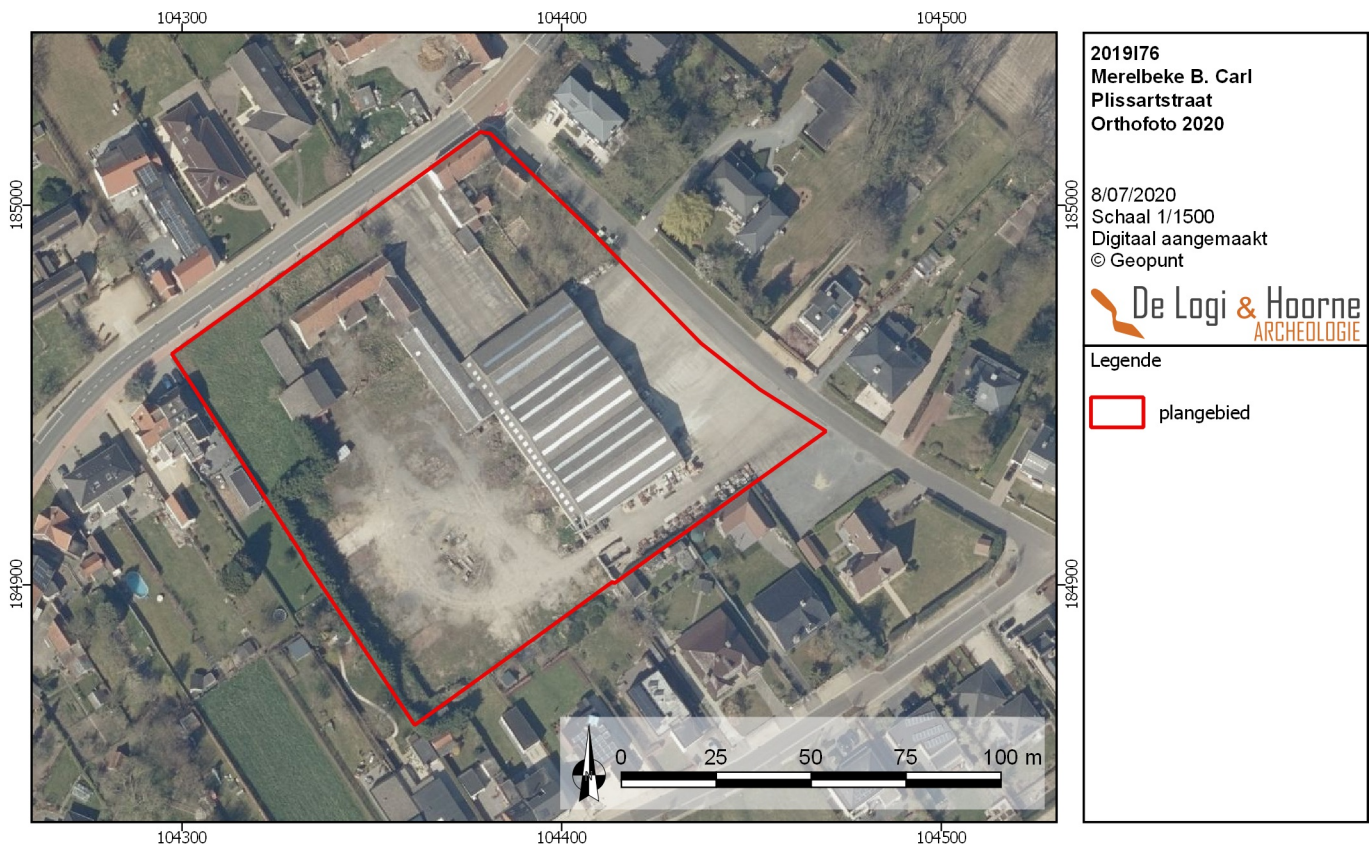
Figuur 17: Het projectgebied op een orthofoto uit 1990 (© Digitaal Vlaanderen)

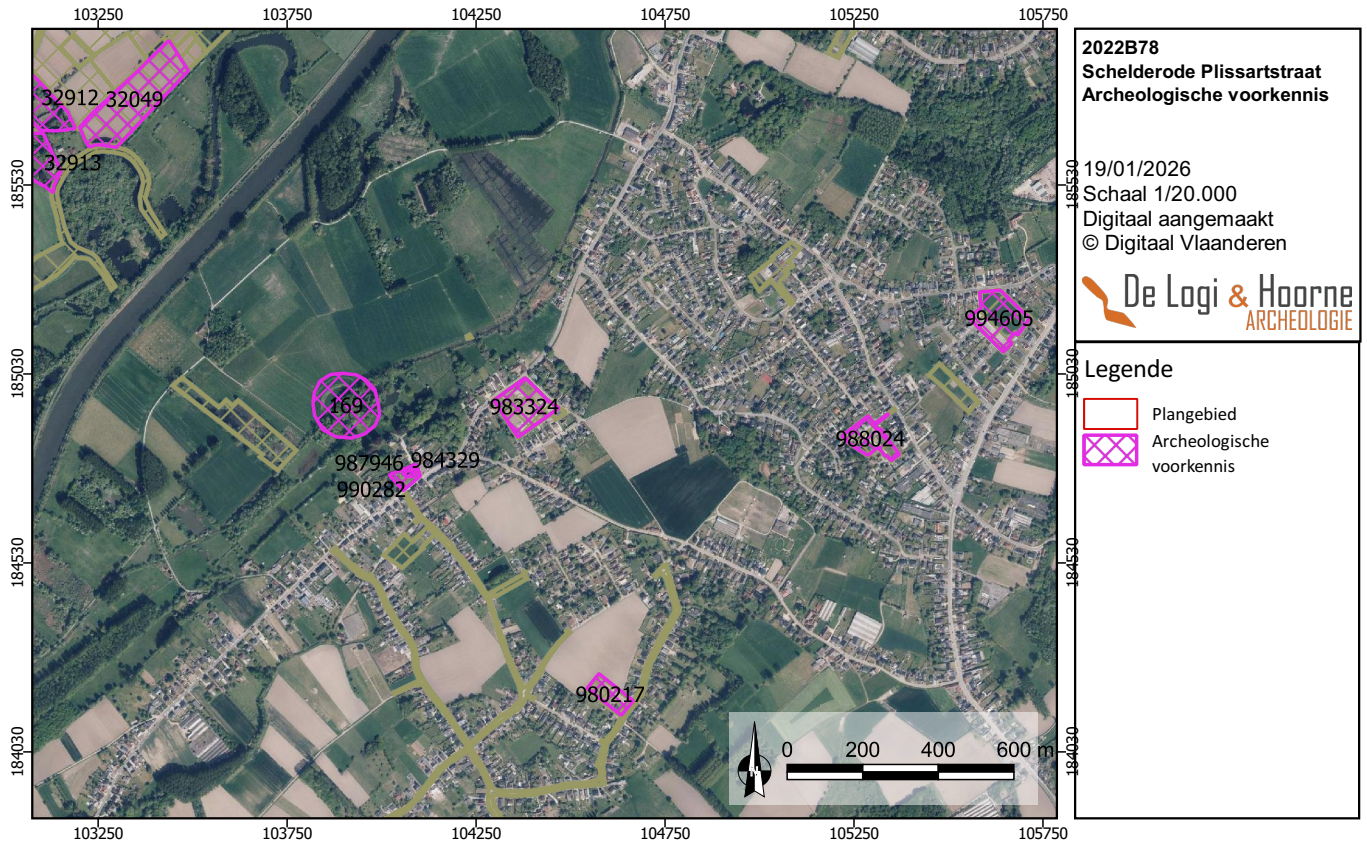

Figuur 18: Het projectgebied op orthofoto uit 2002 (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 19: Het projectgebied op een orthofoto uit 2020 (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 20: Archeologische voorkennis in de regio rond het projectgebied (© Digitaal Vlaanderen)

begraving kreeg, terwijl ook enkele afwijkingen voorkwamen. Het aangetroffen aardewerk plaatst de vroegste fase van de site mogelijk al in de 10de eeuw. De aanwezigheid van antropomorfe graven stemt ook overeen met deze datering. Deze dateringen zijn bijgevolg ouder dan de vroegste geschreven vermelding van de Sint-Martinuskerk (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 987946; VAN HUFFEL *et al.* 2023). Een vroegere datering is echter niet verwonderlijk. Het St. Martinus *patrocinium* wordt immers traditioneel gelinkt aan het Frankische koningshuis. Van Sint-Martinuskerken wordt vermoed dat ze gesticht te zijn door Frankische koningen of de (hogere) elite, en dit vanaf de 5de eeuw. Er is bovendien van de Sint-Martinuskerken een sterke concentratie gekend tussen de Schelde en de Dender. Bovendien blijkt uit studies dat 55 % van de Sint-Martinuskerken zich langs een waterweg of Romeinse weg bevinden (DESCHEPPER *et al.* 2025:51).

Ter hoogte van de Melsenbeek in Merelbeke, op 360m ten westen van het plangebied, lag het voormalige hof ten Dale. Deze site met walgracht dateert uit de late middeleeuwen maar raakte in verval waardoor er vandaag niets meer van bewaard is gebleven. Op het voormalige mottelichaam werd in 2005 een landschappelijke boring uitgevoerd waarbij de opbouw van het lichaam kon worden vastgesteld (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 169; LACHAERT 1998).

Tijdens een proefsleuvenonderzoek langs de Meierij, zo'n 700m ten zuidoosten van het projectgebied werden een handvol paalsporen uit de ijzertijd aangesneden. Wellicht behoren deze sporen tot (de periferie van) een erf en/of nederzetting (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 980217; VANHERCKE & VANBRABANT 2020).

Een proefsleuvenonderzoek langs de Ketenhoekstraat, zo'n 700m ten oosten van het projectgebied, leverde slecht enkele afwaterings- en perceelsgrachten uit de nieuwe tijd op (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 988024).

Langs de Sallemeulekouter, zo'n 1km ten noordoosten van het projectgebied, werd tijdens een proefsleuvenonderzoek één geïsoleerd brandrestengraf uit de 1ste tot 2de eeuw na Chr. aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 994604; VAN NUFFEL *et al.* 2025).

Aan de Blijpoel in De Pinte, op 1,2km ten noordwesten van het plangebied, werd tijdens een veldprospectie een doliumfragment uit de Romeinse tijd ingezameld (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 32049; VERMEULEN 1992). Iets meer in westelijke richting stond een site met walgracht die aan de hand van historische kaarten terug te brengen valt tot 1689 maar op basis van gevonden materiaal zou dit tussen de 13de tot 15de eeuw zijn (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 32913; TIELEMANS 1986). Net ten noorden van deze zone lag nog een site met walgracht dat eigendom was van de Sint-Pietersabdij in Gent en vermoedelijk uit de nieuwe tijd dateert (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 32912; TIELEMANS 1986).

Op 1,4km ten noordwesten van het plangebied, aan het Warandestraatje in De Pinte, is een metaaldetectie uitgevoerd waarbij een klein Mariabeeld uit de 18de eeuw is opgemerkt (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 216925).

Ook aan de Boswijk in Merelbeke, op 1,5km ten zuidwesten van het plangebied, is een metaaldetectie uitgevoerd waar een zegelstempel uit de 17de eeuw is ingezameld (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 163820).

Ter hoogte van de Bomstraat in De Pinte, op 1,5km ten noordwesten van het plangebied, zijn tijdens een veldprospectie dertien Romeinse scherven ingezameld (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 31041; TIELEMANS 1986). Net ten zuiden van dit terrein werd nog een veldprospectie uitgevoerd waar 43 scherven zonder duidelijke datering zijn ingezameld (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 30999; TIELEMANS 1986).

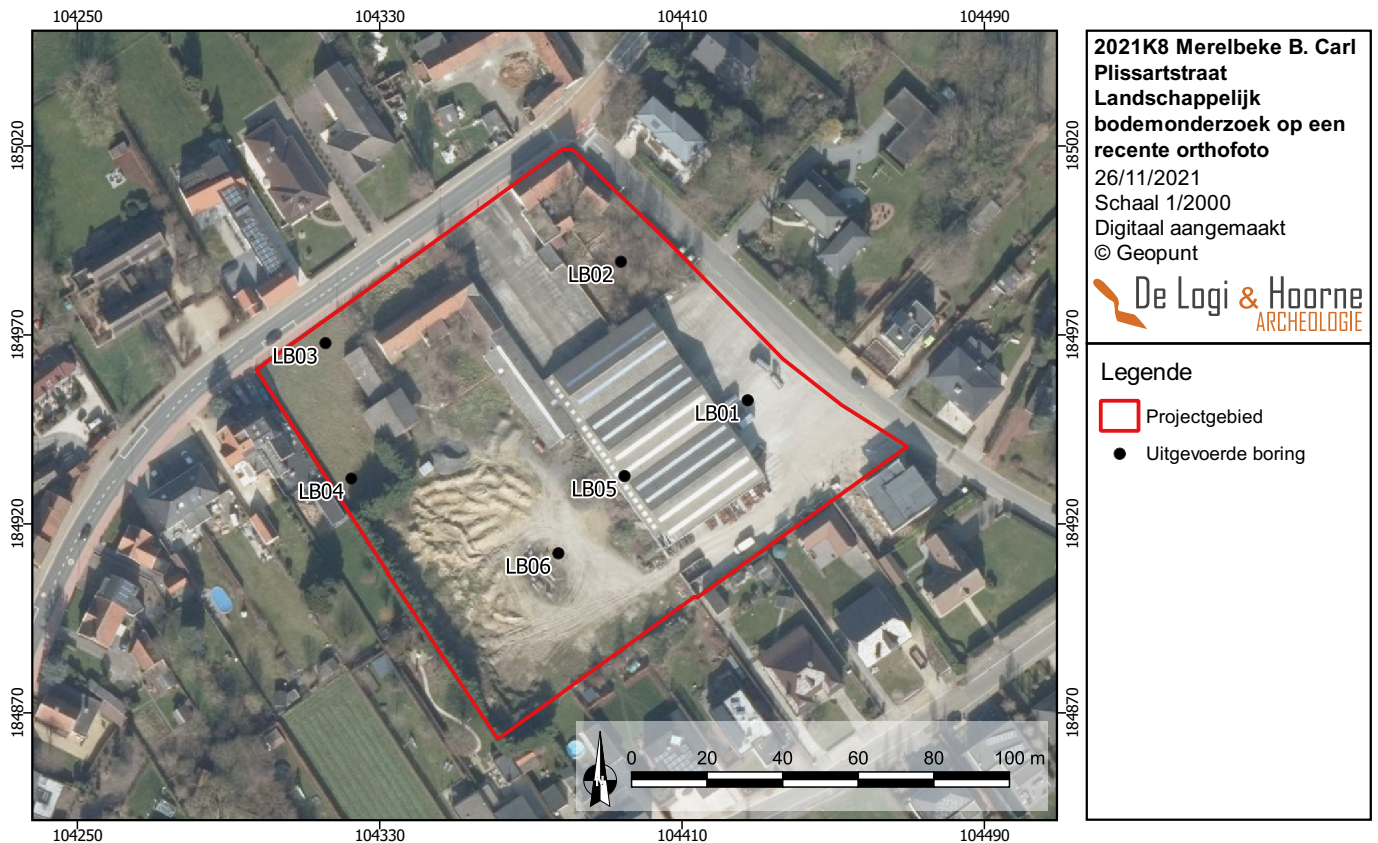
Aan de splitsing van Pont-Noord met Blijpoel in De Pinte, op 1,62km ten noordwesten van het plangebied, stond een site met walgracht waarvan nog steeds een deel van de oorspronkelijke gebouwen omgracht zijn (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 30992; TIELEMANS 1986). Net ten westen van dit terrein, aan het Dorp in De Pinte, staat een oude pastorijswoning uit de nieuwe tijd (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 30977; DE CLERCQ 1996).

Op 1,8km ten westen van het plangebied, aan de Steenakker in De Pinte, werd een grootschalige veldprospectie uitgevoerd. Hierbij is materiaal uit het mesolithicum, De Romeinse periode en de middeleeuwen ingezameld (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 32051; VERMEULEN 1992).

Ter hoogte van de Hondelee in Zwijnaarde, zo'n 2km ten noorden van het plangebied, is op basis van luchtfotografie een circulaire structuur opgemerkt dat een oude grafheuvel kan zijn (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 154959; BOURGEOIS *et al.* 1999).

1.3.4. Resultaten voorafgaande onderzoeken

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden acht proefsleuven en twee kijkvensters aangelegd. De sporen lagen verspreid over het gehele terrein. Aan de oostelijke zijde van het projectgebied werden enkel jongere sporen aangetroffen. Op de westelijke helft van het terrein daarentegen werden sporen uit de Romeinse periode en wellicht vroege ijzertijd herkend. De spreiding van deze sporen kon mogelijk verklaard worden door de topografie. In westelijke richting daalt het landschap sterk, door de aanwezigheid van de Scheldevallei. Het dorpscentrum van Schelderode ligt ten westen van het projectgebied. Het viel tijdens het onderzoek op dat de oudere sporen vooral voorkomen op de zones waar de bodem eerder zandlemig is met een bewaarde B-horizont. Aan de westelijke zijde kwamen meer zones voor waar groene zandleem uit het tertiair dagzoomt en waar zich zones met keien bevinden op het archeologisch niveau. Tijdens het onderzoek werden de resten van een kuil aangesneden waarin veel handgemaakt aardewerk werd aangetroffen en een structuur die minstens uit 4 paalsporen bestaat, met ook nog losse paalsporen. De sporen werden gelieerd aan een nederzetting, waar nog resten van bebouwing, artisanale activiteiten en mogelijk ook waterputten of waterkuilen kunnen voorkomen.

Figuur 21: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek (© Digitaal Vlaanderen)

Het Romeinse brandrestengraf lag vrij geïsoleerd aan de zuidelijke zijde van het plangebied. De weinige sleuven die rondom dit graf werden aangelegd, leverden geen extra sporen uit de Romeinse periode op. Maar door de aanwezigheid van enkele dumps met steenpuin kon het vooronderzoek hier niet worden uitgevoerd zoals voorzien was, waardoor in deze zone slechts een klein percentage met proefsleuven effectief onderzocht werd.

Na de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek bleek dat er zich binnen het projectgebied twee clusters situeerden waar relevante archeologische sporen aanwezig waren. In totaal werd een zone van 6915m² aanbevolen voor verder onderzoek. Dit komt neer op één grote rechthoekige zone, waarin de cluster met metaaltijdsporen en het Romeinse brandrestengraf werden opgenomen. In deze oppervlakte werden bovendien de ontoegankelijke stukken met steenpuin opgenomen.

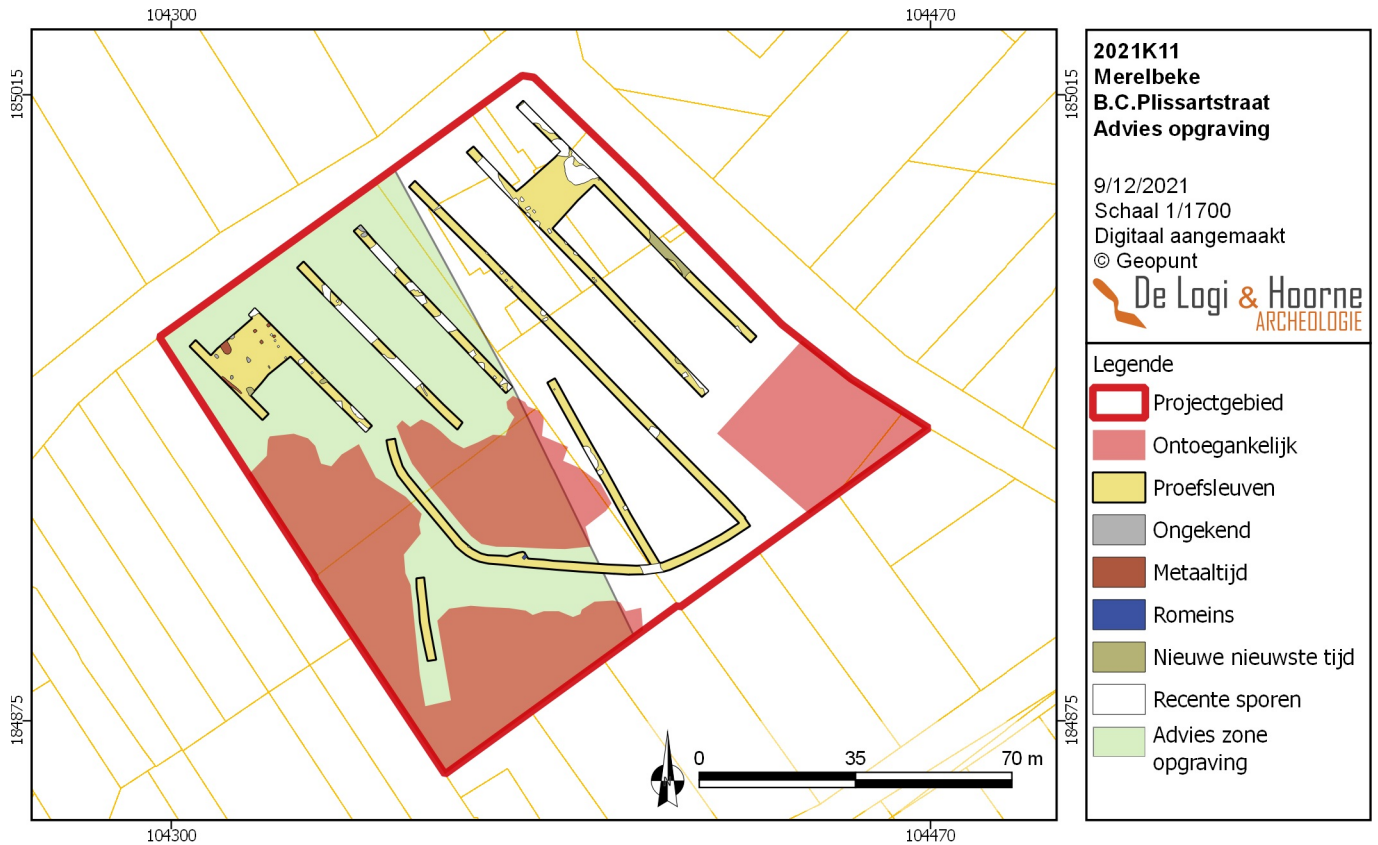
1.4. Onderzoeksopdracht

1.4.1. Vraagstelling

De resultaten van het bureauonderzoek van het terrein aan de Burgemeester Carl Plissartstraat in Schelderode hebben aangetoond dat er binnen het plangebied potentieel archeologische sporen voorkwamen waar sprake is van een hoog kennispotentieel dat slechts met een archeologische opgraving geëxploiteerd kon worden. Met de opgraving kon de aard en datering van de aangetroffen archeologische vindplaats(en) onderzocht worden. De resultaten moeten binnen het gekend archeologisch kader van de regio gesitueerd worden. De onderzoeksvragen die na de vorige onderzoeksfases nog afdoende beantwoord moeten worden zijn:

1.4.2. Randvoorwaarden

Een deel van de zone waar verder onderzoek geadviseerd werd, was ontoegankelijk tijdens het vooronderzoek door de aanwezigheid van enkele bergen met grond. Op deze locatie bleek de oorspronkelijke bodemopbouw verstoord. In plaats van teelaarde, was hier een pakket met puin aanwezig. Om een goede bewaring van het potentieel archeologische bodemarchief te bekomen, werden enkele voorwaarden opgelegd ter bescherming van het aanwezige

Figuur 22: Uitgevoerd proefsleuvenplan met advieszone (© Digitaal Vlaanderen)

archeologisch erfgoed. Wanneer de lagen puin verwijderd werden, mocht de impact van de werken op de bodem niet groter zijn dan de reeds toegediende schade. Bovendien mocht er geen verdere schade toegebracht worden aan het bodemarchief.

1.5. Werkwijze en opgravingsstrategie

1.5.1. Opgravingsstrategie en -methode

De opgraving gebeurde in twee fases. Er werd in februari 2022 gestart met de noordelijke helft van het plangebied. Hier werd een zone van 3070m² onderzocht. De zuidelijke zone was op dat moment nog niet vrij voor onderzoek. Hier werden op dat moment alle steen- en puinresten van de voorafgaande sloop verwerkt. Een klein stukje in het uiterste noorden van het terrein was op dit moment ontoegankelijk voor onderzoek. Hier werd rondom een werfbord gegraven waardoor 30m² niet is vrijgelegd. Deze fase ging door van 4 tot 18 februari 2022 en werd uitgevoerd door een team onder leiding van Adelheid De Logi en bestaande uit Lisa Malfliet, Nele Heynssens en Arthur Nemry.

Van 11 tot 16 mei 2022 kon de fase op de zuidelijke helft opgestart worden. Het archeologisch team bestond uit Lisa Malfliet en Johan Hoorne, met Adelheid De Logi als veldwerkleider. Net zoals in de eerste fase van het onderzoek nam Lisa Malfliet ook de taak van assistent-aardkundige op zich. Hier diende 3550m² opgegraven te worden. Echter was in de zuidoostelijke hoek van het terrein nog een berg puin aanwezig. Deze kon niet makkelijk verplaatst worden en zou worden aangewend bij de geplande bouwwerken. Hierdoor was ongeveer 790m² van deze fase ontoegankelijk voor onderzoek. Er werd besloten de resultaten van het onderzoek nabij deze zone af te wachten. Aangezien nabij deze berg nauwelijks archeologische sporen aanwezig waren, en er geen indicatie was dat er zich nog een vindplaats zou onder bevinden, werd besloten het onderzoek af te ronden zonder deze zone te onderzoeken.

De advieszone werd voorafgaand aan de opgraving met behulp van een GPS-toestel en jalons uitgezet. Hierna werd het terrein met een graafkraan voorzien van rupsbanden en een 2m brede tandeloze bak tot op het archeologisch relevant niveau afgegraven. Dit gebeurde steeds onder toezicht van de veldwerkleider, meestal bijgestaan door een assistent-archeoloog. Voor

de vlotte vooruitgang der werken voerde de kraan soms voorbereidende graafwerken uit, waarbij deze de bouwvoor tot een niveau van niet minder dan 0,4m boven het archeologisch niveau verwijderde. De advieszone werd opgegraven in verschillende vlakken. Deze meetten ongeveer 20 bij 50m en werden plaatselijk uitgebreid of verbonden wanneer dit nodig bleek om structuren of verbanden tussen sporen zichtbaar te maken.

Er werden bij het landschappelijk bodem- en het proefsleuvenonderzoek geen indicaties aangesneden voor de aanwezigheid van meerdere archeologisch relevante niveaus. Dit werd bevestigd tijdens de opgraving en werd door middel van enkele wandprofielen geverifieerd. De vooronderzoeken wezen evenmin op steentijd artefactensites of -concentraties binnen de advieszone. Tijdens de opgraving werden geen stenen artefacten gevonden, noch zones met een hiervoor veelbelovende bewaring van de bodem. Bijgevolg werden geen technieken specifiek voor de opgraving van steentijd artefactensites aangewend.

Tijdens de aanleg van het opgravingsvlak werd de bodem opgeschaafd, zodat de aangetroffen archeologische sporen en structuren onmiddellijk geregistreerd konden worden. Ze werden gefotografeerd in het vlak, beschreven in een database en opgemeten met een GPS-toestel. Ook de herkende structuren en het aangelegde vlak in het algemeen werden gefotografeerd, opgemeten en beschreven. Daarna werden de sporen en het vlak gescreend op metalen vondsten met behulp van een metaaldetector. Van alle archeologisch relevante sporen werden manuele doorsnedes gemaakt, van enkele jongere sporen, vooral grachten, gebeurde dit met behulp van de kraan. Ook de doorsnedes werden geregistreerd door middel van foto's, beschrijvingen en opmetingen. De resterende sporenvulling werd vervolgens gecontroleerd op vondsten of bijkomende informatie. Alle aangetroffen vondsten zijn in gripzakjes voorzien van alle identificerende codes en nummers verpakt. Van verschillende sporen werden bulkstalen genomen, om dateringstechnieken of macrobotanisch onderzoek toe te laten. Deze werden bewaard in emmers van 10l voorzien van de nodige codes. Aangezien geen diepgaande sporen met een goede bewaringskans voor pollen zijn aangetroffen, werden geen pollenstalen genomen. Gedurende het onderzoek werden zones waarop alle onderzoekshandelingen afgerond waren reeds door de kraan terug aangevuld met grond. Na afloop werd het vlak volledig gedicht.

Bij het onderzoek zijn geen waterputten aangetroffen. Er zijn wel andere sporen aangetroffen waar een staalname van (een deel van) de vulling nuttig was, met het oog op verder natuurwetenschappelijk onderzoek zoals aan macrorestenwaardering of – analyse en een datering. Het gaat steeds om paalsporen of kuilen, waarbij de vulling niet onder de permanente grondwatertafel zat. Er waren geen contexten die in aanmerking kwamen voor het nemen van pollenstalen. Bij de staalname zijn de voorschriften van de Code van Goede Praktijk "Hoofdstuk 20: natuurwetenschappelijk onderzoek bij opgravingen" gevolgd. Wat betreft de strategie voor conservatie worden de voorschriften van de Code van Goede Praktijk ("20.4 Conservatie" en "Deel 4: Conservatie en langdurige bewaring van archeologische ensembles") in acht genomen.

De sporen die zijn onderzocht in de eerste fase van de opgraving, in februari, zijn genummerd van 0001 tot en met 0066. De nummering tijdens fase 2 ving aan bij spoornummer 0100 en liep tot 0115. Op de gripzakjes is naast het spoornummer ook telkens de projectcode van de opgraving, 2022B78, en de sitenaam SCH-CAR-22 weergegeven. Wanneer van toepassing werden bij vondsten en stalen ook de laagnummers vermeld.

Na het terreinwerk werden alle ingezamelde vondsten gereinigd, waarna ze gedetermineerd, gefotografeerd en geïnventariseerd werden. Van de relevante vondsten werden met behulp van een 3D-scanner technische tekeningen gemaakt. De database van sporen en vondsten werd vervolledigd. De terreinmetingen werden verwerkt tot een grondplan van de opgraving, waarin structuren en grotere gehelen werden geïdentificeerd. De bulkstalen werden uitgezeefd op maaswijdtes 0,5mm en 2mm en er is voor bijna alle stalen 1l reststaal bewaard. Alle verzamelde gegevens werden samen gebracht in het archeologierapport waarin een eerste interpretatie van de aangetroffen sites werd aangereikt. Op basis hiervan werd een strategie voor verder onderzoek geformuleerd, dat naast de verdere verwerking van de op het terrein ingezamelde gegevens ook een strategie voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek omvatte. Het doel hiervan was een verduidelijking van de functie en datering van de aanwezige structuren. Aangezien zowel de veldwerkleider als de assistent-archeoloog, in afwachting van de resultaten

van dit natuurwetenschappelijke luik, een andere beroepskeuze maakten werd het eindverslag uiteindelijk uitgewerkt door Jana Van Nuffel. Alle vondsten en stalen werden verpakt volgens de regels van de kunst. Wat betreft de strategie voor conservatie werden de voorschriften van de Code van Goede Praktijk ("20.4 Conservatie" en "Deel 4: Conservatie en langdurige bewaring van archeologische ensembles") in acht genomen. Het archief van dit onderzoek wordt overgedragen aan het erfgoeddepot van Ename.

1.5.3. Motivering afwijkingen op voorziene strategie

Na het proefsleuvenonderzoek werd een zone van 6915m² afgebakend waarop een vlakdekkende opgraving werd geadviseerd. In totaal werd 5697m² van de advieszone van 6915m² opgegraven. Naast de 820m² ontoegankelijke zone (*zie supra*) werd 398m² niet onderzocht. Deze oppervlakte bestaat uit een buffer langs de straat en haar nutsleidingen, en langs de perceelsgrenzen in het zuidoosten en zuidwesten.

1.5.4. Motivatie van de keuze ten aanzien van selectie vondsten

Tijdens het onderzoek zijn alle aangetroffen vondsten gerecupereerd. Het bleek niet opportuun om op het terrein een selectie te maken. De vondsten zijn allemaal manueel ingezameld of uit bulkstalen gerecupereerd.

1.5.5. Motivatie van de keuze ten aanzien van staalname

Tijdens de opgraving werd ervoor gekozen om bulkstalen te nemen van alle sporen waarvan verder natuurwetenschappelijk onderzoek enigszins nuttig of mogelijk was. De afwezigheid van sporen die tot in de grondwatertafel reikten of sporen waarvan pollenanalyse mogelijk was, maakte dat er geen bemonstering voor dit type onderzoek gebeurde. Bulkstalen werden genomen van paalsporen en kuilen waarbij getracht is om de lagen met het meeste organisch materiaal of houtskool te bemonsteren.

1.5.6. Betrokken specialisten

Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek en de datering werd een beroep gedaan op externe partners. R.A. Grabowski voorde voor BIAx de waardering van de macroresten uit. De ¹⁴C-dateringen werden uitgevoerd door Mathieu Boudin (KIK). Marit Vandenbruaene onderzocht het menselijk botmateriaal. Het aardewerk werd bestudeerd door specialisten Wim De Clercq, Adelheid De Logi, Johan Hoorne en Jana Van Nuffel. Ansjie Cools stond in voor de conservatie van het vondstmateriaal. Het aardewerk en het mes werd met een 3D scanner gedigitaliseerd door Adelheid De Logi (Erfgo3D).

2. Assessmentrapport

2.1. Methoden, technieken en criteria

Dit assessmentrapport omvat informatie afkomstig uit de opgraving, met name al de relevante gegevens die met de onderzoeksmethode over het adviesgebied verzameld werden en hun betekenis in een ruimer kader. Alle verzamelde gegevens en uitgevoerde onderzoeken worden met elkaar samengelegd, vergeleken en geconfronteerd. Deze rapportage moet duidelijk maken dat het kennispotentieel binnen het adviesgebied voldoende geëxploiteerd is en dat de onderzoeksvragen beantwoord kunnen worden. Wanneer verdere relevante onderzoeken mogelijk zijn, buiten het kader van deze verwerking, dan wordt dit beschreven.

Voor het assessment van de vondsten wordt elke aangetroffen materiaalcategorie per spoor apart bekeken. Daarbij wordt een kwantificatie uitgevoerd en indien mogelijk een datering naar voor geschoven. Bij het bekijken van het materiaal wordt een onderscheid gemaakt tussen wat als vondstensemble of als uitzonderlijke vondsten moet worden beschreven. De beschrijving van de vondstensembles en de uitzonderlijke vondsten gebeurt conform aan de richtlijnen volgens de Code Van Goede Praktijk (22.3.2.2 Assessment van vondsten: vondstensembles en 22.3.2.3 Assessment van vondsten: uitzonderlijke vondsten). Tijdens de assessment van de vondsten wordt bepaald welke scherven of vondsten relevant zijn om te tekenen.

Alle stalen die tijdens het terreinonderzoek zijn verzameld, zijn uitgezeefd. Het residu van deze stalen is per context en maaswijdte kort bekeken tijdens een assessment, met het oog op de onderzoeksdoelen en de vraagstelling, om te bepalen welke contexten in aanmerking

komen voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Voor het assessment van de sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren worden de aanwijzingen van de Code Van Goede Praktijk gevolgd (22.3.4. Assessment van sporen, sporencombinaties en archeologische structuren). Het assessment van de sporen houdt in dat op basis van alle verzamelde gegevens over de sporen, in combinatie met de assessmentrapporten van de vondsten en stalen, een inschatting wordt gemaakt over de tafonomie en de mogelijke functie van de sporen. De sporen, spoorcombinaties en structuren worden beschreven, hun bewaringstoestand, en typologische, chronologische en ruimtelijke indeling worden onderzocht en behandeld. Aan de hand van deze gegevens wordt per dateringsfase het potentieel aan kennisvermeerdering ingeschat en meegedeeld.

Alle aangemaakte gegevens—dit omvat het verslag van resultaten van de opgraving, de foto's, de figuren, de lijsten, de plannen kaarten en lagen in GIS—worden digitaal bewaard op minstens twee individuele dragers zodat ze bij vernietiging van één drager niet verloren zijn. De vondsten worden in zo goed mogelijke staat bewaard in het archief van De Logi & Hoorne, tot ze worden overgedragen aan het erfgoeddepot van Ename.

2.1.1. Assessment van de vondsten

Het vondstensembel omvat, met uitzondering van vier stukken metaal en een dakpanfragment, enkel aardewerk. Alle keramiek vondsten zijn stabiel en in vrij goede staat. Drie stukken metaal bleken erg gecorrodeerd, hiervoor werd een röntgenopname nuttig geacht. Na inspectie van het kleine stukje brons werd beslist dat het object zo danig klein is, en in zo een slechte staat verkeerde dat conservatie niet zinvol bleek.

Aangezien de hoeveelheid vondsten behapbaar was, werd besloten om geen selecties te maken en alle aangetroffen vondsten te wassen, bestuderen, determineren en registreren in een database. Er kon een onderscheid gemaakt worden tussen de relevante vondsten — op basis waarvan meer inzichten naar datering of functie van een spoor of structuur mogelijk was — en de bulk van de vondsten. De relevante vondsten zijn gefotografeerd, van het relevant aardewerk werden technische tekeningen gemaakt. Voor uitgebreide informatie over de vondsten wordt doorverwezen naar de vondstenlijsten. De relevante vondsten worden besproken bij de sporen waartoe ze behoren.

2.1.2. Assesment van de stalen

Bij verschillende sporen is (een deel van) de vulling in bulk bemonsterd. De houtskoolrijke vulling van de brandrestengraven werd integraal in bulk geschept per kwadrant. De stalen zijn nat uitgezeefd op maaswijdtes van 2 en 0,5mm. Van stalen die groter waren dan 10l, werd telkens 1l ongezeefd reservestaal behouden.

Nadat de bulkstalen uitgezeefd en gecontroleerd gedroogd waren, zijn deze kort geëvalueerd en is er bepaald of en welke stalen in aanmerking kwamen voor verder onderzoek. De focus lag hierbij op de vraagstelling die in het archeologierapport naar voor kwam. In totaal zijn 26 emmers voor 7 contexten bemonsterd, soms 1 laag, soms meerdere lagen of kwadranten van eenzelfde spoor (zie stalenlijst).

De meerderheid van de zeefresidu's afkomstig uit de vulling van paalsporen bevatten weinig materiaal waar — met uitzondering van ¹⁴C-datering — verder onderzoek op kon gebeuren. De meest veelbelovende stalen werden naar een macrobotanisch specialist gestuurd die er de meest geschikte ¹⁴C-stalen uit selecteerde. De bemonsterde kuilen bevatten de rijkste

spoor	context	volume (l)	houtskool	macroresten	¹⁴ C-datering
0027	kuil	9	.	x	x
0036	paalspoor	9	.	.	x
0050	paalspoor	9	.	.	x
0051	paalspoor	9	.	.	x
0057	brandrestengraf	89	x	.	x
0055	brandrestengraf	89	x	.	x
0107	brandrestengraf	29	x	x	x

Figuur 23: Overzicht van de onderzochte stalen en hun geschiktheid voor vervolgonderzoek (© BIAx)

Figuur 24: Vergelijking geadviseerde zone voor opgraving met effectief opgegraven areaal (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 25: Zicht vanuit het zuiden op de eerste fase van het onderzoek

zeefresidu's. Omdat de functie van deze contexten het minst duidelijk was, bleek het logisch deze residu's verder te laten waarderen en analyseren op macro- en houtskoolresten.

Voor uitgebreide informatie over de bulkstalen wordt doorverwezen naar de stalenlijsten en de rapporten van het natuurwetenschappelijk onderzoek in bijlage. De relevante natuurwetenschappelijke gegevens worden besproken bij de sporen waartoe ze behoren.

2.1.3. Conservatie assesment

Na de afloop van het veldwerk werden alle aangetroffen archeologische artefacten aan een eerste visuele inspectie onderworpen. De vondsten werden gewassen en onder de juiste omstandigheden gedroogd waarna deze in een stabiele situatie werden verpakt. Gezien de stabiele staat van de vondsten, bleek verdere conservatie, met uitzondering van één mes, niet aan de orde.

2.1.4. Assessment van sporen, spoorcombinaties en archeologische structuren

Bij de assessment van de sporen en structuren is een opdeling gemaakt van de sporen op basis van hun datering en onderlinge relatie. Deze datering gebeurde op basis van vondstmateriaal, morfologie en aflijning van de sporen. Bij het verdere onderzoek is minder aandacht besteed aan de meer recente sporen (zie *infra*). Deze recente sporen zijn vooral toe te schrijven aan de afbraak van de tot in 2021 aanwezige gebouwen. De archeologisch relevante sporen op de site gaan terug tot de late bronstijd. Tijdens de opgraving zijn in totaal 82 sporen aangetroffen.

Figuur 26: Referentieprofiel BP01

De bewaringstoestand van het archeologisch archief op deze site is ondanks de grote hoeveelheid aan (sub)recente verstoringen vrij goed te noemen. Vooral langs de noordoostelijke hoek van het projectgebied wordt de leesbaarheid van de sporen bemoeilijkt door de (sub) recente verstoringen. Het lijkt goed mogelijk dat er oorspronkelijk meer brandrestengraven en sporen zijn geweest, maar dat deze door differentiële bewaring of dieptes van de palen niet herkend kunnen worden. Vooral kleine ondiepe paalsporen zijn vrij afwezig, waaruit vermoed kan worden dat het archeologisch niveau enigszins afgetopt werd.

Alle sporen die bij het assessment als relevant zijn beschouwd — dit zijn in se de herkende structuren en spoorcombinaties — worden verder in detail besproken (zie 3.3. Beschrijving archeologische site).

3. Interpretatie van de archeologische site

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het kader waarin de archeologische site zich bevindt, de aardkundige vaststellingen op het terrein en een interpretatie van de aangetroffen archeologische sporen op het terrein.

3.1. Algemeen kader van de archeologische site

Uit het bureauonderzoek bleek dat het terrein een hoog archeologisch potentieel had. Het projectgebied is gelegen binnen een zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei, binnen de alluviale vlakte van de Schelde. Bodemkundig kenmerkt het terrein zich door een matig droge tot matig natte zandleembodem met een klei-zandsubstraat op vrij geringe diepte. De gronden op de hoger gelegen, zuidoostelijke rand van de Scheldevallei hebben wellicht door hun hogere ligging een aantrekking gehad op de mens in het verleden. Dit wordt door de gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving bevestigd. Het is duidelijk dat in het verleden de omgeving reeds vroeg geëxploiteerd werd gaande van de steentijden, de metaaltijden, de Romeinse tijd en de middeleeuwen. Ook in de late middeleeuwen werd de regio met hoeves bewoond.

Figuur 27: Aangelegde bodemprofielen tijdens het archeologisch onderzoek (© Digitaal Vlaanderen)

3.2. Beschrijving aardkundige opbouw

3.2.1. Aardkundige eenheden

De bodemopbouw van het projectgebied werd tijdens het vlakdekkend archeologisch onderzoek bestudeerd aan de hand van 3 bodemprofielen, verspreid over het terrein aangelegd, waar geen verstoringen voorkwamen. Het referentieprofiel, BP01, bevond zich tegen de westelijke sleufwand, waar de recente verstoring beperkt bleef.

De bodemopbouw in het referentieprofiel wordt gekarakteriseerd door een Ap-/Bw-/C1-/C2-opbouw. Bovenaan bevindt zich een lemig zandige ploeglaag (Ap-horizont). Deze laag is zo'n 0,44m dik en heeft een donker grijsbruine kleur. Hoewel dit niet het geval was in het referentieprofiel, bleek deze laag lokaal zeer puinrijk te zijn ten gevolge van recente antropogene ingrepen op het terrein (waaronder de afbraak van de voormalige gebouwen). Onder dit pakket komt een Bw-horizont met een lemig zandige textuur voor. Dit pakket is lichtbruin tot bruingrijs in kleur en in totaal zo'n 0,40m dik. In de onderste 0,20m van deze laag komen lichtgrijze zones voor. Deze bioturbatie is vermoedelijk veroorzaakt door de wortels van bomen die voorheen in deze zone van het terrein aanwezig waren.

De C-horizont komt in dit bodemprofiel voor vanaf 0,84m onder het maaiveld. Het betreft een licht zandlemig sediment met een lichtbruine tot beige kleur (C1). Daaronder (vanaf 1,02m diepte) komt een groenbeige licht zandlemige C2-horizont voor waarin kleiige lagen en roestverschijnselen opvallen. De groene tint van deze horizont wordt verklaard door de aanwezigheid van glauconiet in de onderliggende ondiepe tertiaire lagen. Elders in het archeologische vlak komen binnen de C-horizonten lokaal clusters van natuurlijk gevormde kleine silexknollen en lichtgrijze zandsteen/veldsteen en voor.

De andere bodemprofielen vertonen een gelijkaardige opbouw hoewel er variaties werden vastgesteld in de mate van verstoring van de top van de sequenties, en in de diepte van de C2-horizont. Dit eerste verschil hangt voornamelijk samen met de recente antropogene verstoringen die plaatsvonden op het terrein. Het tweede werd grotendeels bepaald door natuurlijke fenomenen, zoals de lokale microtopografie en de mineralogische samenstelling.

Figuur 28: Projectgebied op het digitaal hoogtemodel (© Digitaal Vlaanderen)

De opgegraven zone wordt op de Vlaamse bodemkaart gekarteerd onder twee bodemtypes. Een beperkte strook in het uiterste noorden wordt gekenmerkt door een matig droge tot matig natte zandleembodem met een onbepaald profiel (wLDx). Hierbij begint het klei-zandsubstraat op een geringe diepte (0,40m à 0,80m) (LEYS 1965: 72; VAN RANST & SYS 2000: 164-165). Dit bodemtype werd tijdens de vlakdekkende opgraving niet onderzocht door middel van een bodemprofiel door de uitgebreide verstoringen ter hoogte van de kartering. Tijdens het voorgaande proefsleuvenonderzoek werd aan de grens van dit bodemtype wel een bodemprofiel bestudeerd waarvan de bodemopbouw sterk overeenkomt met die in het referentieprofiel BP01, hoewel een scherp afgelijnde en dikkere ploeglaag voorkwam (ca. 0,50m diepte). Deze bodemopbouw werd eveneens vastgesteld in de landschappelijke boringen.

Het merendeel van het opgravingsvlak wordt gekarteerd als een matig natte en lichte zandleembodem met een sterk gevlekte en verbrokkelde textuur B-horizont ((w)Pdc). Hierbij is het klei-zandsubstraat aanwezig vanaf een diepte van 0,75 à 1,25m diepte (VAN RANST & SYS 2000: 156-157). Dit impliceert een zandlemige tot lemige bodem met een kleiaanrijkhshorizont binnen de eerste meter onder het maaiveld. Referentieprofiel BP01 werd aangelegd in dit bodemtype en komt ermee overeen.

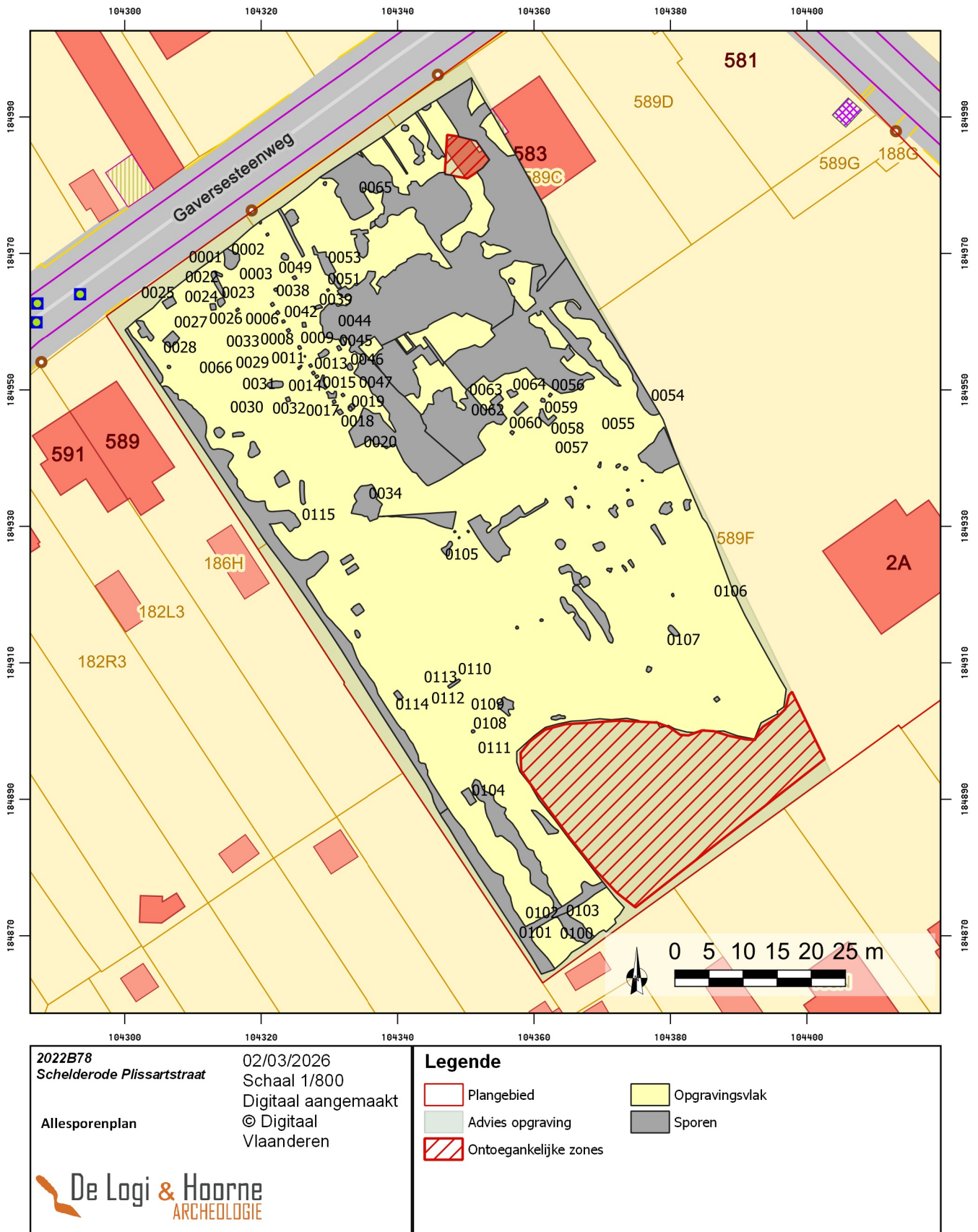
De bodemopbouw aangetroffen tijdens de vlakdekkende opgraving komt goed overeen met die bestudeerd tijdens het voorafgaande landschappelijk bodemonderzoek en het proefsleuvenonderzoek. De resultaten bevestigen tevens dat de westelijke zone van het opgravingsvlak, waar ook het merendeel van de archeologische sporen zich bevond, minder antropogeen werd verstoord dan de oostelijke zijde, waar de vooronderzoeken wezen op een (tot zwaar) verstoorde top van de bodemsequentie waarbij de A- en B-horizonten lokaal niet bewaard bleven.

3.2.2. Geomorfologie

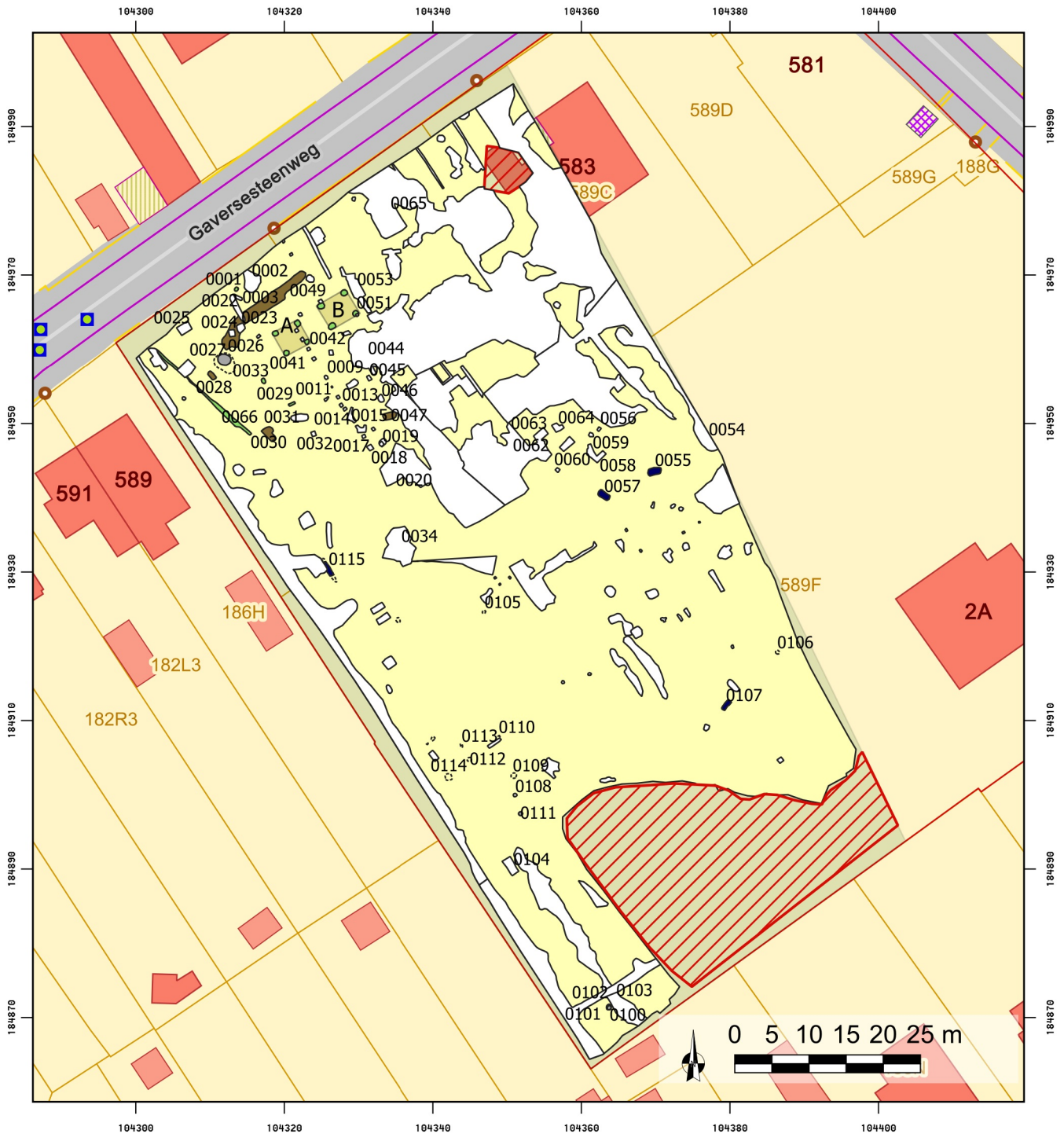
Het projectgebied bevindt zich binnen een zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei en binnen de alluviale vlakke van de rivier de Schelde, tussen de huidige loop van de Schelde en de valleirand, gelegen ter hoogte van Merelbeke/Schelderode. Ter hoogte van het plangebied

Figuur 29: De aanvang van de tweede fase van de opgraving in mei 2022

Figuur 30: Allesporenplan (© Digitaal Vlaanderen)

2022B78
Schelderode Plissartstraat

Interpretatieplan

02/03/2026
Schaal 1/800
Digitaal aangemaakt
© Digitaal Vlaanderen

De Logi & Hoorne
ARCHEOLOGIE

Legende

Plangebied	Vroege Middeleeuwen
Late Brons- tot Vroege IJertijd	(Vroeg)Moderne Tijd
Romeinse periode	Recente Periode

Figuur 31: Interpretatieplan (© Digitaal Vlaanderen)

bevinden de tertiaire lagen (Lid van Egem binnen de Formatie van Hyon) zich ondiep in de bodem en worden ze afgedekt door quartaire eolische zandige tot zandlemige sedimenten. De bodemopbouw onderzocht tijdens de vlakdekkende opgraving bevestigt de resultaten bekomen uit het bureauonderzoek, het landschappelijk bodemonderzoek en het proefsleuvenonderzoek.

3.3. Beschrijving van de archeologische site

Op basis van de archeologische vooronderzoeken op het terrein, bleek dat binnen een advieszone van 6915² groot een relevante archeologische site aanwezig te zijn. Uiteindelijk werd zo'n 5697m² effectief onderzocht.

Binnen het onderzoeksgebied helt het reliëf op het maaiveld af richting noordwesten. De hoogste zone bevindt zich met 21,8m TAW in de zuidelijke hoek. De hoogtes van het archeologisch vlak lopen gelijk met het maaiveld en de teelaarde heeft over het projectgebied een vrij gelijkaardige dikte. In de noordwestelijke hoek heeft het archeologisch vlak een hoogte van 18,15m TAW. Het hoogste punt ligt in de zuidelijke hoek van het onderzoeksgebied, met een waarde van 18,73m TAW.

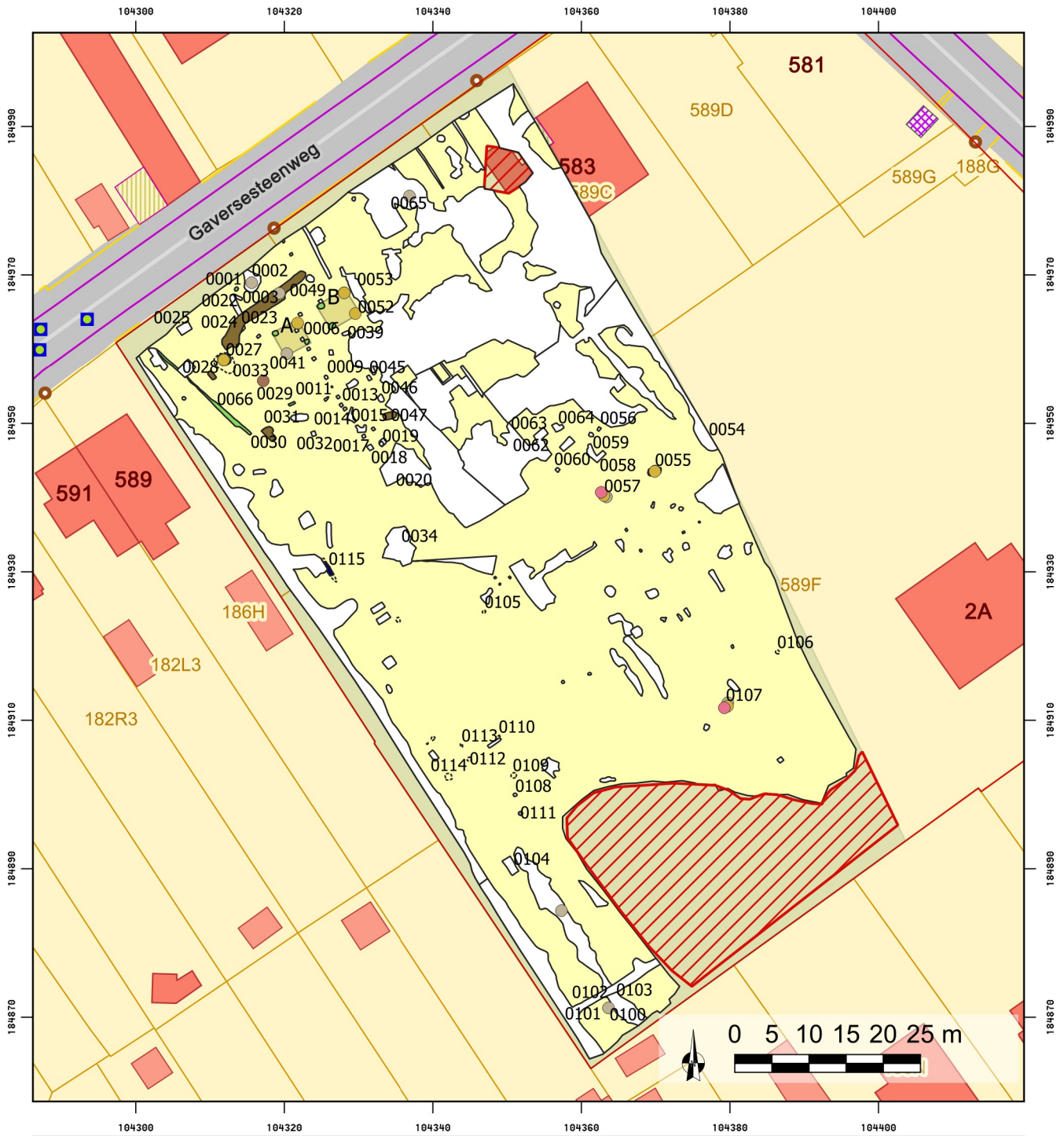
Er zijn bij de opgraving te Schelderode weinig goed bewaarde archeologische sporen aangetroffen. De meeste sporen bevinden zich in het noordwesten van het terrein, waar de bodemopbouw minder door de recente afbraakwerken was beïnvloed, en de bodem nog het zandigst is. De archeologische sporen hier zijn grondsporen met een erg vage aflijning en een uitgeloopte homogene bruinbeige vulling. Ze werden onmiddellijk onder de recent aangevulde lagen aangesneden. In deze zone van het opgravingsvlak is de sporendensiteit, hoewel deze algemeen genomen laag is, het hoogst.

Tijdens de opgraving zijn in totaal 82 sporen aangetroffen waarvan uiteindelijk 7 sporen een natuurlijke oorsprong kenden. 75 sporen werden als antropogeen beschouwd. Hoewel sommige van de sporen geen vondsten opleverden werden deze sporen voornamelijk op basis van hun vulling en aflijning gedateerd. Van de 75 antropogene sporen zijn 9 greppel- en gracht(segment)en, 28 paalsporen en 33 kuilen. De sporen, structuren en bijhorende relevante vondsten worden hierna chronologisch besproken.

3.3.1. Late bronstijd

In de noordwestelijke hoek van het terrein werd een ovalen NW-ZO georiënteerde kuil (0027) met een homogene beigegrijze tot lichtgrijze sterk uitgeloopte opvulling aangetroffen. De kuil meet 1,8 bij 1,5m en bestaat in doorsnede uit een dieper deel tot 0,32m onder het archeologische niveau in het noordwesten, en een eerder komvormige laag van 0,2m hierboven. In dit bovenste pakket werd een grote hoeveelheid aardewerk aangetroffen. Het aardewerk bestaat uit 915g aan wanden in handgemaakte keramiek met schervengruis verschaald, 347g randen, 181g bodems, en 2905g wanden in handgemaakte waar verschaald met schervengruis en zand. Op basis van de vorm en techniek, vrij ruwwandig handgevormd aardewerk voornamelijk verschaald met schervengruis en organisch materiaal wordt het aardewerk in de late bronstijd gesitueerd. Onder het vondstenspectrum werden twee randen van drieledige kookpotten (figuur 39: 1-2) herkend, waarvan één rand versierd was met de typerende vingertopafdrukken. Dergelijke potten werden reeds aangetroffen in nederzettingscontexten te Sint-Denijs-Westrem- The Loop (HOORNE *et al.* 2025), Velzeke (DE MULDER & DE WANDEL 2007), Aalst- Siesegemkouter (VERBRUGGE *et al.* 2024), Belsele-Steenwerk (BOURGEOIS & THOEN 1986), Wevelgem (DYSELINCK & MAURER 2015), Kruishoutem – Wijkhuis (BOURGEOIS *et al.* 1983), Sinsin-Trou del Leuve (WARMENBOL 1995). Daarnaast werd ook de rand van een vaas met lange uitgetrokken rand herkend (figuur 39: 3). Dergelijke vazen gelden als typisch gidsfossiel voor de late bronstijd en werden ondermeer aangetroffen in Sint-Denijs-Westrem (HOORNE *et al.* 2025) en op het grafveld van Destelbergen (DE LAET *et al.* 1986), Hofstade-Kasteelstraat (HIDDINK 2018), Biez en Court-Saint-Etienne in Waals-Brabant (HENTON 2017) als in oostelijk België met voorbeelden te Grobbendonk (DESITTERE 1968), Achel- Pastoorsbos (BEEX & ROSENS 1967) als Boechout-Berthoutstraat (HIDDINK 2019).

Van de opvulling van deze kuil werd een emmer van 10L aan bulkstaal genomen. Deze is gezeefd op maaswijdtes 2 en 0,5mm. Uit de stalen werden 3 elementen geselecteerd voor koolstofdatering. Een graankorrel van emmertarwe (*Triticum turgidum ssp. dicoccon*) levert een

2022B78
Schelderode Plissartstraat

Vondstenplan

02/03/2026
Schaal 1/800
Digitaal aangemaakt
© Digitaal Vlaanderen

De Logi & Hoorne
ARCHEOLOGIE

Legende

Plangebied	Recente Periode
Late Brons- tot Vroege IJertijd	Bulkstalen
Romeinse periode	Bouwkeramiek
Vroege Middeleeuwen	Aardewerk
(Vroeg)Moderne Tijd	Metaalvondsten

Figuur 32: Vondsten- en stalenplan (© Digitaal Vlaanderen)

Figuur 35: Late bronstijd kuil 0027

Figuur 33: Coupe op spoor 0027

Figuur 36: Kuil 0100

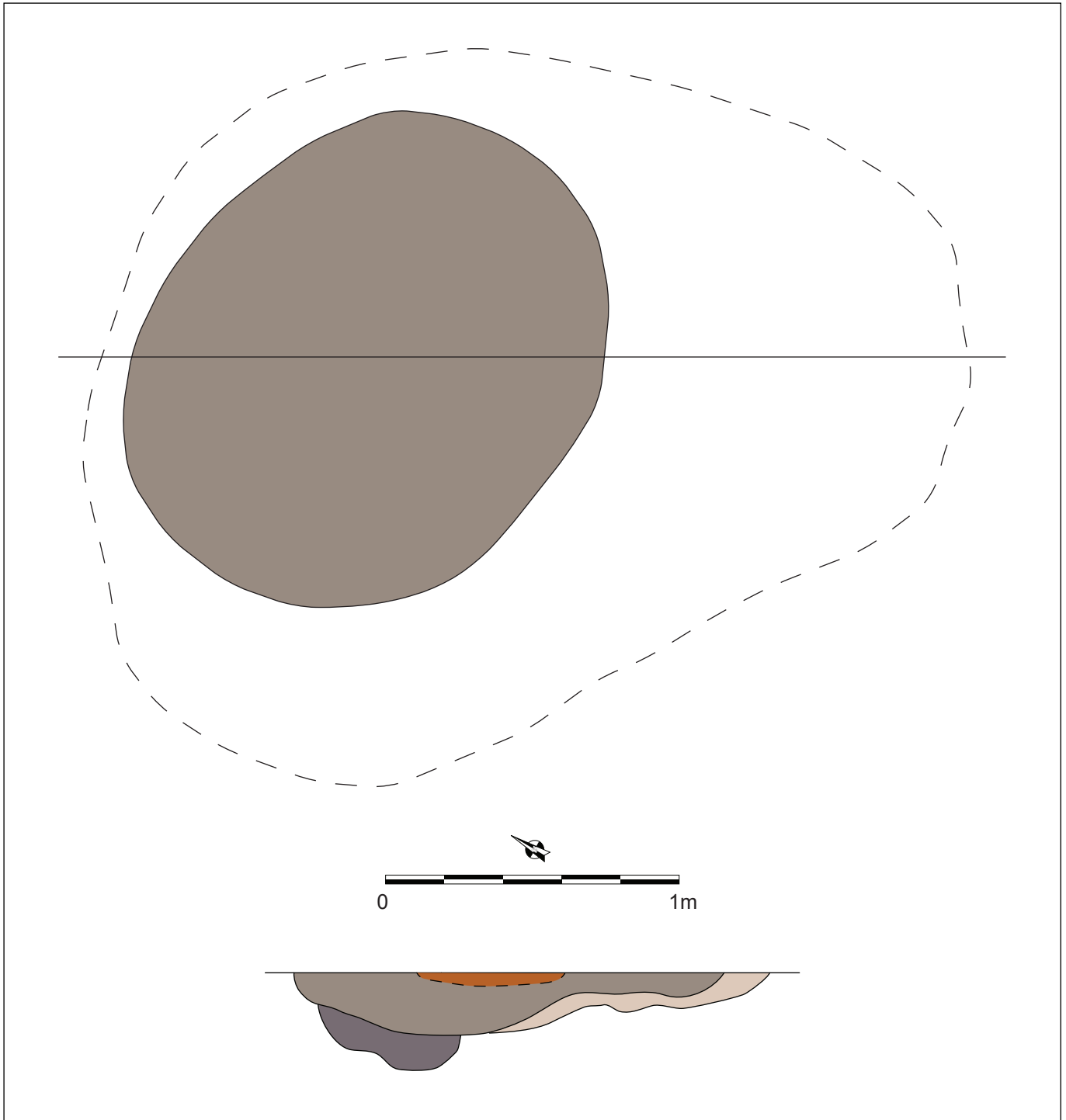

Figuur 34: Doorsnede op spoor 0100

datering op 2745 ± 24 BP (RICH-34012), na kalibratie levert dit met 95,4% waarschijnlijkheid een datering op tussen 970 en 950 v.Chr. (1,7%) en tussen 930 en 810 v.Chr. (93,7%). Graankorrels van bedekte gerst (*Hordeum vulgare var. vulgare*) dateren 2785 ± 26 BP (RICH-34011), gekalibreerd met 95,4% probabilliteit tussen 1010 en 890 v.Chr. (83,1%) en tussen 880 en 830 v. Chr. (12,3%). Een derde koolstofdatering werd uitgevoerd op een stukje houtskool afkomstig van een tak of stam van els (*Alnus*) en dateert 1137 ± 24 BP (RICH-34013). Met 95,4% waarschijnlijkheid is dit gekalibreerd tussen 770 en 790 n. Chr. (2,5%), tussen 830 en 850 n. Chr. (3,4%) en tussen 870 en 1000 n.Chr. (89,5%) (BOUDIN 2023).

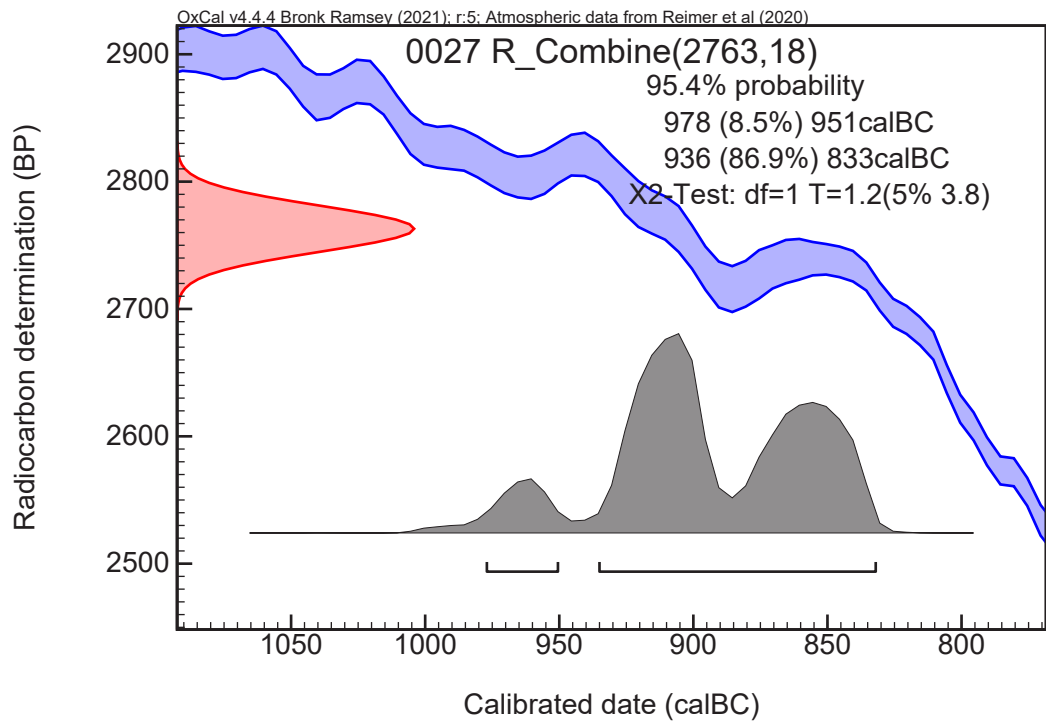
Twee dateringen vallen in de late bronstijd, wat door het gedetermineerde aardewerk reeds bevestigd wordt. Het derde staal werd op houtskool gedaan en dateert uit de middeleeuwen. Vermoedelijk gaat het om een intrusief element.

Op het staal uit spoor 0027 werd een analyse van de macroresten uitgevoerd. De inventarisatie van de resten in de bulkstalen leverde kleine hoeveelheden verkoolde macroresten, fragmenten verbrande klei en leem en verbrand bot. De verkoolde macroresten bestonden voornamelijk uit graan. Vanwege de lage concentratie van botanische resten werd het staal volledig geanalyseerd

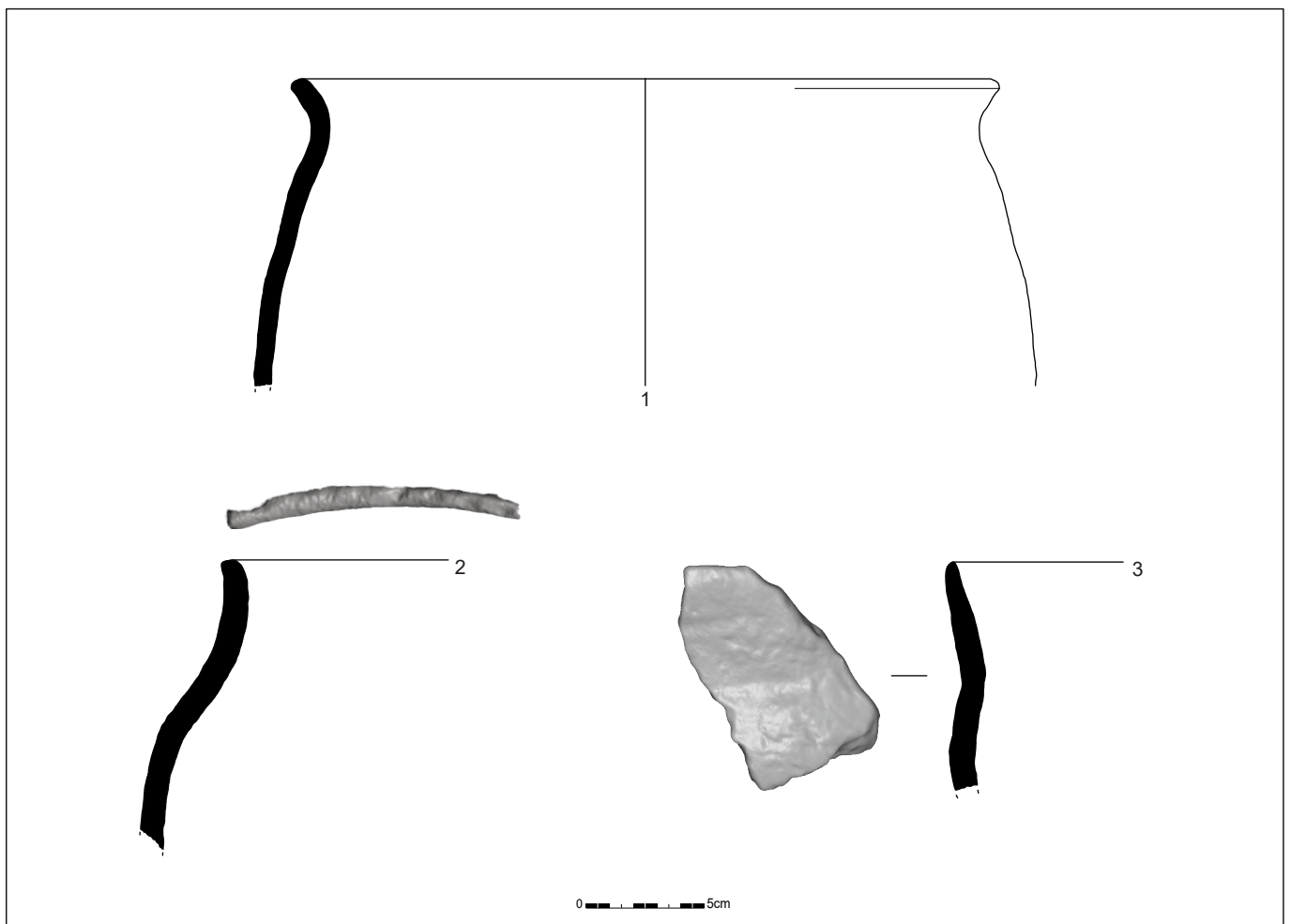

Figuur 37: Spoor 0023 (Schaal 1:20)

tijdens de inventarisatie. Er werden drie graansoorten aangetroffen die zeer waarschijnlijk verbouwd zijn in de omgeving van de nederzetting: emmertarwe, bedekte gerst, en pluimgierst. Emmertarwe behoort tot de zogenoemde “bedekte” tarwesorten, wat betekent dat elke twee korrels omsloten zijn door nauwzittende kafjes. Bedekte tarwe is moeilijker te verwerken dan vrijdorsende graansoorten, maar is mogelijk beter houdbaar en makkelijker te transporteren. Emmertarwe werd in Vlaanderen gedurende de hele bronstijd, ijzertijd en Romeinse tijd verbouwd en is geschikt om meel van te maken waarvan gerezen brood gebakken kan worden. Er wordt ook verondersteld dat emmertarwe in de prehistorie gebruikt werd voor de bereiding van pap en grutten, terwijl het kaf ook geschikt is als veevoer. Emmertarwe wordt beschouwd

Figuur 38: Gecombineerde datering van RICH-34011 en RICH-34012 uit spoor 0027 (© Oxcal)

Figuur 39: Aardewerk uit spoor 0027 (© Erfgo3D)

Figuur 40: Aardewerk uit de late bronstijd uit spoor 027

als een relatief veeleisend gewas, met een voorkeur voor wat rijkere en zwaardere (leem/klei) bodems. Ondanks deze voorkeur blijkt uit archeobotanische gegevens dat emmertarwe in De Lage Landen gedurende de prehistorie ook op armere zandgronden werd verbouwd (GRABOWSKI 2024: 2-4). Te Schelderode-Carl Plissartstraat zouden mogelijk de wat zwaardere bodems langs de Bovenschelde of de meer leemhoudende en wat vochtigere zandgronden de beste plekken zijn geweest voor verbouw van emmertarwe (GRABOWSKI 2024: 2-4).

Van gerst zijn korrels van de bedekte variant gevonden. Bedekte gerst verving in de loop van de bronstijd en de ijzertijd de naakte gerstvariant, die sinds het neolithicum werd verbouwd in heel Noordwest-Europa. De redenen hiervoor zijn nog niet volledig bekend. De korrels van bedekte gerst zitten strakker in het kaf, wat meer arbeid vergt om te verwerken dan naakte gerst, waarbij de korrels lossen in het kaf zitten. Voordelen van bedekte gerst zijn echter dat het omsluitende kaf de korrels beschermt tegen vocht, schimmels en insecten, dat de halm beter geschikt is als veevoer, dat er minder korrels verloren gaan tijdens de oogst, en dat bedekte gerst mogelijk toleranter is tegen plaatselijke overbemesting, en mogelijk betere geschiktheid voor het brouwen van bier (GRABOWSKI 2024: 2-4).

Er wordt van uitgegaan dat gerst in de prehistorie gebruikt is voor de bereiding van brood, pap en grutten. Vanwege het lage eiwitgehalte rijst gerstbrood slecht. Van gerstmeel werd daarom traditioneel platbrood gebakken, of het werd gemengd met tarwe- of peulvruchtenmeel (GRABOWSKI 2024: 2-4).

Qua bodems is gerst minder veeleisend dan tarwe, maar vereist wel bodems die niet te droog, arm en zuur zijn. Aangezien de variatie aan bodemtypen in de omgeving van de onderzoekslocatie zullen er ongetwijfeld goede plekken voor het verbouwen van gerst zijn geweest (GRABOWSKI 2024: 2-4).

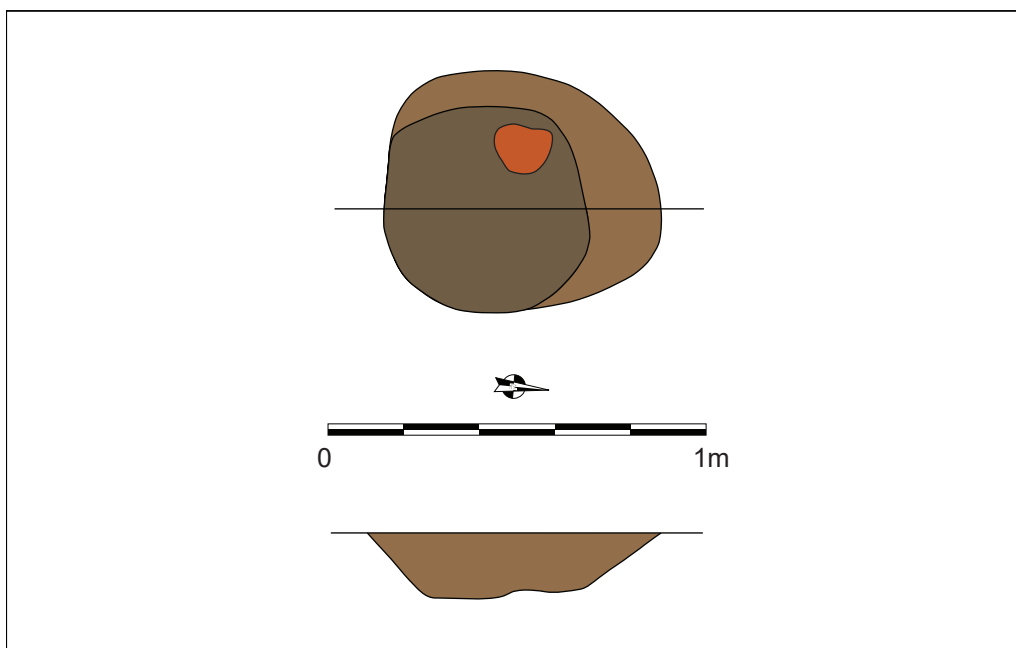
Pluimgierst is een gewas dat verbouwd werd in de Lage Landen vanaf tenminste de midden-bronstijd tot en met de middeleeuwen/vroege Nieuwe Tijd. Het is één van de minst veeleisende granen die in het verleden verbouwd werden. Derhalve is pluimgierst uitstekend geschikt voor teelt op arme, zandige bodems. De Romeinse schrijver Columella schreef in *De Re Rustica* al in de

eerste eeuw na Chr. dat gierst: *“niet alleen [gedijt] op grindachtige grond, maar ook in pure zand.”* Cultuur van pluimgierst zou daarom het mogelijk hebben gemaakt om armere zandgronden, zoals die ten oosten en zuiden van de vindplaats, te benutten voor voedselvoorziening. Een voorwaarde voor de verbouw van deze C4-plant is wel dat de temperatuur overdag niet onder de twaalf graden Celsius mag komen (GRABOWSKI 2024: 2-4).

Gierst is een relatief arbeidsintensief gewas om te verbouwen. De grond moet losgemaakt worden voor cultivatie en de akkers moeten goed uitgeweid worden. Bovendien levert gierst ongeveer de helft van de opbrengst van gerst of tarwe. Deze nadelen worden echter gecompenseerd door een snelle groeitijd van tussen de twee en vijf maanden, en een betere droogtetolerantie. Verder kan gierst langdurig (over meerdere jaren) worden opgeslagen zolang de kroonkafjes niet verwijderd zijn. Gierst kan gebruikt worden als broodgraan, voor pap, maar eveneens als ingrediënt in soepen. Uit Duitsland is een vondst van gierstbrood bekend die dateert uit de 8ste eeuw v. Chr. (GRABOWSKI 2024: 2-4).

Wat betreft de prehistorische akkerbouw te Schelderode kan geconcludeerd worden dat de toenmalige bewoners een spectrum aan gewassen met verschillende eigenschappen verbouwden. Door gecombineerde teelt van emmertarwe, bedekte gerst en pluimgierst zouden de bewoners niet alleen een gevarieerd voedingspatroon hebben gehad, maar ook verschillende ecologische niches in de omgeving kunnen hebben benut voor de voorziening van voedsel (GRABOWSKI 2024: 2-4).

Mogelijk uit dezelfde periode, werd in het uiterste zuiden van het plangebied een slecht bewaard kuiltje (0100) aangesneden. Van het ovale spoor van 0,75 bij 0,65m was slechts de onderzijde bewaard. In doorsnede was echter niet veel meer bewaard van het originele spoor. Het profiel had een komvormige doorsnede met een maximale diepte van 0,15m onder het archeologisch niveau. Aan het oppervlak van de kuil was centraal nog het bodemfragment van een recipiënt in handgevormd aardewerk aanwezig. Het gaat om een vlakke tot licht concave bodem. Het aardewerk (295g) is verschaald met schervengruis, organisch materiaal en botmateriaal en is aan de buitenzijde geëffend. Het sterk uitgeloopte spoor en de aanwezige verschraling van botmateriaal in het aardewerk, laat eveneens een datering in de bronstijd vermoeden.

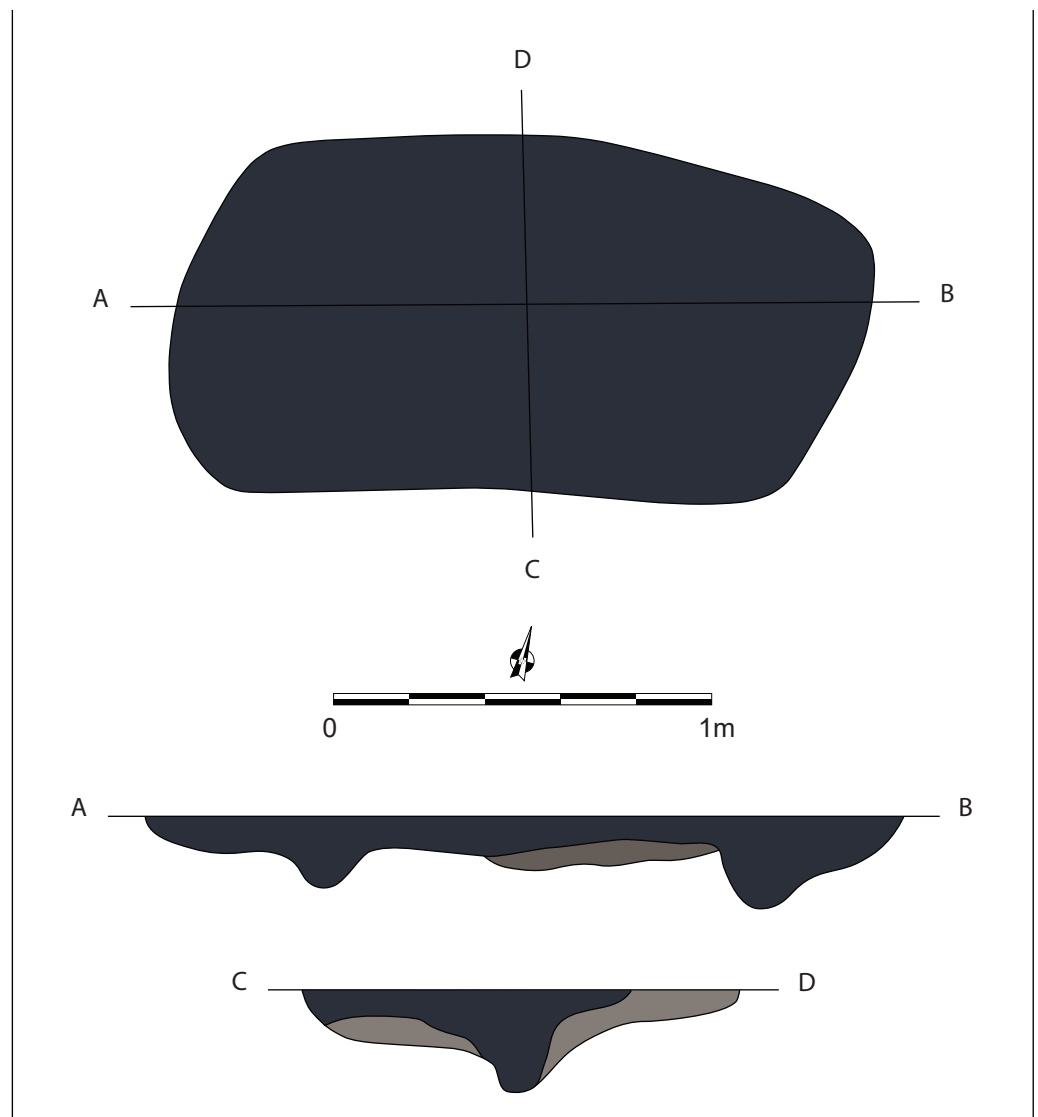

Figuur 41: Doorsnede van spoor 0100 (Schaal 1:20)

3.3.2. Romeinse periode

Centraal op de oostelijke kant van het plangebied werden twee brandrestengraven vrijgelegd. Het meest oostelijke exemplaar (0055) is afgerond rechthoekig en kent een ONO-WZW oriëntatie. Het spoor meet 1,85 bij 0,94m en bestaat uit een zwarte houtskoolrijke vulling. In doorsnede heeft het spoor een komvormig profiel met onregelmatige bodem op een maximale diepte van 0,27m onder het archeologisch niveau. Het spoor werd gecoupeerd op twee assen, de opvulling van de vier kwadranten werd integraal in bulk genomen (9 emmers van 10l). In de opvulling van het spoor werden 16 fijne wandscherven (56g) in handgemaakt aardewerk met kwartsverschraling aangetroffen. Op basis van de vondsten, enkele scherven in handgevormd aardewerk (56g), kan het spoor algemeen in de Romeinse periode gesitueerd worden. Een ¹⁴C-datering (RICH-34020) op een stukje houtskool van een appelachtige (*Malinae*) dateert het brandrestengraf in 261±23BP. Met 95,4% waarschijnlijkheid is dit gekalibreerd tussen 1520 en 1580 n. Chr. (17,9%), tussen 1630 en 1670 n. Chr. (63,3%), tussen 1780 en 1800 n. Chr. (10,7%) en tussen 1940 en 1950 n.Chr. (1,7%) (BOUDIN 2023). Het gaat hierbij echter om een intrusief element, die een niet-correcte datering genereerde.

Het botmateriaal kwam, ondanks de minieme hoeveelheid in aanmerking voor een verdere analyse. Het uitgeselecteerde botmateriaal uit het gedroogde zeefresidu werd onderzocht door fysisch-anthropoloog Marit Vandenbruaene. Er bleek in totaal minder dan 1g verbrand botmateriaal aanwezig te zijn. Het grootste fragment had een maximale lengte van 8mm en maximale dikte van 3mm. Alle fragmenten bleken van menselijke oorsprong te zijn, zonder

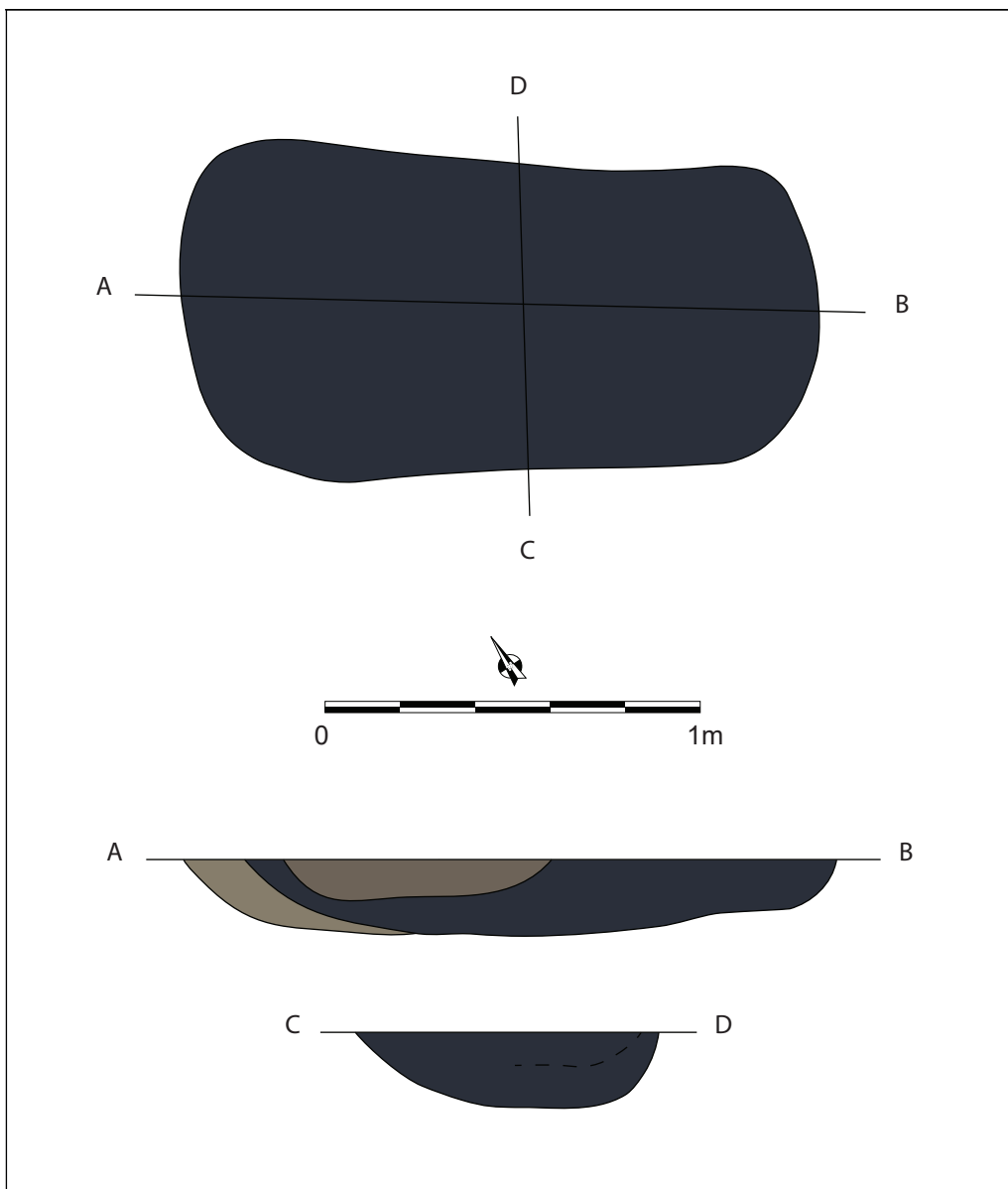

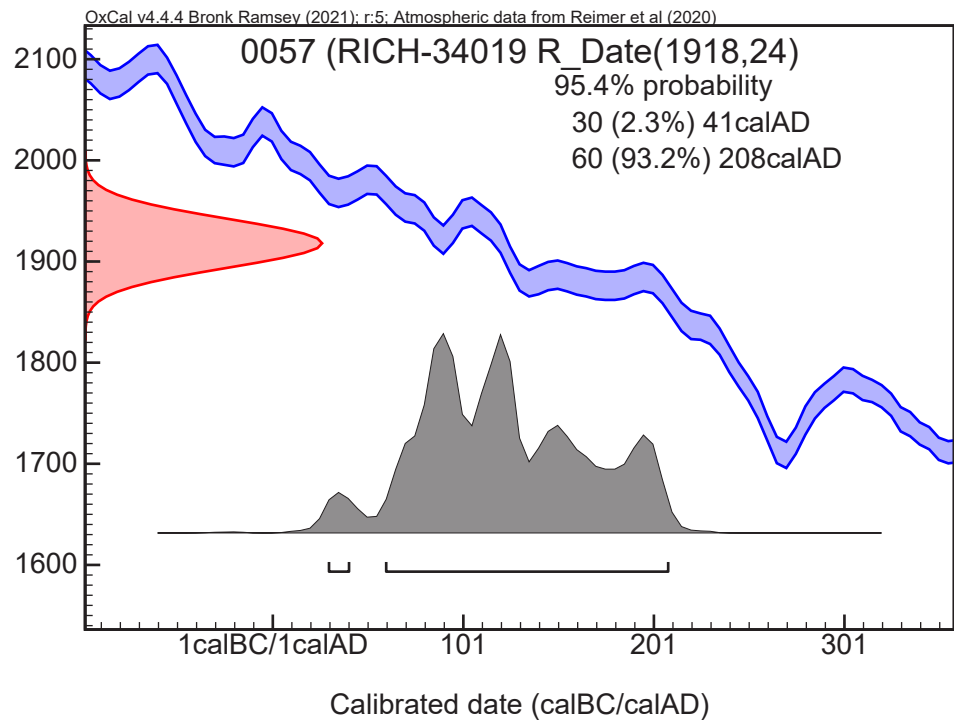
Figuur 42: Brandrestengraf 0055 (Schaal 1:20)

enige bijmenging van dierlijk bot. Jammergenoeg kon noch de leeftijd, noch het geslacht bepaald worden. Op basis van de kleur van het botmateriaal (krijt wit) wordt verwacht dat tijdens de crematie een temperatuur werd behaald van zo'n 800°C. De botfragmenten vertoonden ook een typisch dambord krimpings-effect wat er op wijst dat het bot wellicht kort na het overlijden werd gecremeerd (VANDENBRUAENE 2022).

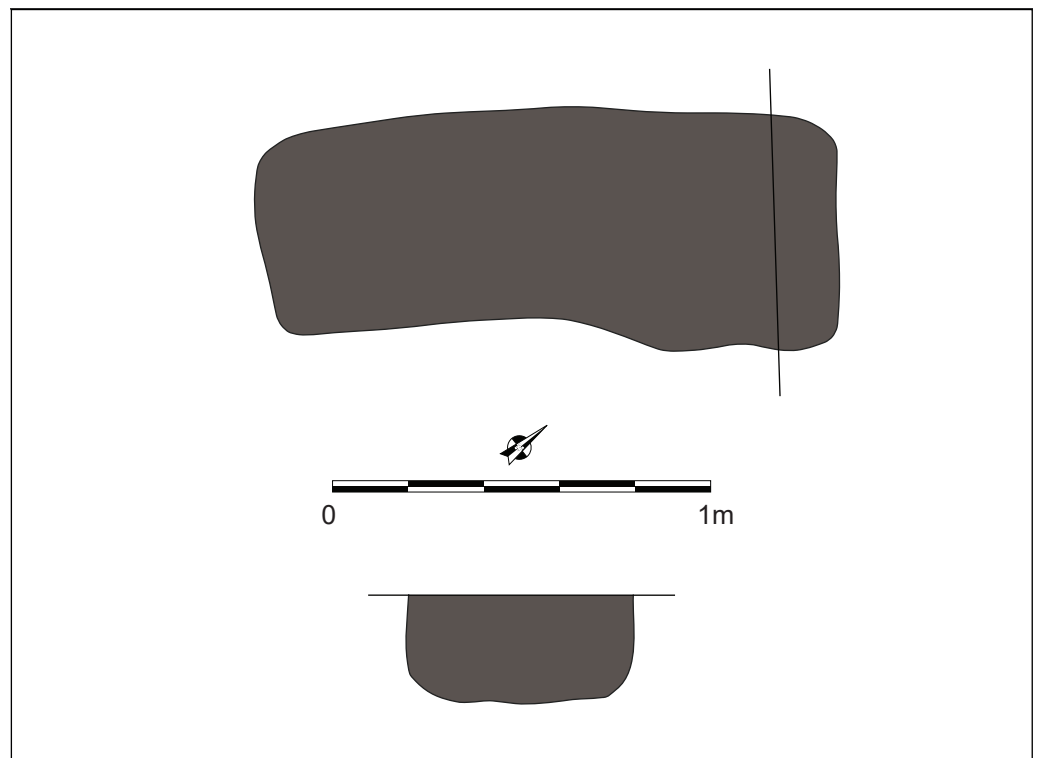
Op 6m ten westzuidwesten van crematiegraf 0055 werd een tweede exemplaar vastgesteld. Dit afgerond rechthoekig spoor (0057) is NW-ZO georiënteerd en meet 1,73 op 0,85m. Ook dit spoor bestaat uit een houtskoolrijke vulling waarop in het noordwestelijk deel nog een restant van een zandige lens aanwezig is. Het spoor werd op twee assen gecoupeerd en vertoonde een komvormig profiel met een maximale diepte van 0,2m. In de houtskoolrijke vulling waren verschillende grote stukken verbrand botmateriaal zichtbaar. Ook van dit spoor is de vulling integraal bemonsterd (9 emmers van 10l). De vondsten beslaan 1 stukje metaal (23g), 8 wandscherven (26g) in handgemaakte waar met zandverschraling en 25 fijne wanden (78g) in handgevormd aardewerk verschraald met schervengruis en kwarts.

Figuur 43: Brandrestengraf 0057 (Schaal 1:20)

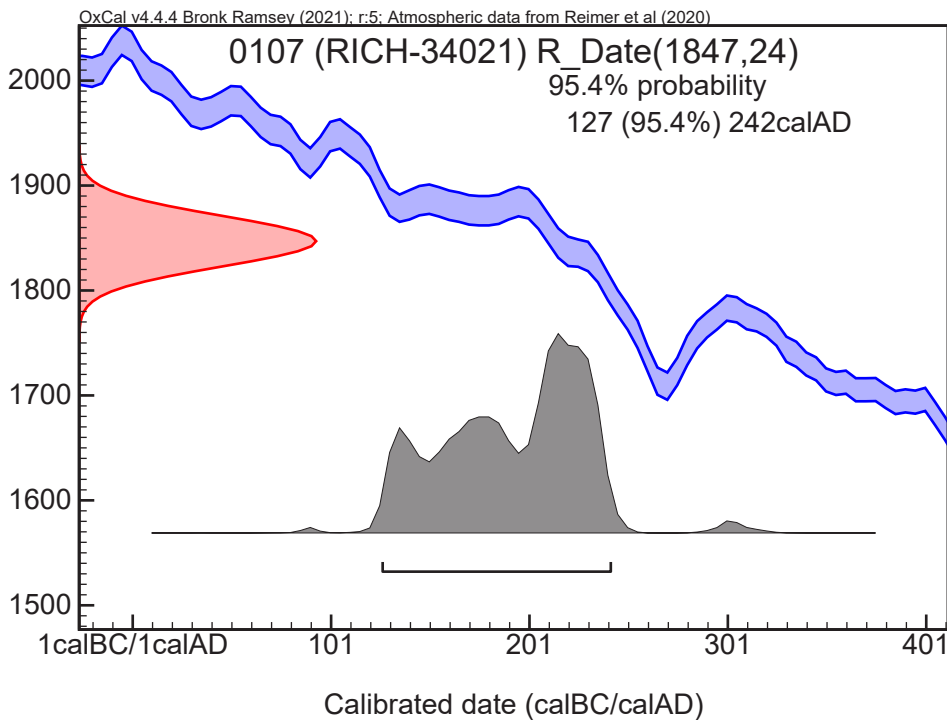

Figuur 44: Koolstofdatering van brandrestengraf 0057 (© Oxcal)

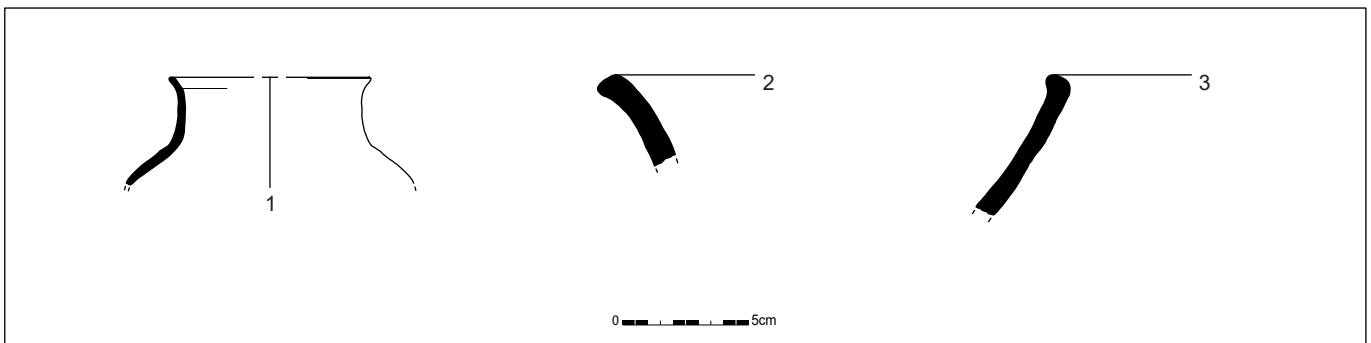

Figuur 45: Brandrestengraf 0107 (Schaal 1:20)

De ^{14}C -datering (RICH-34019) op een stukje houtskool van een eik (*Quercus*) dateert het brandrestengraf in $1918 \pm 24\text{BP}$. Met 95,4% waarschijnlijkheid is dit gekalibreerd tussen 20 en 50 n. Chr. (2,5%) en tussen 60 en 210 n. Chr. (92,9%) (BOUDIN 2023). Hoewel uit het staal 18g verbrand bot werd gerecupereerd, kon er geen menselijk bot onderscheiden worden. Het betreft verbrand dierlijk bot voornamelijk van een schachtfragment van een groot zoogdier (VANDENBRUAENE 2022).

Figuur 46: Koolstofdatering van brandrestengraf 0107 (© Oxcal)

Figuur 47: Aardewerk aangetroffen in brandrestengraf 0107 (© Erfgo3D)

Een derde crematiegraf (0107) werd 32m verder naar het zuiden aangetroffen. Dit spoor werd bij het proefsleuvenonderzoek reeds vastgesteld en bedekt met een zeil. Bij het vrijleggen van het opgravingsvlak was het zeil en het zuidwestelijke deel van het graf vergraven. Het spoor had een NO-ZW oriëntatie en had afmetingen van 1,51 bij 0,62m. Van de zuidwestelijke helft van het spoor was nauwelijks iets bewaard. Het was bijgevolg enkel nuttig het spoor op de korte as te couperen. Het spoor had een komvormig profiel met steile wanden en bestond uit een onderste houtskool laag (tot 0,28m diep) waarop centraal een zandige lens lag. In de opvulling waren fragmenten verbrand botmateriaal zichtbaar, maar ook drie stukken metaal — een mes (122g) en een spijker (43g), en een fragiel stukje brons (<1g), misschien een fragment van een fibula — en een verbrande rand van een pot in terra nigra (22g), vermoedelijk type Holwerda 27 (Figuur 48). Het mes is 15cm lang en 1,4cm breed en wordt gekenmerkt door een ring langs de achterzijde met een diameter van 1,8cm, wellicht om te bevestigen aan een riem. De vulling van het spoor werd integraal in bulk genomen (3 emmers van 10l). De ^{14}C -datering (RICH-340021) op een stukje houtskool van een els (*Alnus*) dateert het brandrestengraf in $1847 \pm 24\text{BP}$. Met 95,4% waarschijnlijkheid komt dit gekalibreerd overeen op een datering tussen 120 en 250 n. Chr. (BOUDIN 2023).

Figuur 48: Brandrestengraf 0055

Figuur 49: Coupe op brandrestengraf 0055

Figuur 50: Brandrestengraf 0057

Figuur 51: Coupe op brandrestengraf 0057

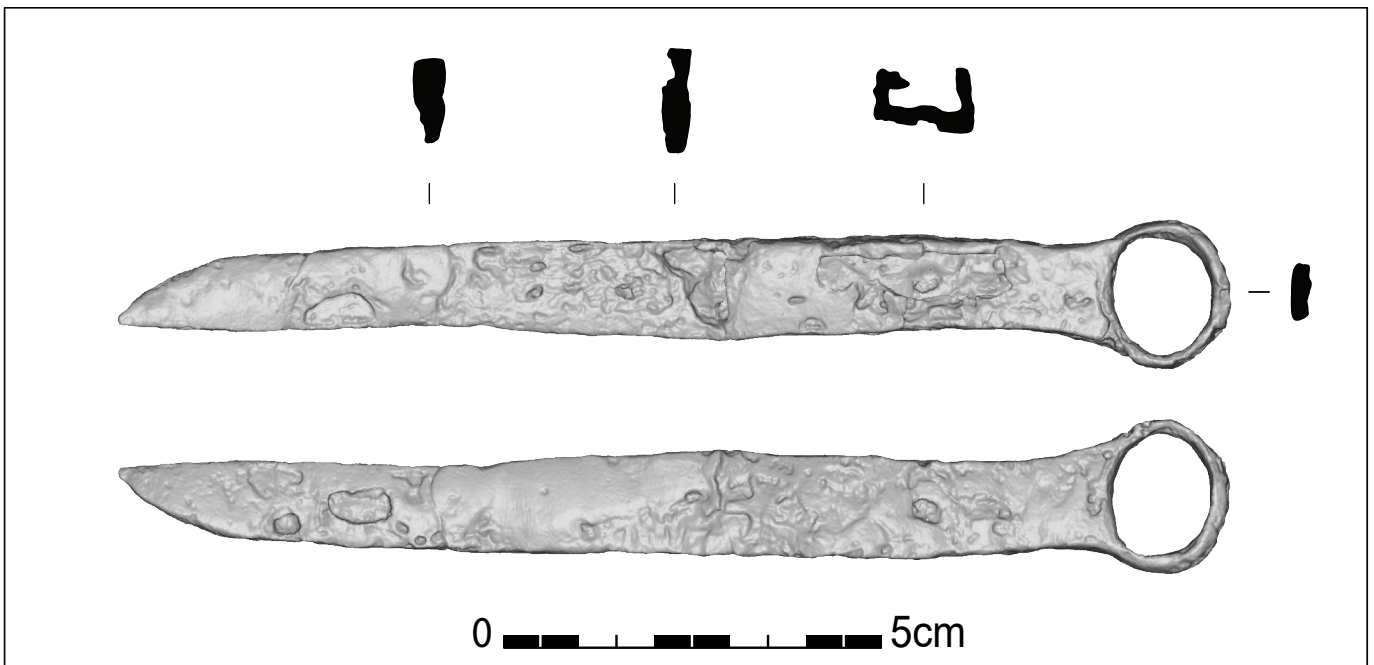
Figuur 52: Brandrestengraf 0107

Figuur 53: Coupe op brandrestengraf 0107

Figuur 54: Mes uit brandrestengraf 0107

Figuur 55: Mes uit brandrestengraf 0107 (@Erfgo3D)

In het bulkstaal bleek in totaal minder dan 15g verbrand botmateriaal aanwezig te zijn. Het grootste fragment had een maximale lengte van 24mm en maximale dikte van 5mm. Alle fragmenten bleken van menselijke oorsprong, zonder enige bijmenging van dierlijk bot. Het gaat hierbij om de crematieresten van een adult persoon waarvan het geslacht omwille van de kleine hoeveelheid bot, niet kon bepaald worden. Op basis van de kleur van het botmateriaal (oud) wordt wel verwacht dat tijdens de crematie een temperatuur zo'n 850°C werd behaald. De botfragmenten vertoonden bovendien een typisch dambord krimpings-effect wat er op wijst dat de overledene wellicht kort na het overlijden werd gecremeerd (VANDENBRUAENE 2022).

Bij de analyse van de macroresten uit brandrestengraf 0107 zijn tientallen graanfragmenten, ruim honderd zaden van onkruiden en enkele niet nader te determineren grashalmfragmenten aangetroffen. De meeste granen konden niet tot soort worden gedetermineerd vanwege sterke verkoling en fragmentatie, maar alle gedetermineerde korrels zijn afkomstig van emmertarwe. Het is daarom aannemelijk dat ook (een aanzienlijk deel van) de slechter geconserveerde graanvondsten van emmertarwe afkomstig zijn (GRABOWSKI 2024: 5).

Resten van eetbare planten worden regelmatig waargenomen in Romeinse crematie- of brandrestengraven. Vaak gaat het om planten die op de brandstapel geen andere functie

kunnen hebben gediend dan als voedsel voor de dode óf voedsel dat anderzijds een deel van de begravingsceremonie uitmaakte. Zo zijn er in meerdere graven uit Tongeren veel resten van peulvruchten, waaronder linzen, aangetroffen. Een ander voorbeeld zijn crematies uit Tienen, waarin druif, olijf, peer en pruim is aangetroffen. Deze vondsten worden geïnterpreteerd als sporen van het grafritueel (GRABOWSKI 2024: 5).

Een interpretatie als grafgift is ook voor de emmertarwekorrels uit spoor 0107 plausibel. Andere opties zijn echter ook denkbaar gezien de samenstelling van het staal. De belangrijkste hiervan is de verhouding tussen het graan en de onkruiden en het feit dat grashalmen zijn aangetroffen. In een partij verwerkt graan zou er namelijk meer graan dan onkruiden te verwachten zijn. Het feit dat er aanzienlijk meer onkruiden dan graan in spoor 0107 is gevonden, zou daarom een aanwijzing kunnen zijn dat de assemblage bij een andere stap van graanverwerking hoort. Een mogelijkheid zou kunnen zijn dat er graanverwerkingsresten zoals kaf en stro (dorsafval) bijvoorbeeld gebruikt werden als aanmaakbrandstof voor de brandstapel (GRABOWSKI 2024: 6).

Deverkooldezaden zijn alle afkomstig van relatief algemene akkeronkruiden. Hoogstwaarschijnlijk zijn ze met het graan meegeogst. De aanwezigheid van de knopherik en smalle raai geeft aan dat de akkers gelegen waren op kalkarme bodems, terwijl de aanwezigheid van vogelmuur en zwaluwtong een aanwijzing vormen voor voedselrijke omstandigheden (bemesting). Daarnaast wijst de vondst van waterpeper erop dat de akkers ten minste plaatselijk nat waren. Waterpeper is een pioniersoort van natte, stikstofrijke plaatsen en komt vaak voor langs sloten, greppels en andere wateren. Hij kan echter ook optreden als onkruid in lage, natte en verslechte delen van akkers. Mogelijk is de aanwezigheid van de waterpeper een indicatie dat emmertarwe in de Romeinse tijd op de nattere, kleiigere gronden langs de Bovenschelde werd verbouwd (GRABOWSKI 2024: 6).

Het is denkbaar dat de vondsten van steenkool in relatie staan tot het grafritueel en/of de eisen van het crematieproces. Steenkool is eerder aangetroffen in Romeinse crematies, waaronder te Huise-Lange Aststraat, Grimbergen-Beigemveld en tijdens twee afzonderlijk uitgevoerde houtskoolstudies van twee nabijgelegen vindplaatsen in Tongeren (GRABOWSKI 2024: 6).

Bij de analyse van Huise-Lange Aststraat zijn, net zoals in de voorliggende studie, slechts enkele fragmenten aangetroffen. Deze vondsten zouden mogelijk van intrusief, recent materiaal kunnen zijn. De overige vondsten zijn echter lastiger te verklaren als verontreiniging. In Tongeren zijn honderden fragmenten gevonden in elf van zestien onderzochte graven. Ook in de crematie uit Grimbergen zijn honderden brokken aangetroffen. Het is ook belangrijk om op te merken dat zowel in Tongeren als Grimbergen veel verbrand/gesinterd (reeds als brandstof gebruikt) steenkool aanwezig was. In Tongeren bevinden zich steenkoollagen dicht aan de oppervlakte. Gezien de abundantie en frequentie van de steenkool lijkt het echter aannemelijk dat het om een bewuste toevoeging aan de brandstapel gaat. Grimbergen ligt verder van gebieden met natuurlijke steenkool, maar gezien de abundantie van steenkool in het brandrestengraf aldaar, lijkt het onwaarschijnlijk dat alle fragmenten recente verontreiniging zijn (GRABOWSKI 2024: 6).

Het lijkt dus dat steenkool in Romeins Vlaanderen ook over langere afstanden werd getransporteerd en gebruikt werd bij crematies. Steenkool was bekend bij de Romeinen, die ook wisten dat het als brandstof kon worden benut. Voor zover bekend hadden de Romeinen in de Lage Landen echter geen schachtmijnen voor steenkoolwinning, dus zouden ze de steenkool in dagbouw moeten hebben gewonnen. Mogelijk vanwege deze reden wordt steenkool uit de Romeinse tijd voornamelijk in Limburg gevonden. Dat steenkool ook over langere afstanden werd getransporteerd, wordt bewezen door een recente studie van Romeinse zoutproductie aan de kust, waar het gebruik van steenkool als brandstof aangetoond kon worden op vindplaatsen te Middelburg, Aardenburg en mogelijk Leffinge (GRABOWSKI 2024: 7). Als brandstof voor crematie zou steenkool een zeer goede toevoeging aan het hout zijn geweest. De calorische waarde is namelijk ongeveer drie keer die van lucht-gedroogd hout (GRABOWSKI 2024: 7).

Tijdens de opgraving zijn zeker drie brandrestengraven uit de Romeinse periode aangetroffen in de zuidelijke helft van het terrein. Gezien de diepe verstoring van de sloop en verwerking van de afbraakmaterialen op deze zone van het plangebied is niet duidelijk of het om drie min of meer geïsoleerde veldgraven gaat of dit de resten zijn van de diepste graven van een verdwenen grafveld.

De houtskool uit de drie brandrestengraven is goed geconserveerd, diepzwart van kleur en scherphoekig. De beperkte slijtage duidt op houtskool dat kort na het verkolen is begraven. De soortensamenstelling van de onderzochte brandrestengraven is zeer uniform. In sporen 0055 en 0057 is tijdens het houtskoolonderzoek alleen eik waargenomen. Tijdens de selectie voor ¹⁴C-analyse zijn in spoor 0055 ook één fragment van berk en één fragment van appelachtige geobserveerd. Het fragment van de appelachtige is uiteindelijk ingestuurd voor datering, maar leverde een datering in de Nieuwe Tijd op. Dit houtskool moet dus van recente verontreiniging zijn en kan afgeschreven worden als brandstof op de crematiestapel van graf 0055. In spoor 0107 is naast eik ook houtskool van els gevonden. Qua fragmenten maakt els 4% van het geheel uit. De elzenhoutskool was echter gemiddeld veel kleiner dan die van eik, waardoor els qua gewicht slechts 0,6% van het geheel uit maakt. Er kan dus geconcludeerd worden dat eikenhout werd gekozen als brandstof voor de crematies. In spoor 0055 is ook hout van berk verkoold en in spoor 0107 dat van els. De volumes van deze soorten zullen echter bijna te verwaarlozen zijn geweest (GRABOWSKI 2024: 9).

De classificering van de minimale diameterklassen toont aan dat er voornamelijk groter hout is gebruikt. In alle drie de graven is de meerderheid van de houtskool afkomstig van stukken hout die aanvankelijk breder waren dan 10 cm. Relatief veel fragmenten vallen ook in de klasse '5-10 cm', terwijl kleinere minimale diameters bijna te verwaarlozen zijn. Tot slot zijn er relatief veel fragmenten bekeken voor welk de minimale diameterklasse niet beoordeeld kon worden. Dit heeft te maken met dat eik vaak scheurt langs de grote stralen van deze houtsoort. Hierdoor ontstaan veel fragmenten die te nauw zijn om de kromming van de houtstructuur goed te kunnen zien. De mD-waardes voor de drie stalen zijn vergelijkbaar en vallen tussen 11,5 en 12,6. Dit betekent dat, wanneer gecorrigeerd wordt voor de krimp van het hout tijdens verkoling, de brandstof diameters van gemiddeld 14-15 cm of groter moet hebben gehad. Het gaat dus om hout afkomstig van stammen of grotere takken (GRABOWSKI 2024: 9-10).

Op basis van de anthracologische gegevens voor de drie brandrestengraven blijkt dat er eikenhout van goede kwaliteit is gebruikt voor de brandstapels. Dit hout is grotendeels afkomstig van boomdelen met grotere diameters, zoals stammen en grote takken.

Deze indicaties lijken logisch gezien de context. Het cremeren van een menselijk lichaam vereist namelijk een hoge temperatuur over meerdere uren. Het is verder bekend dat bij Romeinse funeraire rituelen het belangrijk was om de dode op de juiste manier te cremeren. Romeinse bronnen vermelden dat een professionele cremator, bekend als een ustor, kon worden ingeschakeld voor crematies. Als het lichaam onvolledig gecremeerd werd, werd dit gezien als een belediging tegenover de overledene. Aangezien eikenhout beschouwd wordt als één van de beste brandhoutsoorten in Noordwest-Europa, met een lange brandduur en hoge energiewaarde, is het een geschikte keuze voor crematies. Ook de keuze voor stamhout en de goede staat van het hout vóór het verkolen kan mogelijk verklaard worden als een bewuste keuze voor een goede crematie. Rondhout (d.w.z. hout van kleinere takken) zou op een open brandstapel een lagere energiewaarde hebben gehad dan stamhout, terwijl gedegradieerd hout aanzienlijk minder energie bevat dan goed opgeslagen brandhout (GRABOWSKI 2024: 12).

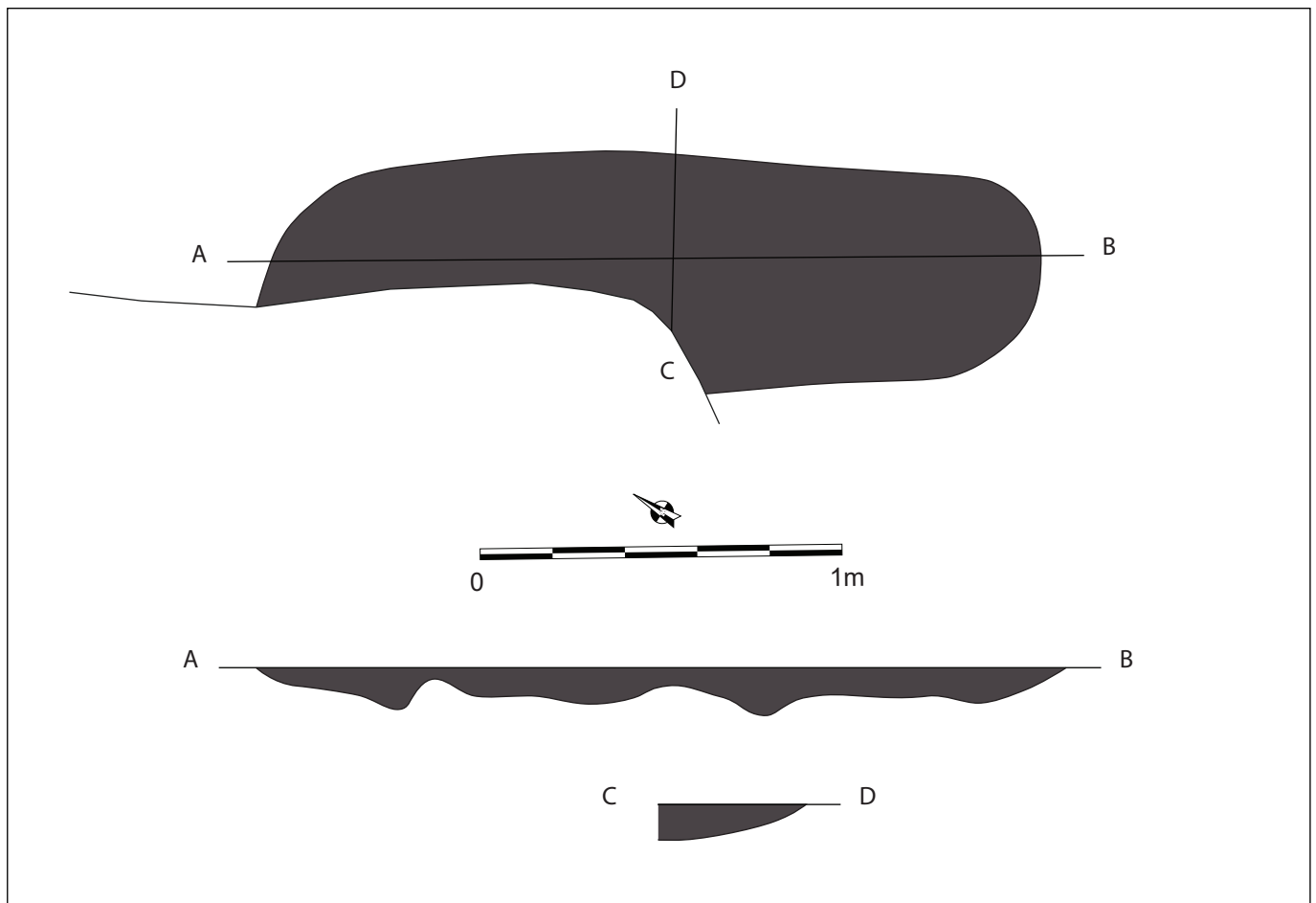
In crematie 0107 zijn naast houtskool ook steenkool, verkoold graan en verkoold onkruidzaadjes gevonden. Van de steenkool zijn slechts enkele stukken aangetroffen, en het zou om intrusief, recent materiaal kunnen gaan. Omdat steenkool echter eerder in Romeinse crematies is gevonden, waar het aannemelijk lijkt dat het als bewuste brandstof werd benut, is het niet uitgesloten dat ook deze steenkool als bewuste toevoeging gezien moet worden. Het graan is mogelijk als een grafgift neergelegd in de crematie. Een opmerkelijke observatie is echter dat er meer zaden van onkruiden dan graan in crematie 0107 aanwezig zijn en dat er enkele stukken grashalm (mogelijk van granen) aanwezig waren. Dit kan pleiten voor een alternatieve verklaring, namelijk dat er resten van graanverwerking (dorsafval) op de brandstapel zijn geplaatst, mogelijk als aanmaakbrandstof (GRABOWSKI 2024: 18).

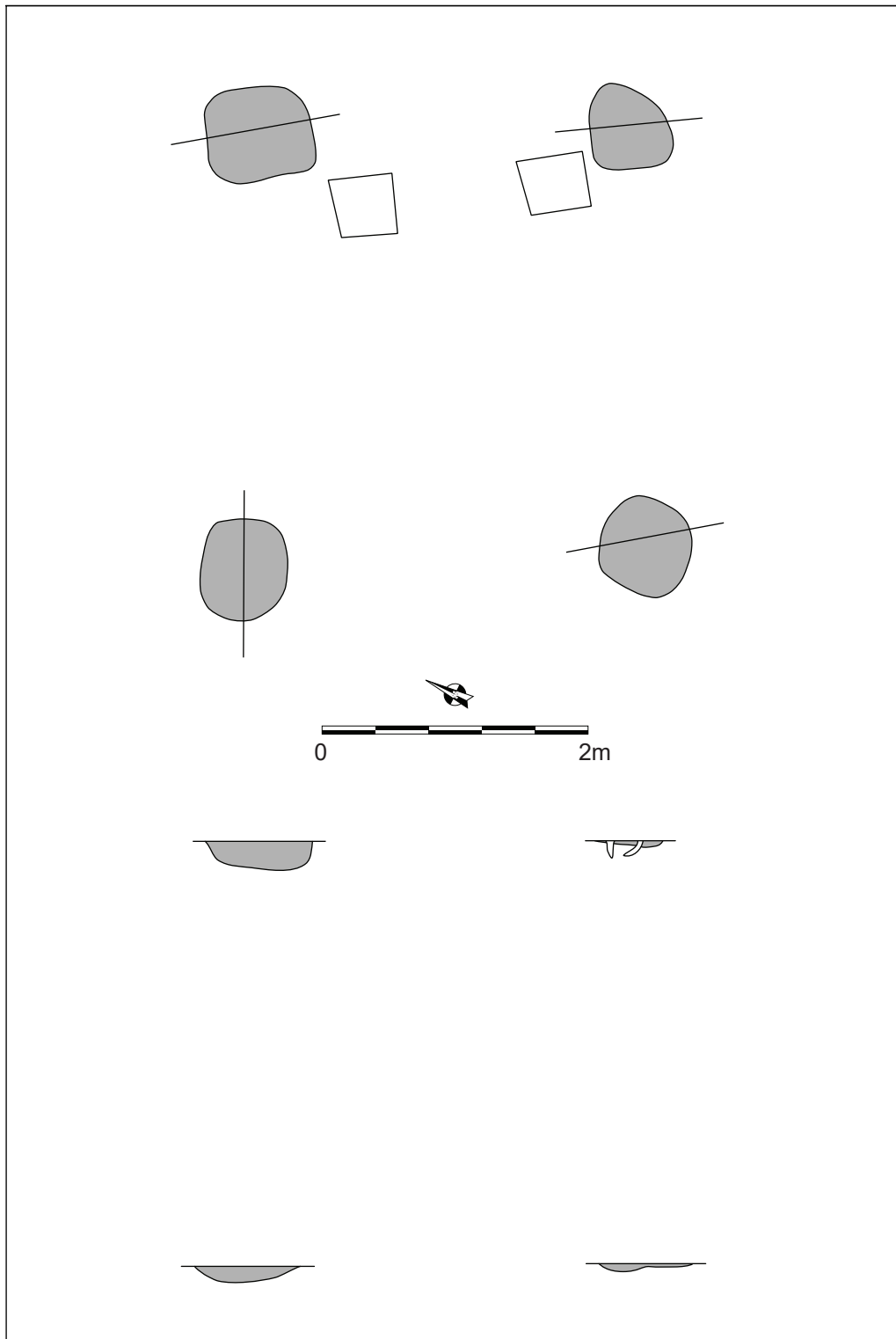
In de Romeinse tijd gebruikten de bewoners van het gebied bijna uitsluitend eik voor het cremeren van hun doden, ondanks waarschijnlijke aanwezigheid van elzen-vogelkersbossen

in de omgeving. Het lijkt erop dat de eigenschappen van eik als brandhout voor crematie (hoge energiewaarde en lange brandduur) hebben geleid tot de selectieve verzameling van dit brandhout voor de brandstapels. De dominante aanwezigheid van eik in de Romeinse crematies volgt een voor de provincie Oost-Vlaanderen bekend patroon. Eik is veruit de meest voorkomende houtsoort in crematies uit de Vlaamse zandstreek. Het is echter noemenswaardig dat er soms uitzonderingen zijn, waar els in plaats van eik werd gebruikt. Meerdere van deze uitzonderingen zijn gevonden op vindplaatsen nabij de huidige onderzoekslocatie liggen. Deze locaties bevinden zich, net zoals, net de site aan de Carl Plissartstraat, naast rivieren of beken, alwaar het milieu geschikt was voor de ontwikkeling van elzen-vogelkersbossen. Het feit dat er zeer weinig els is gevonden in de brandrestengraven aan de Carl Plissartstraat (< 1% in slechts één crematie, spoor 0107), ondanks de ligging van de vindplaats naast de Bovenschelde, suggereert dat er voldoende eikenbomen op de drogere gronden aanwezig waren en de keuze voor de houtsoort niet enkel gebaseerd was op verkrijgbaarheid, maar ook op de gunstige brandeigenschappen van eik (GRABOWSKI 2024: 18-19).

Mogelijk werd centraal aan de westelijke kant van het plangebied de restant van een vierde brandrestengraf aangetroffen. Spoor 0115 toonde zich als een eerder langgerekt NW-ZO gericht houtskoolrijk spoor van 3,76 op 0,65m. In doorsnede bleek het echter om een sterk gebioturbeerd spoor te gaan, waarvan mogelijk enkel centraal sprake was van de restant van een spoor. Hoewel onzeker blijft of 0115 effectief een antropogeen spoor is, kan het een houtskoolrijk spoor van 2,11 bij 0,65m met een afgeronde rechthoekige vorm geweest zijn. In doorsnede heeft het een komvormig profiel met diepte tot 0,12m onder het archeologisch vlak. Het spoor leverde echter geen vondsten of inclusies van verbrand bot op.

Figuur 56: Potentieel brandrestengraf spoor 0115

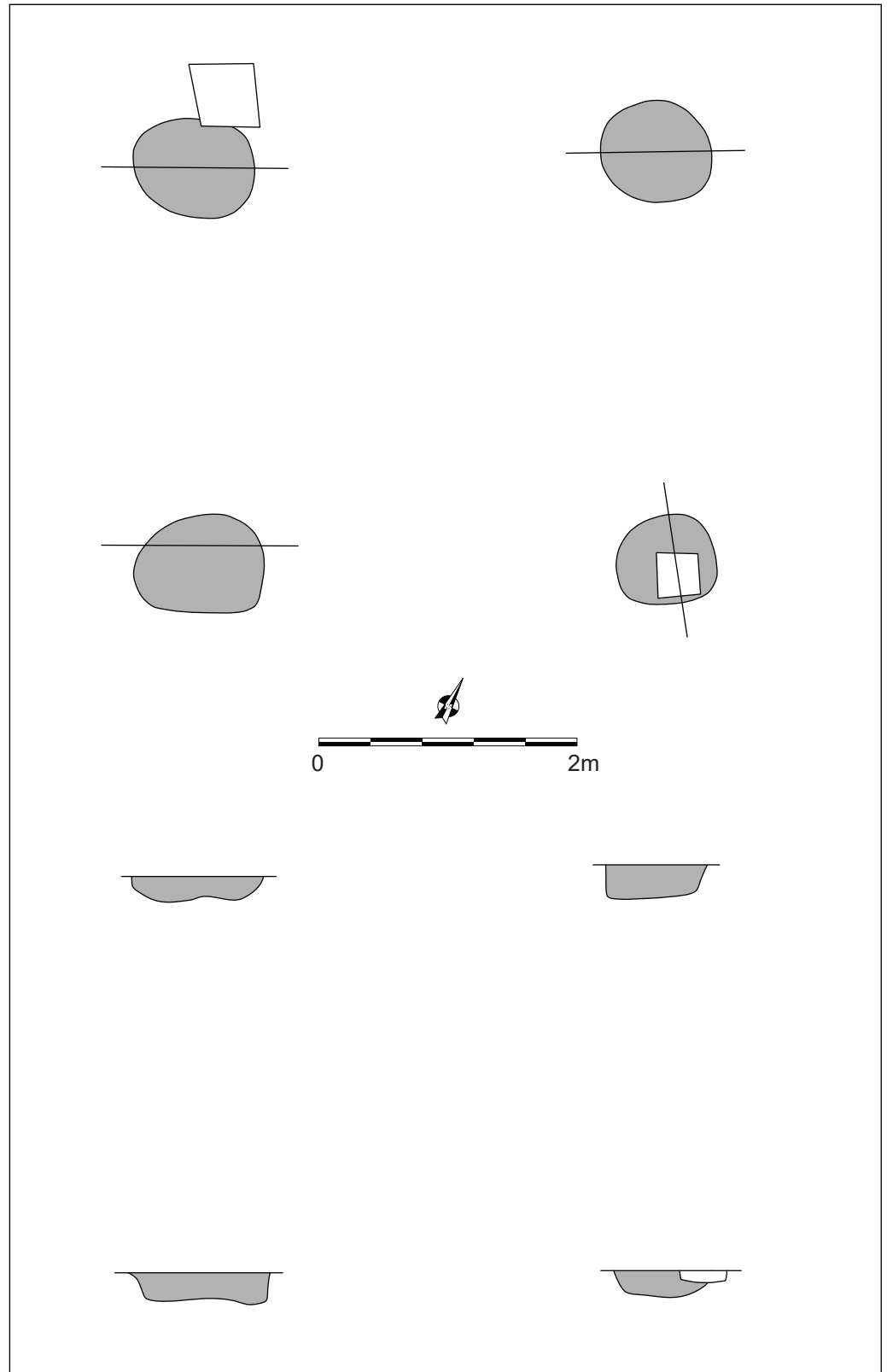
Figuur 57: Figuurtekening van structuur A (Schaal 1:50)

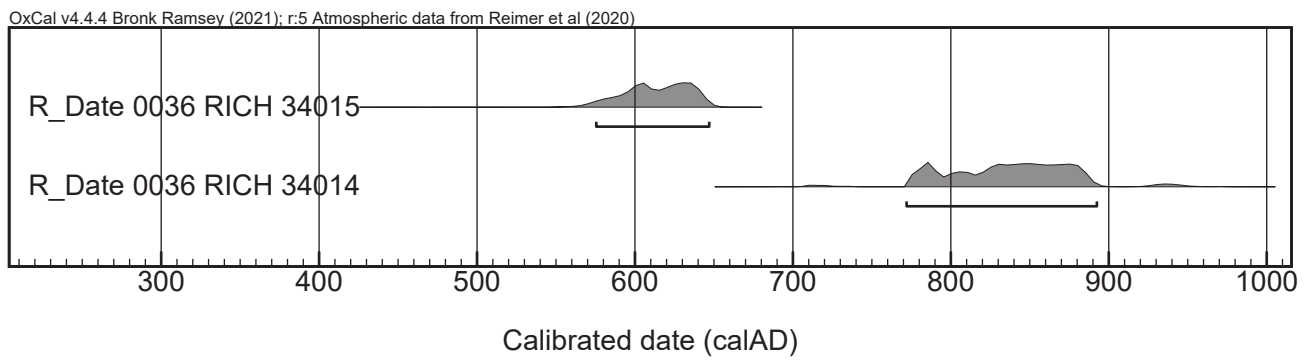
3.3.3. Vroege middeleeuwen

Aan de noordkant van het plangebied werden enkele bewoningssporen aangetroffen. Hier werden twee rechthoekige vierpalige bijgebouwen onderzocht. Het gaat om twee NO-ZW gerichte structuren, waarbij de oostelijke (B) — 3,6 bij 3,2m tegenover 3,3 bij 2,8m — het grootst is. De ovale paalsporen van deze bijgebouwen hebben een erg uitgeloozd homogene beigegrijze tot lichtgrijze opvulling en hadden afmetingen van 0,65m op 0,2m tot 1m bij 0,77m. In doorsnede gaat het voor structuur A (spoornummers 0036, 0007, 0004 en 0041) om eerder ondiepe sporen met een komvormig profiel, met dieptes van 0,05 tot 0,22m onder het vlak. Uit de paalsporen werd slechts een handvol zeer kleine scherven in handgevormd aardewerk aangetroffen. Uit spoor

0041 werd één scherf (1g) met chamotteverschraling gerecupereerd. De paalsporen van structuur B zijn komvormig maar vertonen een eerder vlakke bodem. De sporen van structuur B zijn, met dieptes van 0,19 tot 0,26m onder het archeologisch niveau, iets dieper bewaard. Enkel uit spoor 0050 kon slechts één scherf in handgevormd aardewerk gerecupereerd worden. Voornamelijk op basis van de differentiële bewaring, de onderlinge afstand tussen de paalsporen en de licht haakse ligging van de sporen worden de aangetroffen structuren als aparte structuren beschouwd. Het valt echter niet volledig uit te sluiten dat het alsnog één grotere structuur betreft.

Figuur 58: Figuurtekening van structuur B (Schaal 1:50)

Figuur 59: Gecombineerde datering van RICH-34015 en RICH-34014 uit spoor 0036 (©Oxcal)

Figuur 60: Paalspoor 0004 uit structuur A

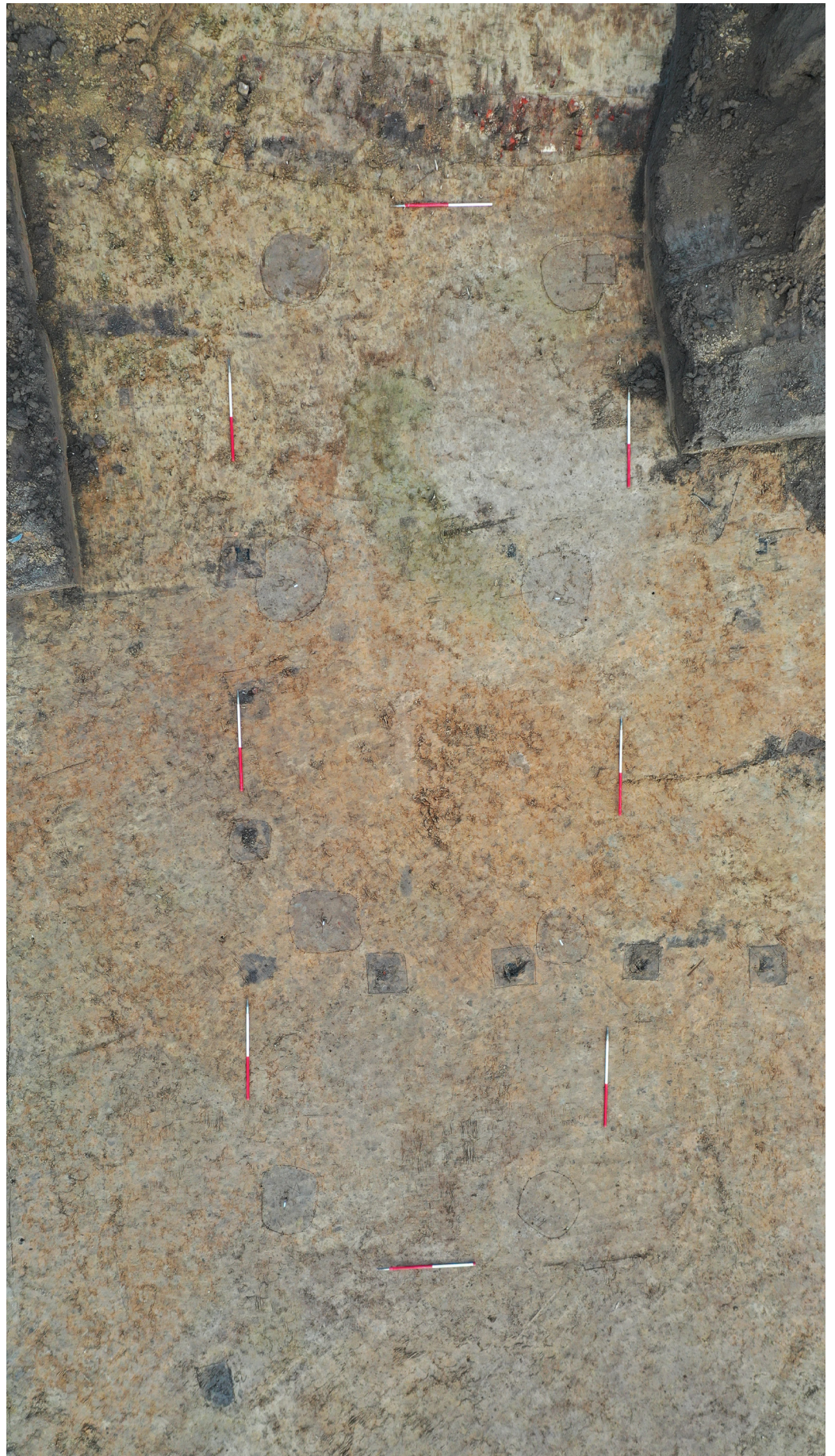
Figuur 61: Coupe op paalspoor 0004

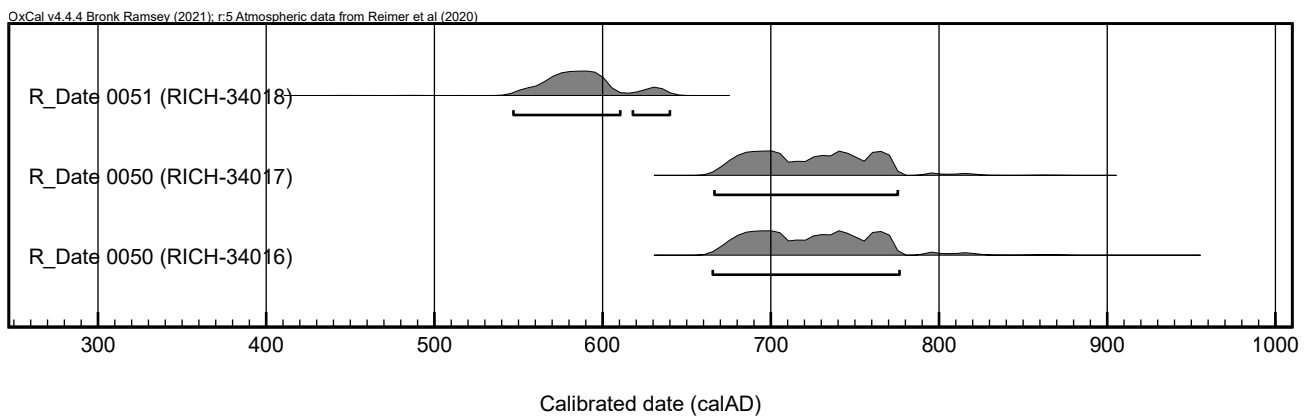
Figuur 62: Paalspoor 0041 uit structuur A

Figuur 63: Coupe op paalspoor 0041

Figuur 64: Dronefoto van de twee speikers

Figuur 65: Gecombineerde datering van RICH-340156 en RICH-34017 uit spoor 0050 en RICH-34018 uit spoor 0051 (©Oxcal)

Figuur 66: Paalspoor 0038 uit structuur B

Figuur 67: Coupe op paalspoor 0038

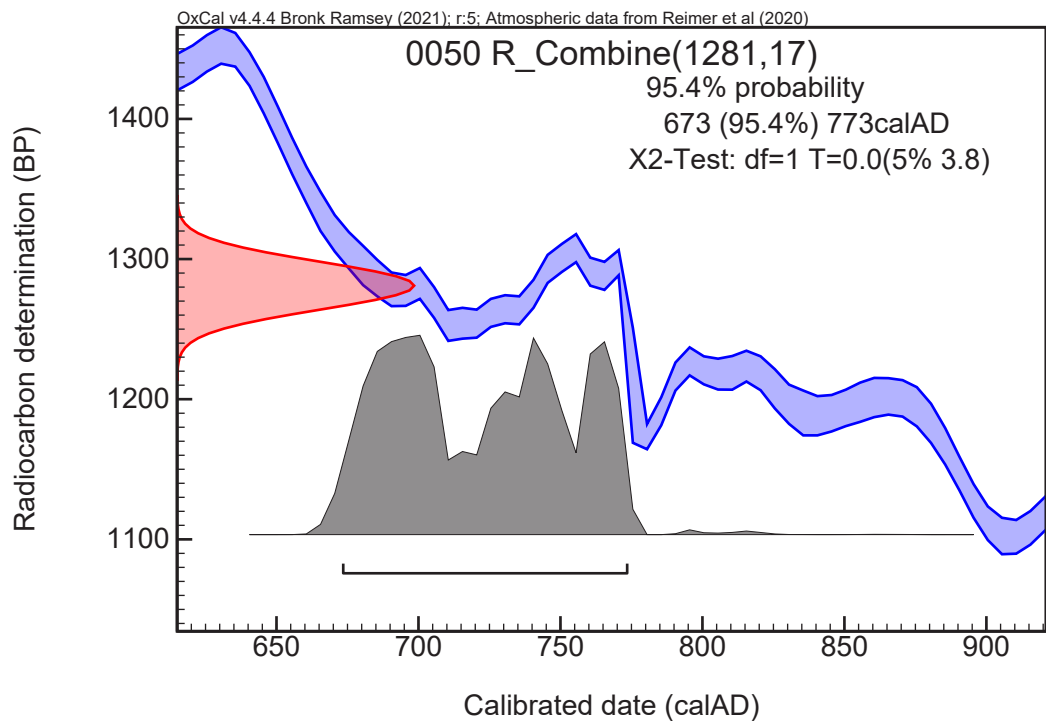
Figuur 68: Paalspoor 0050 uit structuur B

Figuur 69: Coupe op paalspoor 0050

Op een houtskoolfragment van wilg/populier (*Salix/Populus*) uit paalspoor 0036 van structuur A werd een ^{14}C -datering uitgevoerd. Het resultaat (RICH-34014) is een datering in $1193 \pm 23\text{BP}$. Dit komt overeen met een gekalibreerde datering met 68,2% zekerheid tussen 820 en 890 n. Chr. (55,4%) of tussen 770 en 790 n. Chr. (12,8%). Met 95,4% zekerheid betreft het een datering tussen 770 en 900 n. Chr. (BOUDIN 2023). Uit hetzelfde spoor werd ook een ^{14}C -datering uitgevoerd op een houtskoolfragment afkomstig van els (*Alnus*) waarbij het resultaat (RICH-34015) dateert in $1457 \pm 23\text{BP}$. Dit komt overeen met een gekalibreerde datering met 68,2% zekerheid tussen 595 en 645 n. Chr. Met 95,4% zekerheid betreft het een datering tussen 570 en 650 n. Chr. (BOUDIN 2023). De structuur laat dus enerzijds een datering in de 6de- begin 7de eeuw n. Chr. vermoeden, maar tegelijk kan een datering in de late 8ste tot 9de eeuw n. Chr. niet uitgesloten worden.

Figuur 72: Gecombineerde datering van RICH-340156 en RICH-34017 uit spoor 0050 (@Oxcal)

Figuur 70: Greppel 0066

Figuur 71: Coupe op greppel

Op een houtskoolfragment van sleedoorn-type (*Prunus spinosa*-type), uit paalspoor 0050 van structuur B werd eveneens een ^{14}C -datering uitgevoerd. Het resultaat (RICH-34016) is een datering in $1280 \pm 24\text{BP}$. Dit komt overeen met een gekalibreerde datering met 68,2% zekerheid tussen 675 en 710 n. Chr. (30,9%) of tussen 720 en 750 n. Chr. (25,4%) of tussen 755 en 770 n. Chr. (11,9%) . Met 95,4% zekerheid betreft het een datering tussen 660 en 780 n. Chr. (BOUDIN 2023). Uit hetzelfde spoor werd ook een ^{14}C -datering uitgevoerd op een houtskoolfragment afkomstig van Prunus (*Prunus*), waarbij het resultaat (RICH-34017) dateert in $1281 \pm 23\text{BP}$. Dit komt overeen met een gekalibreerde datering met 68,2% zekerheid tussen 675 en 710 n. Chr. (31,2%), of tussen 720 en 750 n. Chr. (24,7%), of tussen 755 en 770 n. Chr. (12,3%). Met 95,4% zekerheid betreft het een datering tussen 660 en 780 n. Chr. (BOUDIN 2023). Een houtskoolfragment van hazelaar (*Corylus*) uit paalspoor 0051 dateert dan weer $1491 \pm 23\text{BP}$ (RICH-34018) wat resulteert in een gekalibreerde datering met 68,2% zekerheid tussen 560 en 605 n. Chr. Met een zekerheid van 95,4% vormt dit een datering tussen 545 en 610 n. Chr.

Figuur 75: De bijgebouwen na afronding van de doorsnedes op de paalsporen

Figuur 73: Grachtsegment uit de nieuwe of nieuwste tijd

Figuur 74: Recente kuil

Figuur 76: Gecombineerde datering van RICH-340156 en RICH-34017 uit spoor 0050 (©Oxcal)

(83,9%) of tussen 615 en 640 n. chr. (11,5%). Net als voor structuur A, hinkt een datering van deze structuur op twee benen. Enerzijds kan een datering van deze structuur verwacht worden in de tweede helft van de 6de eeuw n. Chr. tot begin 7de eeuw n. Chr., maar anderzijds valt een datering in de tweede helft van de 7de eeuw tot 8ste eeuw n. Chr. niet uit te sluiten.

Een gecombineerde datering in OxCal van de sporen binnen eenzelfde structuur, noch een gecombineerde datering van beide structuren leverde enig helder resultaat op, gezien de statistische testwaarde groter bleek dan de drempelwaarde. Gezien de uiteenlopende dateringen binnen beide structuren, kan enkel een datering in de vroege middeleeuwen tussen de tweede helft van de 6de eeuw tot de 9de eeuw worden vooropgesteld. Na een macrorestenwaardering van de zeefresidues uit paalsporen 0036, 0050 en 0051 werden de stalen niet weerhouden voor verdere analyse omwille van een slechte bewaring. Bijgevolg kon er op basis van deze sporen geen verdere landschappelijke informatie uit deze periode worden toegevoegd.

Op 4m ten westen van kuil 0027, en 12m ten westen van structuur A, werd een restant van een NW-ZO lopende greppel (0066) aangetroffen. Het kon over een afstand van 17m gevolgd worden als een lichtgrijs uitgelooft lineair spoor. Het spoor was maximum 0,75m breed, en niet dieper dan 0,07m bewaard. Er werden in de vulling geen vondsten gedaan. Op basis van de kleur, textuur en aflijning van de opvulling wordt echter wel vermoed dat de greppel en de bijgebouwen A en B tot dezelfde occupatiefase behoren.

3.3.4. Nieuwe/Nieuwste tijd

Langs de noordoostelijke hoek van het projectgebied werden een vial sporen, één grachtsegment en drie kuilen op basis van hun uitlogingsgraad, morfologie en vondstmateriaal gedateerd in de nieuwe of nieuwste tijd. Uit gracht 0003 werd ondermeer de rand van een geglazuurd bord en de wand van een oxiderend gebakken kruik gerecupereerd. Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd in de teelaarde bovendien een bronzen slothaak van een boekbeslag aangetroffen. Het stuk wordt gekenmerkt door uitzwierende vinnen, waar een leren riem aan kon vastgemaakt worden. Het stuk vertoont sterke gelijkenissen met een exemplaar dat werd aangetroffen in Oostakker-Wolputstraat/Muizelstraat. Dit exemplaar werd op basis van morfologische gelijkenissen met een stuk uit Noordenveld-Zwartendijksterschans in Nederland, dat op zich in de 16de-17de eeuw wordt geplaatst (BRUGGEMAN *et al.* 2017: 74-75).

Figuur 77: Restant van een boekbeslag

3.3.5. (Sub)Recente periode

Verspreid over het plangebied werden kuilen van recente datering aangetroffen. Het gaat hoofdzakelijk om sporen van de afbraak van de gebouwen die tot 2021 op het terrein aanwezig waren. Deze sporen concentreren zich in de noordoostelijke hoek van het opgravingsgebied. Op de rest van het terrein zijn het paalsporen van recente afbakeningen en kuilen die vermoedelijk te maken hebben met het breken van het puin dat hier plaatshad tussen de twee opgravingsfasen.

3.4. Datering en interpretatie van de archeologische site

Op de site langs de Plissartstraat in Schelderode werd binnen het plangebied een meerperiodenvindplaats met erg lage sporendensiteit aangetroffen. De bewaringstoestand van het archeologisch archief op deze site is ondanks de grote hoeveelheid aan (sub)recente verstoringen vrij goed te noemen. Vooral langs de noordoostelijke hoek van het projectgebied wordt de leesbaarheid van de sporen bemoeilijkt door de (sub)recente verstoringen. Het lijkt goed mogelijk dat er oorspronkelijk meer brandrestengraven en sporen zijn geweest, maar dat deze door differentiële bewaring of dieptes van de palen niet herkend kunnen worden in de aanwezige palenclusters. Vooral kleine ondiepe paalsporen zijn vrij afwezig, waaruit vermoed kan worden dat het archeologisch niveau enigszins afgetopt werd. Vermoedelijk is de beperkte aanwezigheid van sporen in de oostelijke zone van het projectgebied wel een weerspiegeling van de historische realiteit, en niet zozeer het gevolg van de bewaringsomstandigheden.

De oudste fase bevindt zich ter hoogte van de noordelijke grens van het terrein en omvat een kuil met diagnostisch aardewerk uit de late bronstijd. Deze datering werd op basis van enkele ¹⁴C-dateringen bevestigd. Wellicht uit dezelfde periode, werd in het uiterste zuiden van het plangebied een slecht bewaard kuiltje uit dezelfde periode aangesneden. Deze kuilen zijn wellicht de neerslag van bepaalde activiteiten of het restant van een grotere nederzetting (in de nabije omgeving) van het projectgebied.

Meer centraal op het plangebied zijn drie, mogelijk vier, brandrestengraven uit de midden-Romeinse periode, met name tussen de 2de helft van de 1ste eeuw tot 1ste helft van de 3de eeuw n. Chr. aangetroffen. Het fenomeen van de brandrestengraven valt te situeren binnen een traditie die al teruggaat tot de late ijzertijd, wanneer ook andere en gecombineerde types begravingen voorkwamen zoals urnengraven en urnengraven met brandstapelresten. In de eerste eeuw n. Chr. lijkt een verschuiving te hebben plaatsgevonden waarbij de brandrestengraven dominant

werden. De brandrestengraven zijn veelal rechthoekige tot langwerpige ovaal en bevatten resten van de brandstapel waaronder as, houtskool, restanten bot en al dan niet verbrande grafgiften zoals aardewerk en munten. De begraafplaatsen vertonen diversiteit in omvang en groepering van de graven, van grote begraafplaatsen tot individuele begravingen (DE CLERCQ 2009: 342-364). Het blijft op de site langs de Burgemeester Carl Plissartstraat, omwille van enkele zware verstoringen langs de noordoostelijke hoek van het projectgebied, echter onduidelijk of deze deel uitmaakten van een meer uitgestrekt grafveld, of dat het eerder om enkele veldgraven gaat. De begravingen zijn niet meteen in verband te brengen met een bewoningssite. Het voorkomende menselijk botmateriaal in twee van de drie graven is erg schaars, maar wel duidelijk aanwezig. Wellicht wijst dit op een selectie voor depositie. Het hout lijkt specifiek geselecteerd op calorische waarde in functie van het gebruik in de brandstapel.

In de iets ruimere omgeving werd langs de Sallemeulekouter, zo'n 1km ten noordoosten van het projectgebied, werd tijdens een proefsleuvenonderzoek één geïsoleerd brandrestengraf uit de 1ste tot 2de eeuw na Chr. aangetroffen (CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS, inventarisnummer 994604; VAN NUFFEL *et al.* 2025).

In de nabije omgeving van het plangebied ontbreken echter tot op heden effectief vastgestelde Romeinse bewoningssites. De gekende brandrestengraven en andere vondstconcentraties, zowel uit archeologische vooronderzoeken als aangetroffen tijdens veldprospecties, duiden er zeker in combinatie met toponymische gegevens op dat er wel degelijk een Romeinse aanwezigheid was in de regio. Deze kon echter nog niet ten volle worden opgespoord en onderzocht door de uitgevoerde onderzoeken.

Uit de vroege middeleeuwen, meer bepaald de Merovingische periode, werd een deel van een nederzettingssite aangesneden bestaande uit twee gebouwplattegronden van wellicht bijgebouwen, en een greppel. Deze bewoningssporen zijn vrij uniform qua grootte, dieptes, vormen, kleuren en de aanwezige vondsten, waardoor ze tot dezelfde nederzetting mogen beschouwd worden. Gezien de afwijkende ¹⁴C-resultaten, kan de nederzetting niet nauwer gedateerd worden dan de vroegmiddeleeuwse periode en dit gaande van de tweede helft van de 6de eeuw tot de 9de eeuw n.Chr. De site kadert mogelijk binnen de vroege dorpsontwikkeling van Schelderode. Gezien de beperkte afmetingen van de gebouwen worden deze structuren als twee aparte bijgebouwen geïnterpreteerd. Het aantal gekende gebouwen en landelijke nederzettingen is echter nog erg beperkt in Oost-Vlaanderen (DESCHEPPER *et al.* 2025b: 183-198), waardoor de aanwezigheid van één groter hoofdgebouw niet volledig kan uitgesloten worden.

Deze vroegmiddeleeuwse sporen zijn gelegen op amper 280m ten noordoosten van het dorpscentrum en de Sint-Martinuskerk van Schelderode. De eerste gekende tekstuele vermelding van Schelderode dateert uit 866, toen het gebied als *Rodus* werd aangeduid. Vanaf het midden van de 11de eeuw verandert dit in *Rotha* en op het einde van de 12de eeuw staat het gehucht gekend als *Roden*. (DEBRABANDERE *et al.* 2010: 219-220).

De vroegste vermelding van de Sint-Martinuskerk komt voor in een charter van 1108. In zijn oudste te achterhalen vorm deed de Sint-Martinuskerk zich voor als een éénbeukige kruiskerk met rechthoekig koor en kruisingstoren, een aanleg die vermoedelijk dateert uit de 14de-15de eeuw. De zuidelijke kruisarm verdween nadien (INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026). Sint-Martinus lijkt als patroonheilige echter sterk verbonden te zijn geweest aan het Frankische koningshuis en elite onder wie vanaf de 5de eeuw vele St. Martinuskerken gesticht zouden zijn. Er grote concentratie ervan bevindt zich op de zandleemgronden in het gebied tussen de Schelde en Dender en nabij waterwegen en Romeinse wegen (DESCHEPPER *et al.* 2025b: 51), een landschappelijke ligging waar ook Schelderode aan voldoet.

De aangetroffen nederzetting wordt wellicht afgebakend door een greppel in het zuiden. De datering van deze greppel kon niet worden bevestigd, maar deze lijkt voor een stuk de vroegmiddeleeuwse bewoningszone te begrenzen. Grotere grachtssystemen komen in het binnenland pas voor vanaf de 8ste eeuw n. Chr., maar kleinschaligere afbakeningssystemen kunnen wel reeds vroeger voorkomen (DESCHEPPER *et al.* 2025a; pers. communicatie dr. Ewoud Deschepper).

Hoewel op het plangebied weinig sporen zijn aangetroffen, leveren deze toch inzichten op over het archeologisch potentieel van dit gunstig gelegen gebied, waarover tot voor kort weinig geweten was.

3.5. Synthese en onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen in het programma van maatregelen van de archeologienota blijken na de opgraving nog steeds relevant. De aangetroffen sporen en structuren dringen geen herziening van de onderzoeksvragen op en de resterende onderzoeksvragen kunnen als volgt beantwoord worden:

- Wat is de aard (bewoning, artisaanaal, funerair, religieus, ...) en datering van de aangetroffen sporen/structuren/vindplaatsen op basis van de aard van de contexten en/of het vondstmateriaal?

Er werden zowel funeraire sporen, namelijk drie brandrestengraven, mogelijks vier uit de midden Romeinse periode aangesneden. Daarnaast werden enkele bewonings- of alleszins occupatiesporen uit de late bronstijd herkend. Bovendien werd ook een deel van een vroegmiddeleeuwse nederzettingssite onderzocht.

- Wat is de densiteit van de aangetroffen vindplaatsen en staat deze eventueel in verband met hun aard, datering of landschappelijke inplanting?

Er is sprake van een lage densiteit. Het blijft op de site langs de Burgemeester Carl Plissartstraat, omwille van enkele zware verstoringen langs de noordoostelijke hoek van het projectgebied, echter onduidelijk of de aangetroffen brandrestengraven deel uitmaakten van een meer uitgestrekt grafveld, of dat het eerder om enkele veldgraven gaat. Ook binnen de vroegmiddeleeuwse bewoningszone is er sprake van een lage sporendensiteit. Een dergelijke densiteit is echter wel typerend voor deze periode, wat maakt dat er over het algemeen in Vlaanderen nog maar weinig bewoningssporen uit deze periode werden onderzocht. Hoewel op het plangebied weinig sporen zijn aangetroffen, leveren deze toch inzichten op over het archeologisch potentieel van dit gunstig gelegen gebied, waarover tot voor kort weinig geweten was.

- Wat is de datering van de sporen/structuren/gehelen/vindplaatsen op basis van het vondstmateriaal, de oversnijdingen en/of opvulling van de sporen en de daarmee gepaarde fasering?

De oudst herkende sporen zijn enkele bewonings- of alleszins occupatiesporen in de vorm van enkele kuilen uit de late bronstijd. Daarnaast werden drie brandrestengraven, mogelijks vier uit de midden Romeinse periode aangesneden. In de noordwestelijke hoek van het opgravingsvlak werd een deel van een vroegmiddeleeuwse nederzettingssite onderzocht.

- Kunnen in de aangetroffen sporen zinvolle structuren of gehelen herkend worden? Zo ja, hoe passen ze binnen de bestaande archeologische kennis hierover?

De kuilen uit de late bronstijd, de aangetroffen brandrestengraven en vroegmiddeleeuwse nederzettingssporen passen binnen het gekende archeologische kader van deze structuren en periodes én vullen de kennis over deze periodes aan.

- Wat is het verband tussen de aangetroffen sporen/structuren/sites enerzijds en het vroegere microreliëf en de bodemopbouw — rekening houdend met eventuele erosie en nivellering — van het plangebied anderzijds?

De bewaringstoestand van het archeologisch archief op deze site is ondanks de grote hoeveelheid aan (sub)recente verstoringen vrij goed te noemen. Vooral langs de noordoostelijke hoek van het projectgebied wordt de leesbaarheid van de sporen bemoeilijkt door de (sub) recente verstoringen. Het lijkt goed mogelijk dat er oorspronkelijk meer brandrestengraven en sporen zijn geweest, maar dat deze door differentiële bewaring of dieptes van de palen niet herkend kunnen worden. Vooral kleine ondiepe paalsporen zijn vrij afwezig, waaruit vermoed kan worden dat het archeologisch niveau enigszins afgetopt werd.

- Is er sprake van een functionele en/of chronologische ruimtelijke ordening van de vindplaatsen binnen de onderzoekszone? Zo ja, kan hier een verklaring voor geformuleerd worden?

Er is op basis van de huidige resultaten geen sprake van een functionele of chronologische ruimtelijke ordening binnen de vindplaats.

- Zijn de grenzen van de aangesneden vindplaatsen door middel van de opgraving duidelijk bereikt? Zo nee, in welke richting zetten de site(s) zich verder?

De vroegmiddeleeuwse nederzetting strekt zich mogelijk verder uit richting het noorden en noordwesten van de noordelijke onderzoekszone. Wat betreft de Romeinse begravingen zijn geen indicaties aangetroffen voor een verderzetting van de funeraire zone buiten de grenzen van de onderzoeksgebieden.

- Kan op basis van de aangetroffen materiële cultuur uitspraken gedaan worden over de status van de bevolking?

De weinige aangetroffen vondsten kaderen in het tot op heden erg slecht gekende beeld van nederzettingen uit de late bronstijd en vroege middeleeuwen. De aangetroffen vondsten in de brandrestengraven kaderen in het gekende beeld van een Romeinse landbouwnederzetting.

- Welke informatie geven de eventuele natuurwetenschappelijke onderzoeken op de genomen stalen over het vroegere landschap en de invloed van de mens daarop, de economie ten tijde van de occupatie, en eventuele evoluties hierin?

In de prehistorie hebben de bewoners van de onderzoekslocatie ten minste drie graansoorten verbouwd: emmertarwe, bedekte gerst en pluimgierst. Deze soorten hebben voorkeuren voor zowel rijkere, vochtige bodems (emmertarwe) als droge zandbodems (pluimgierst). Het waargenomen spectrum van graansoorten zou daarom kunnen wijzen op een breed gebruik van diverse grondsoorten rond de nederzetting als akkerland.

In de Romeinse tijd gebruikten de bewoners van het gebied bijna uitsluitend eik voor het cremeren van hun doden, ondanks waarschijnlijke aanwezigheid van elzen-vogelkersbossen in de omgeving. Het lijkt erop dat de eigenschappen van eik als brandhout voor crematie (hoge energiewaarde en lange brandduur) hebben geleid tot de selectieve verzameling van dit brandhout voor de brandstapels (GRABOWSKI 2024: 18).

- Hoe verhoudt de vindplaats en de bij het onderzoek ervan gewonnen kennis zich tot de gekende archeologische vindplaatsen in de omgeving van Schelderode en Merelbeke? Bevestigt de nieuwe kennis de bestaande hypothesen of leidt ze tot nieuwe inzichten en/of nieuwe vragen?

De vindplaats bevestigt dat het landschap en met name de hoger gelegen gronden op de hoger gelegen, zuidoostelijke rand van de Scheldevallei in en rond het projectgebied intensief bewoond en beïnvloed werd door verschillende menselijke activiteiten tijdens de late bronstijd, Romeinse periode en in de vroege middeleeuwen, en vult bovendien de kennis over deze periodes verder aan.

De graansoorten die in de prehistorische kuil (spoor 0027) zijn aangetroffen, zijn typisch voor de late bronstijd in Vlaanderen en Noordwest-Europa in het algemeen. De inhoud van de kuil komt goed overeen met wat bekend is over de landbouw gedurende de onderzochte periode. De dominante aanwezigheid van eik in de Romeinse crematies volgt een voor de provincie Oost-Vlaanderen bekend patroon. Eik is veruit de meest voorkomende houtsoort in crematies uit de Vlaamse zandstreek. Het is echter noemenswaardig dat er soms uitzonderingen zijn, waar els in plaats van eik werd gebruikt. Meerdere van deze uitzonderingen zijn gevonden op vindplaatsen nabij de huidige onderzoekslocatie liggen. Deze locaties bevinden zich, net zoals, net de site aan de Carl Plissartstraat, naast rivieren of beken, alwaar het milieu geschikt was voor de ontwikkeling van elzen-vogelkersbossen. Het feit dat er zeer weinig els is gevonden in de brandrestengraven aan de Carl Plissartstraat (< 1% in slechts één crematie, spoor 0107), ondanks de ligging van de vindplaats naast de Bovenschelde, suggereert dat er voldoende eikenbomen op de drogere gronden aanwezig waren en de keuze voor de houtsoort niet enkel gebaseerd was op verkrijgbaarheid, maar ook op de gunstige brandeigenschappen van eik (GRABOWSKI 2024: 19).

4. Bibliografie

BEE X G. & ROOSENS H., 1967. *Een urnenveld te Achel-Pastoorsbos*. Archaeologia belgica 96, Brussel.

BORREMANS M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent.

BOUDIN M, 2023. *Radiocarbon dating report*, Brussel.

BOURGEAIS J. & THOEN H., 1986. Opgravingen op het 'Steenwerk' te Belsele-Waas (1967-1971). Nederzettingssporen uit de late bronstijd, de ijzertijd en de Romeinse Tijd. *Bijdragen van de Archeologische Dienst Waasland 1*: 15-97.

BOURGEAIS J., DE LAET S. & THOEN H., 1983. Opgravingen en vondsten te Kruishoutem-Wijkhuis: sporen van de bandkeramische cultuur en nederzettingssporen uit de ijzertijd. *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent 37*(1).

BOURGEAIS J., MEGANCK M., SEMEY J. & VERLAECKT K., 1999. *Cirkels in het land. Een inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen III*. Archeologische Inventaris Vlaanderen, buitengewone reeks 7, Gent.

BRUGGEMAN J., CLÉDA B. & REYNS N., 2017. Archeologische opgraving Oostakker Muizelput/Wolfputstraat Volume 2, *Rapporten All-Archeo bvba 175*, Temse.

DEBRABANDERE F., DEVOS M., KEMPENEERS P., MENNEN V., RYCKEBOER H. & VAN OSTA W., 2010. *De Vlaamse gemeentenamen. Verklarend Woordenboek*, Leuven.

DE CLERCQ R., 1996. *De inwoners van Zevegem in de commerciële repertoria van de 19de eeuw*. Heemkring Scheldeveld jaarboek 25: 195-218.

DE KREYGER F., GENBRUGGE S. & DE LOGI A., 2019. *Merelbeke – Burgemeester Carl Plissartstraat. September 2019*. DL&H-archeologienota, Adegem.

DE LOGI A., 2022. Schelderode – Carl Plissartstraat, *DL-H-archeologierapport*, Adegem.

DE MULDER G. & DEWANDEL T., 2007. Een nieuwe kuil uit de metaaltijden te Velzeke (O.-VI.). *Handelingen van het Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde XII/2*: 19-26.

DESCHAPPER E., 2022. *Early Medieval domestic architecture in northern Francia, ca. AD 450-1000. Typology, description, and catalogue. Excerpts from the PhD dissertation "House and yard in Early Medieval northern Francia. An archaeological study into the types, development and meanings of rural SETTLEMENT AND DOMESTIC ARCHITECTURE" - DEFENDED 23 FEBRUARY 2022 AT GHENT UNIVERSITY.*

DESCHAPPER E., DE CLERCQ W., BAEYENS N., DE MULDER J., VAN THIENEN V. & DEKONINCK M., 2025a. *Onderzoeksbalans archeologie, hoofdstuk vroege middeleeuwen*. Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 357, Brussel.

DESCHAPPER E., DE GRAEVE A., DE MAEYER W. & CHERRETTÉ B., 2025b. *Van hoeve tot dorp? Middeleeuwse nederzettingsevolutie in Zuidwestelijk Vlaanderen*. SYNTAR 32, Brussel.

DESITTERE M., 1968. *De urnenveldencultuur in het gebied tussen Neder-Rijn en Noordzee (periodes Ha A en B)*. Dissertationes Archaeologicae Gandenses XI, Brugge.

DONDEYNE S., VANIERSCHOT L., LANGOHR R., VAN RANST E & DECKERS J., 2015. *De grote bodemgroepen van Vlaanderen. Kenmerken van de Reference Soil Groups volgens het internationale classificatiesysteem World Reference Base. KU Leuven & Universiteit Gent in opdracht van Vlaamse overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond, Natuurlijke Rijkdommen*.

DYSELINCK T. & MAURER A., 2015. Late bronstijd potten tussen de Romeinse sporen te Wevelgem-Zuid-Moraviëstraat (prov. West-Vlaanderen, België). *Lunula, Archaeologia protohistorica XXIII*:

95-98.

GRABOWSKI R.A., 2024. Houtskool- en macrorestenonderzoek van een kuil uit de late bronstijd-vroege ijzertijd en drie brandrestengraven uit de Romeinse tijd te Schelderode – Carl Plissartstraat, *BIAxiaal 1638*, Zaandam.

HENTON A., 2017. *Le vaisselier céramique de l'âge du Bronze final et du premier âge du Fer dans le Bassin de l'Escaut et ses marges littorales: première approche typo-chronologique et culturelle*. Onuitgegeven doctoraatsthesis, Universiteit Gent.

HEYNSSENS N., MALFLIET L. & HOORNE J., 2021. *Merelbeke – Carl Plissartstraat, november 2021*. DL&H-nota, Adegem.

HIDDINK H., 2018. *Archeologisch onderzoek aan de Kasteelstraat te Hofstade (stad Aalst, Oost-Vlaanderen). Een urnenveld uit de late bronstijd/vroege ijzertijd, graven uit de Romeinse tijd en bewoningssporen uit de midden ijzertijd- Romeinse tijd*. Zuidnederlandse Archeologische Rapporten 75, Amsterdam.

HIDDINK H., 2019. *Een urnenveld aan de Berthoutstraat te Boechout (prov. Antwerpen)*. Zuidnederlandse Archeologische Rapporten 73, Amsterdam.

HOORNE J., RENIERE S., DEFORCE K., VAN THIENEN V., VAN NUFFEL J., MALFLIET L., DE LOGI A., DE KREYGER F., VANDENDRIESSCHE H., CRUZ F., HENTON A. & DE MULDER G., 2025. Een veld vol kuilen. De late bronstijd in Sint-Denijs-Westrem – The Loop: multidisciplinaire studie van de archeologische dataset binnen de regionale en chronologische context. *SYNTAR 33*, Brussel.

INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2026. *Dorpskern Schelderode*, <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300785> (geraadpleegd op 29 januari 2026).

Inventaris Onroerend Erfgoed 2026: *Sint-Martinuskerk*, <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/990282> (geraadpleegd op 29 januari 2026).

LACHAERT P-J., 1998, onuitgegeven licentiaatsverhandeling. *De landschapsgeschiedenis van Schelderode. Ruimtelijke ordening en organisatie van het cultuurlandschap (12de – 18de eeuw)*. Universiteit Gent.

LEYS R., 1965. *Verklarende tekst bij het kaartblad Gavere 70 W. Bodemkaart van België. Instituut tot aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw (I.W.O.N.L.)*.

STEURBAUT E., 2015. *Het vroeg-Eoceen*. In.: BORREMANS M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*.

TIELEMANS P., 1986. *onuitgegeven licentiaatsverhandeling. Archeologisch onderzoek in de gemeente zevegem: prospectie-analyse-synthese*, Gent.

VANDENBRUAENE M., 2022. *Fysisch antropologische van menselijke resten uit archeologische resten*. Intern rapport., Maldegem.

VANHERCKE J. & VANBRABANT E., 2020. Meierij (Merelbeke, Oost-Vlaanderen). *Nota Ruben Willaert*, Sint-Michiels-Brugge.

VAN RANST E. & SYS C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1/20000)*, Gent.

VAN HUFFEL C., VAN EYNDE M., MOENS J. & PIETERS M., 2023: Schelderode Sint-Martinuskerk (Oost-Vlaanderen). Eindverslag van een onderzoek in het kader van een wetenschappelijke vraagstelling, *Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 278*, Brussel.

VAN NUFFEL J., SMITS E., HOFMAN F. & DEFORCE K., 2025. Merelbeke-Sallemeulekouter. Natuurwetenschappelijk onderzoek van een Romeins brandrestengraf. *DL-H-nota*, Adegem.

VERBRUGGE A., GROOT M., DEFORCE K., DE MULDER G., VAN DER MEER W., RENIERE S., CHERRETTÉ B., BOUDIN M. & ERVYNCK A., 2024. Feasting in de late bronstijd: studie van een opmerkelijke depositie te Aalst-Siesegemkouter (prov. Oost-Vlaanderen, België). *Lunula. Archaeologia protohistorica* XXXII: 105-115.

VERMEULEN F., 1992. Tussen Leie en Schelde. Archeologische inventaris en studie van de Romeinse bewoning in het zuiden van de Vlaamse Zandstreek. *Archeologische Inventaris Vlaanderen, Buitengewone reeks 1*.

WARMENBOL E., 1995. L'Âge du Bronze Final en Haute Belgique : Bilan et perspectives. In: *Beiträge zur Urnenfelderzeit nördlich und südlich der Alpen*. Monographien Römisch-Germanisches Zentralmuseum 35, Mainz: 65-90.

Geraadpleegde websites:

<https://inventaris.onroerendergoed.be/> (geraadpleegd op 12/09/2025)

(De Inventaris Onroerend Erfgoed is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van enkel deze Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.)

<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html> (geraadpleegd op 12/09/2025)

<https://geo.onroerendergoed.be> (geraadpleegd op 12/09/2025)

<http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 12/09/2025)

5. Bijlagen

5.1. Figurenlijst

Figuur 1: Projectgebied op de kadasterkaart	6
Figuur 2: Projectgebied op een topografische kaart	6
Figuur 3: Geplande werken	7
Figuur 5: Het projectgebied op de tertiair geologische kaart	9
Figuur 4: Het projectgebied op de quartair geologische kaart	9
Figuur 6: Het projectgebied op de bodemkaart	10
Figuur 7: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een recente orthofoto	10
Figuur 8: Het projectgebied en de ruimere omgeving op een digitaal hoogtemodel	12
Figuur 9: Het projectgebied op een digitaal hoogtemodel	12
Figuur 11: Het projectgebied en de omliggende waterlopen	13
Figuur 10: Het projectgebied op de Ferrariskaart uit 1777	13
Figuur 13: Detail van het projectgebied op de Ferrariskaart	14
Figuur 12: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen van ca. 1840	14
Figuur 14: Het projectgebied op Poppkaart	15
Figuur 15: Het projectgebied op de topografische kaart Vandermaelen van 1846-1854	15
Figuur 16: Het projectgebied op orthofoto uit 1971	16
Figuur 17: Het projectgebied op een orthofoto uit 1990	16
Figuur 18: Het projectgebied op orthofoto uit 2002	17
Figuur 19: Het projectgebied op een orthofoto uit 2020	17
Figuur 20: Archeologische voorkennis in de regio rond het projectgebied	18
Figuur 21: Uitgevoerd landschappelijk bodemonderzoek	20
Figuur 22: Uitgevoerd proefsleuvenplan met advieszone	21
Figuur 23: Overzicht van de onderzochte stalen en hun geschiktheid voor vervolgonderzoek	24
Figuur 24: Vergelijking geadviseerde zone voor opgraving met effectief opgegraven areaal	25
Figuur 25: Zicht vanuit het zuiden op de eerste fase van het onderzoek	25
Figuur 26: Referentieprofiel BP01	26
Figuur 27: Aangelegde bodemprofielen tijdens het archeologisch onderzoek	27
Figuur 28: Projectgebied op het digitaal hoogtemodel	28
Figuur 29: De aanvang van de tweede fase van de opgraving in mei 2022	29
Figuur 30: Allesporenplan	30
Figuur 31: Interpretatieplan	31
Figuur 32: Vondsten- en stalenplan	33
Figuur 35: Late bronstijd kuil 0027	34
Figuur 36: Kuil 0100	34
Figuur 33: Coupe op spoor 0027	34
Figuur 34: Doorsnede op spoor 0100	34
Figuur 37: Spoor 0023 (Schaal 1:20)	35
Figuur 38: Gecombineerde datering van RICH-34011 en RICH-34012 uit spoor 0027	36
Figuur 39: Aardewerk uit spoor 0027	36
Figuur 40: Aardewerk uit de late bronstijd uit spoor 027	37
Figuur 41: Doorsnede van spoor 0100 (Schaal 1:20)	38
Figuur 42: Brandrestengraf 0055 (Schaal 1:20)	39
Figuur 43: Brandrestengraf 0057 (Schaal 1:20)	40
Figuur 44: Koolstofdatering van brandrestengraf 0057 (41
Figuur 45: Brandrestengraf 0107 (Schaal 1:20)	41
Figuur 46: Koolstofdatering van brandrestengraf 0107	42
Figuur 47: Aardewerk aangetroffen in brandrestengraf 0107	42
Figuur 48: Brandrestengraf 0055	43
Figuur 50: Brandrestengraf 0057	43
Figuur 52: Brandrestengraf 0107	43
Figuur 49: Coupe op brandrestengraf 0055	43
Figuur 51: Coupe op brandrestengraf 0057	43
Figuur 53: Coupe op brandrestengraf 0107	43
Figuur 54: Mes uit brandrestengraf 0107	44
Figuur 55: Mes uit brandrestengraf 0107 (©Erfgo3D)	44
Figuur 56: Potentieel brandrestengraf spoor 0115	47
Figuur 57: Figuurtekening van structuur A (Schaal 1:50)	48

Figuur 58: Figuurtekening van structuur B (Schaal 1:50)	49
Figuur 59: Gecombineerde datering van RICH-34015 en RICH-34014 uit spoor 0036 (50
Figuur 60: Paalspoor 0004 uit structuur A	50
Figuur 62: Paalspoor 0041 uit structuur A	50
Figuur 61: Coupe op paalspoor 0004	50
Figuur 63: Coupe op paalspoor 0041	50
Figuur 64: Dronefoto van de twee spiekers	51
Figuur 65: Gecombineerde datering van RICH-34015 en RICH-34017 uit spoor 0050 en RICH-34018 uit spoor 0051	52
Figuur 66: Paalspoor 0038 uit structuur B	52
Figuur 68: Paalspoor 0050 uit structuur B	52
Figuur 67: Coupe op paalspoor 0038	52
Figuur 69: Coupe op paalspoor 0050	52
Figuur 70: Greppel 0066	53
Figuur 72: Gecombineerde datering van RICH-34015 en RICH-34017 uit spoor 0050	53
Figuur 71: Coupe op greppel	53
Figuur 75: De bijgebouwen na afronding van de doorsnedes op de paalsporen	54
Figuur 73: Grachtsegment uit de nieuwe of nieuwste tijd	54
Figuur 74: Recente kuil	54
Figuur 76: Gecombineerde datering van RICH-34015 en RICH-34017 uit spoor 0050	55
Figuur 77: Restant van een boekbeslag	56

5.2. Sporenlijst

5.3. Fotolijst

5.4. Vondstenlijst

5.5. Stalenlijst

5.6. Profielbeschrijvingen van de referentieprofielen

5.7. Resultaten van aardkundige en natuurwetenschappelijke analyses

